

ΝΕΟΛΟΓΟΥ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

ΑΡΙΘΜΟΣ 17.

ΤΟΜΟΣ Β'.

14 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1893.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ.*

Τὸ ἀρχαιότατον περιεχόμενον ἡμῶν ἔργον, τὸ περιέχον στοιχεῖα τῆς δημώδους ἐστὶν ὁ «Συντίσις». Ἐν αὐτῇ εἰσέτι λίαν ὀποράδην ἀπαντῶσιν ἐπιρροαὶ τῆς δημώδους γλώσσης. Ἔτι μᾶλλον διακρίνονται τὰ στοιχεῖα τῆς δημώδους ἐν τοῖς δύο ποιήμασι τοῦ μοναχοῦ Θεοδώρου Πτωχοπροδρομίου τοῖς ἀνατεθειμένοι τῷ Ἀντοκράτορι Ἰωαννουήλ Κομνηνῷ (κατὰ τὸν 12 μ. Χ. αἰῶνα). Ἐκ δὲ τοῦ 14 μέχρι τοῦ 18 αἰῶνος περιεσώθησαν διάφορα τῆς νέας Ἑλληνικῆς γλώσσης μνημεῖα ἐν λόγῳ ἐπιμέτρῳ. Τῶν ποιητικῶν τούτων προϊόντων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀγνοεῖται ὁ συγγραφεὺς καὶ ὁ τόπος ἐνθα προήλθεν εἰς μέσον, οὐκ ὀλίγα δὲ εἶσι κατὰ τρόπον ρωμαντικῶν πεποιημένα. Τὸ ἐπισημναιότερον τῆς ρωμαντικῆς ταύτης διεσθνήσεως ἀποτελεῖ ὁ Ἐρωτόκριτος, τὸ μέγα τοῦτο ἐντεχνον ἔπος τοῦ Κρητῶς Βιγικεντίου Κορνάρου κατὰ τὸ δευτέρου ἡμισίου τοῦ δεκάτου ἑκτου αἰῶνος ἀκμάσαντος. Καὶ ἀληθὲς μὲν, ὅτι τὸ ἔπος τοῦτο ἐποιήθη ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν ποιημάτων τῶν ἱπποτικῶν τῆς Ἑσπερίας, διακρίνεται ὅμως ἐπὶ πρωτοτυπία τῆς ἀνέξεως, ἐπὶ ψυχολογικῇ ἀληθείᾳ καὶ ἐπὶ πληθῶσι ἀληθῶς ποιητικῶν καλλονῶν, ὡς ἐκ τῶν ὁποίων διαπρέπει ἐν τῇ νῆα Ἑλληνικῆ φιλολογίᾳ κατέχει θέσιν καὶ σήμερον ἐτι τυγχάνει ὄν λίαν δημῶδες.

Κατὰ τὰ μέσα τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἤρξατο ἀνακινούμενος καὶ ὁ πνευματικὸς ἐν Ἑλλάδι βίος ζωηρότερον. Γαλλικαὶ ἀναμορφωτικαὶ ἰδέαι εἴβρον καὶ ἐνταῦθα κατὰ ἄλλοθεν ἔδαφος, διὰ πολλῶν ἰδιωτι-

κῶν γενναίων προσφορῶν ἰδρύθησαν ἐκπαιδευτήρια ἱκανά, ἐδημοσιεύθησαν ἐφημερίδες καὶ περιοδικὰ (πρὸ πάντων δ' ὁ «Λόγιος Ἑρμῆς»), μετὰ θερμοῦ ζήλου ἐκαλλιεργήθη ἡ περὶ τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν σπουδὴ καὶ ἐν σχέσει πρὸς ταύτην ἀνεξωπευρήθη ἡ τάξις πρὸς μόρφωσιν τῆς τότε γλώσσης καὶ σπουδαία ἐγένετο ἡ ἀπόπειρα τοῦ δημιουργηθῆαι καλῶς μεμορφωμένον γραπτὸν λόγον, καθ' ὅσον ἴδην ζωηρότερον ἠσθάνθη τὸ ἔθνος τὴν ἀνάγκην κοινῆς τιμῆς ἐνιαίας γλώσσης. Ἐπὶ κεφαλῆς δὲ τῶν ἀναμορφωτῶν τῆς νέας Ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ φιλολογίας ἵσταται ὁ Ἀδαμάντιος Κοραΐς ἀπὸ τοῦ 1748 μέχρι τοῦ 1833 ζήσας καὶ μεγάλας παρασχὼν ὑπηρεσίας ἐν τῇ ἀναγεννήσει τῆς καθ' ἡμῶς γλώσσης καὶ τῇ καλλιέργειᾳ τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων παρ' ἡμῶν τε καὶ ἐν τῇ Ἀσίᾳ.

Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε εἰρημένων περὶ τῆς ἀρχαίας, τῆς Βυζαντιακῆς καὶ τῆς νῦν Ἑλληνικῆς γλώσσης, ὡς καὶ ἐκ τῶν κατωτέρω ἀναπτυχθησόμενων, κατάδηλον γίνεται, ὅτι ἡ καθ' ἡμῶς Ἑλληνικὴ οὐδὲν ἄλλο ἐστίν, ἢ ἕτεραί τις φάσις τῆς ἀρχαίας, ἐξ ἧς καὶ προήλθεν. Ὁμοίως κατάδηλον γίνεται (τοῦθ' ὅπερ καὶ ἄλλως φυσικόν), ὅτι δὲν προήλθεν αἰφνης καὶ ἐν βραχεῖ χρονικῷ διαστήματι ἐκ τῆς ἀρχαίας, ἀλλὰ βαθμικῶν καὶ ἐν μακρῷ χρόνῳ, πᾶσα δὲ μετάβασις ἐκ τῆς ἀρχαίας εἰς τὴν νεωτέραν ἐπετελεῖτο κατὰ μικρὸν καὶ πρὸς παραγωγὴν αὐτῆς συνετέλουσαν ἐκάστοτε πολλὰ καὶ διάφορα φαινόμενα μεταβολῶν ἐν τοῖς φθόγγοις, τοῖς τύποις, τῇ θυσιαστικῇ τῶν λέξεων, τῇ σημασίᾳ αὐτῶν, τῇ φρασεολογίᾳ, συντάξει καὶ τοῖς λοιποῖς. Αἱ μεταβολαὶ αὗται ἴδην ἀπὸ τοῦ Ὁμήρου ἀρχαίως ἐξακολουθοῦσι καὶ σήμερον ἐτι, καὶ θέλουσιν ἐξακολουθεῖν βεβαίως ἐφ' ὅσον ζῶσα ὑπάρχει ἡ γλῶσσα καὶ ἐφ' ὅσον ἀναντίρρητος ὑπάρχει ἡ ἀλήθεια ὅτι καὶ αὕτη ὡς περὶ ὄργανικόν τι ὄν ἀκμάζει καὶ παρακμάζει κατ' ἴδιους αὐτῆς φυσικοὺς νόμους, ἀλλὰ καὶ παρακμάζουσα εἰς νέαν μεταβαίνει ζῶσιν, εἰς νέαν εἰσέρχεται στάδιον. Ἐπειδὴ ἐν τῇ κόσμῳ τούτῳ οὐδὲν σταθερὸν ὑπάρχει, ἀλλὰ τὰ πάντα εἰσὶ

* Ἰδε ἀριθ. 16, σελ. 301—305.

1) Ἐδημοσιεύθησαν ταῦτα τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ λαοδύμου Κοραΐ ἔν τοις Ἀτάκτοις αὐτοῦ (τόμ. 1, Παρισι. 1822) καὶ τελευταῖον ὑπὸ τοῦ Miller (ὡσαύτως ἐν Παρισίαις 1876).

μεταβλητά, έπεται, ότι και η γλώσσα σὺν τῇ ἐκάστοτε τύπῃ, σὺν τῇ διαφόρῳ ἀναπτύξει τοῦ ἔθ' οὐ λαλεῖται ἔθνος καὶ λαοῦ, ἀναλόγως τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ μορφώσεως, τῆς ἰδιοφυίας, τοῦ κλίματος καὶ τῆς χώρας ἐν ἣ ἕξει, τοῦ πολιτικοῦ αὐτοῦ βίου, τῶν ἀναγκῶν καὶ τῶν ἐσωτερικῶν καὶ ἐξωτερικῶν αὐτοῦ σχέσεων μεταβάλλεται, νῦν μὲν νέα προσλαμβάνουσα στοιχεία (ἐπιμαρτυρούμενα ἐξ ἐαυτῆς ἢ καὶ ἕξωθεν), νέας λέξεις, νέους ἔθρους, τύπους καὶ σχηματισμούς, νῦν δὲ στοιχεία ἀπαραχαιώμενα, λέξεις καὶ φράσεις ἀπαραχαιώμενες, τύπους ἀρχαίους εἰς λήθην καὶ ἀχρηστία ἐμβάλλουσα, ἄλλοτε τὰς σημασίας τῶν λέξεων παραλλάσσοῦσα, ἐπικρατοῦσα ἢ περιορίζουσα καὶ τροποποιούσα πῶς αὐτὰς, καὶ ἄλλοτε νέας παρέχουσα ταῖς λέξεσι σημασίας καὶ εἰς νέαν ἐπανάγουσα ζωὴν τῶν πρὸ πολλοῦ εἰς λήθην καὶ ἀχρηστίαν περιελθόντας ἢ μόνον ἐν τοῖς ἀρχαίοις συγγραμμασὶ περιωθέντας. Ὅπως λοιπὸν κίνησις ἐστὶν ἡ ζωὴ παντός ὀργανικοῦ ὄντος, οὕτω κίνησις ἐστὶ καὶ ἡ ζωὴ πάσης γλώσσας, κίνησις αἰώνια ὅτε μὲν ζωηρὰ παριστάμενη, ὅτε δ' ἀσθενῆς, μεταβολὴ νῦν μὲν μείζων, νῦν δ' ἐλάττω. Ἐκάστη ἐποχῆ, ἕκαστος αἶων ἐπιπροστίθισι καὶ αὐτῇ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἔττον τὰ ἔχει τῆς διαβάσεως αὐτοῦ. Οὐχὶ ἀνεπιτυχῶς δύναται τις ἐπομένως νὰ παραβάλῃ τὴν γλῶσσαν πρὸς τινὰ ἀενάως ῥέοντα ποταμὸν καθὼς διαλάθῃ σῆτος ἀναλόγως εἰς ἀπαραχαιώμενων καταστάσεων καὶ τῆς φύσεως τοῦ δι' οὐ διερχεται ἑδάφους νῦν μὲν ῥεῖ ὀρμητικῶς, νῦν δὲ γαλήνιαιος, νῦν μὲν ἐστὶ διαυγῆς καὶ διαφανῆς ὡς θαλὸς καὶ ὑπὸ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων ἀπαστρέφεται ὡς ἀργυρῶν, νῦν δὲ σκοτεινὸς καὶ μελαγχολικὸς συμπαρασύρων ἴσθον, λίθων, ξύλων καὶ πᾶν τὸ ἐξωθεν προσπίπτον, ὅτε μὲν κνανόχρωτος ὡς ἐκ τοῦ κνανοῦ τοῦ οὐρανοῦ χρώματος, ὅτε δὲ πρασινίζων ὡς ἐκ τῆς ἐπ' αὐτοῦ ἀνατακλάσεως τοῦ χρώματος τῆς παραφυσικῆς κλύσεως, ὅτε μὲν σκοτεινὸς ὡς ἐκ τῶν παρακείμενων ὑψηλῶν ὄρεων, ὅτε δὲ πλάθης φωτός καὶ λαμπρός, ὅτε μὲν περιορισμένη ἔχων τὰ ρεῖθρα αὐτοῦ, ὅτε δ' ἐπιεκταμένη, ὅτε μὲν ἄνευ ἢ μετ' ὀλίγων διακλαδώσεων ῥέων, ὅτε δὲ μετὰ πολλῶν, καὶ μεθ' ὅλας ὅμως ταύτας τὰς παρατηρούμενας μεταβολὰς, μεθ' ὅλας ταύτας τὰς ποικιλίας, καίτοι τὸ ἕδος, ἀενάως ῥέον, ἀδιακόπως καὶ ἀνακαινίζεται, οὐχ ἔττον ὁ ποταμὸς δὲν παύει τοῦ νὰ ἢ ποταμὸς οὕτω μεταβάλλεται ἢ φύσις αὐτοῦ οὐδὲ τὸ ὄνομα αὐτοῦ. οὕτω καὶ ἡ γλῶσσα κινεῖται ἀενάως καὶ διαφόρους

1) Καίτοι ἰσχυρὸν κατὰ τὸ ἐκνεότερον καὶ τῆς μεταβολῆς τῆς γλώσσας φραγμὸν ἀποταλάσπει πρὸ παντὸν ἡ γραφῆ, ὁ τύπος καὶ ἡ τεραστία τῶν μίσεων τῆς συγκοινωνίας πλῆθος καὶ βαρύνει, μεθ' ὅλα ταῦτα ἀληθῆς πλάθης ἤθελεν εἶναι τὸ θεωρεῖν νεότερον τινὰ γλῶσσαν ἢ ἐντελής πλῆρες καὶ σταθερὰν. Πρὸ παντὸς ἐπικρατεῖ καὶ ἐν τῇ γλώσσῃ ἡμῶν τις τῆς φυγοπονίας καὶ ἐπιβολῆς παρατηρούμενος πρὸ πάντων ἐν τῇ ἀπλοποιήσει ἢ παρὰ τὴν ἐπιβολὴν δυσπαραρτίων ἢ ἀτόμων φθόγγων καὶ ὁμοϊκῶν συμπλεγμάτων. Ἄφ' ἑτέρου δὲ ἡ τῆς ἀπλοποιήσεως καὶ ἀναλογίας τάσις ὀδηγεῖ εἰς τὴν ἐρεύρεσιν καὶ ἀνάπτυξιν νέων λέξεων, τύπων καὶ σημασιῶν, αἵτινες ἢ λαμβάνονται ἐκ τῆς ἐξέλιξης τινὸς γλώσσας, ἢ εἰσδύονται ἐκ τῶν διαλέκτων εἰς τὴν γραφομένην, ἢ σχηματίζονται ἐπὶ τῇ βίσει ἀρχαίων ἡλικιωμένων λέξεων καὶ τύπων.

μετὰ τῶν διαλέκτων καὶ γλωσσικῶν αὐτῆς ἰδιωμάτων λαμβάνουσα πορείας, διαφόρους διανύουσα φάσεις, μεταβάλλεται μὲν καὶ μεταρρυθμίζεται ἐν πολλοῖς ἔνεκα διαφορῶν λόγων ἐξωτερικῶν ἢ ἐσωτερικῶν, οὐχ ἔττον ὅμως δὲν παύει τοῦ νὰ ἢ γλῶσσα, οὐδ' ἀπόλλυσι τὸν οὐσιώδη αὐτῆς χαρακτήρα, ἐφ' ὅσον τὸ ἔθ' οὐ λαλεῖται αὐτῇ ἔθνος κέκτηται τὴν αὐτενέργειαν αὐτοῦ καὶ ἐξακολουθεῖ ἐλευθέρως καὶ ἀκωλύτως ζῶν, ἐφ' ὅσον ἔχει αὐτοαυτοεισθησίν, ἐφ' ὅσον ἠλεκτριζεῖ αὐτὸ τὸ λαμπρὸν παρελθόν, ἐφ' ὅσον ὁ χαρακτήρ αὐτοῦ δὲν μεταβάλλεται οὐσιωδῶς.

Ἄλλ' ἐπανέλθωμεν μετὰ τὴν παρέκδοσιν ταύτην εἰς τὸ προκείμενον. Εἰκόνα τῆς καταστάσεως τῆς Βυζαντιτικῆς γλώσσας παρέχουσιν ἡμῖν τὰ περιωθέντα ἐκ τοῦ μέσου αἰῶνος γλωσσικά μνημεῖα. Ἀκριβοτέρως αὐτῶν ἔρρενα καταδεικνύουσιν, ὅτι ἡ νεωτέρα Ἑλληνικὴ εἶχεν ἴδιον προσλάβῃ τὸν διωκθῆντα εἰς νεωτερικὸν αὐτῆς τύπον πρὸ τοῦ Πτωχοδρόμου καὶ Σπανέα, ἴτοι πρὸ τοῦ δεκάτου μ. Χ. αἰῶνος, καὶ ἐπὶ ἐν τοῖς μετέπειτα χρόνοις ἐπεκράτει ἐννοεῖται ἀληθῆς γλωσσικὸς κινήσις, καὶ ὅσον ἀπαντῶμεν ἀδιαφόρως ἀναμιγνυομένας καὶ συναπτομένας λέξεις καθαρῶς ἀρχαίας, τύπους λίαν ἀρχαίους, μεθ' ὅλας νεωτερικῶν καὶ χυδαίων οὕτως, ὥστε ἡ γλῶσσα παρίσταται ἐνίοτε ὡς τι τραγελαφικὸν καὶ τερατώδες μεγάλῃν προσενοῦσα ἀηδίαν καὶ ἀποστροφῆν. Ἀλλ' ἀκριβοτέρως ἢ τοιαύτην παρακλήσιν καὶ διωκθῆντα εἰς νεωτέρην ἀδιαφόρως ἀναμιγνυομένας ἀρχαίων τῆς γλώσσας τύπων καὶ φράσεων μετὰ κοινῶν ὅλων καὶ τετραμιγμένων τῆς καθωμιλημένης μαρτυρεῖ, ὅτι ἡ αὐτὴ καὶ τότε ἐπικράτει τάσις πρὸς τὴν ἀρχαίαν, ὁ αὐτὸς καὶ νῦν ὀργασμὸς (ὁ ἄλλως τε καὶ φυσικὸς), μετὰ μόνῃ τῆς διαφόρας, ὅτι ἐνῆρ τότε ἀνεῖ ἀρμονίας καὶ οὐχὶ ἐν τῇ πρόσκομῃ μέτρῳ ἐγένετο ἐν τῇ γραφομένῃ ἢ ἀναμίξει τῶν ἀρχαίων μετὰ τῶν νεωτέρων, ἴδιον ὡς ἐκ τῆς διαφόρου ἐποχῆς ἐν ἣ ζῶμεν καὶ ὡς ἐκ τῆς ἰκανῆς μορφώσεως, ἢ ἐπιτάσσεται ἢ καθ' ἑαυτῆς γλῶσσα, ἢ ἀνάμιξις γίνεται ἀρμονικῶς καὶ προσδιδόντων, ὡς μαρτυρεῖ ἡ νῦν γλῶσσα τοῦ τύπου καὶ καθόλου ὁ νῦν γραπτὸς λόγος. Ἄλλως τε ἢ τότε ἐπικρατοῦσα ἐν τῇ γλώσσῃ σύγχυσις μαρτυρεῖ καὶ τοῦτο, ὅτι ἀκριβοτέρως καὶ τότε ἡ ἀρχαία Ἑλληνικὴ αὐτὴ νεκρά, οὐτε ἀσχετος πρὸς τὴν καθωμιλημένην ἐθεωρεῖτο διότι ἄλλως ἀσχετος καὶ ματαία ἴθελεν ἀποδοῖν ἢ ἐν τῇ γραπτῇ λόγῳ συναμίξεισι ἰστορικῶν ἀρχαίων μετὰ νεωτέρων, ἢ τὰ ἀρχαία ἴδιον ὅλων ἀκατάληπτα τοῖς πολλοῖς. Ὅστις ὁ γραπτὸς λόγος ἀνεκίχθη στενῶς συνεδέετο μετὰ τῆς ἀρχαίας καὶ φυσικῆς τῆς λόγῳ στενωτέρου πάντοτε, ἢ ἡ καθωμιλημένη. Οὐδὲν λοιπὸν τὸ παρεδόχον, ὅτι καὶ νῦν τὸ

1) Εἰς ἐκ τῶν ἀποδιδόντων λόγων τῆς ἐπὶ ἀποκλίσεως χλιετηρίας κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἔττον ἀνωθῆτος διετηρήσεως τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσας ὑπῆρξε καὶ τὸ λαμπρὸν τοῦ Ἑλλήνων ἔθρους παρελθόν, ὅπερ οὐδέποτε ἐξέλιπεν ἐκ τῆς μνήμης αὐτῶν. Ἐθνη μὴ μεγαλοῦργήσαντα ἐν τῇ παρελθούσῃ ἢ πᾶντι ἐξέλιπον ἐκ τοῦ πολιτικοῦ ὄψεως, ἢ περιπεσθῆσαν μὲν, ἀλλὰ νεοθεωρούμενα, ἐκνεοειρησμένα καὶ ἐκπεριωρισμένα σχεδὸν ἢ καὶ ὅλων διάφορον τῆς προγονικῆς λαλοῦντα γλῶσσαν. Ἐκ τούτων ἐννοεῖται τίνος ἔνεκα διετήρησε τὴν προγονικὴν αὐτοῦ γλῶσσαν τοσοῦτον καθαρῶν, τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος.

αὐτὸ συμβαίνει διότι καὶ ἡ σήμερον γραφομένη νέα Ἑλληνικὴ συνδέεται λίαν στενῶς μετὰ τῆς ἀρχαίας, σχετικῶς στενωτέρου, ἢ ἡ καθωμιλημένη, στενωτέρου, ἢ Ῥωμαικῆ τῆς γλώσσας μετὰ τῆς Λατινικῆς, ἐνδ' οὐναντίον αἱ νέαι Ἑλληνικαὶ διαλέκτοι διαφέρουσι τῆς γραφομένης πολλῶ μᾶλλον, ἢ αἱ πλείστα λοιπαὶ Εὐρωπαϊκαὶ γλώσσαι ἐν σχέσει πρὸς τὴν γραφομένην αὐτῶν ἐξεταζόμεναι. Τὸ περίεργον τοῦτο φαινόμενον ἐρμηνεύει αὐτὴ ἡ ἱστορία τῆς νῦν Ἑλληνικῆς, ἴτις, ὡς ἐλέχθη προηγουμένως, προήλθεν ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς (ἐξαιρέσει τῆς Τσακωνικῆς διαλέκτου) διὰ τῆς κοινῆς καὶ τῆς ἐν τῇ μέσῳ αἰῶνι, καθωμιλημένης, καίτοι ἢ ἐν τῇ πρωτεύουσά τοῦ ἀνατολικοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους συρροῇ τῶν ποικιλωτάτων ἐθνικοτήτων σπουδαίως μετέβαλε τὸν ἀρχαίον τῆς γλώσσας καθαρὸν τύπον. Διὰ τῆς ἀλώσεως τοῦ Βυζαντίου, τοῦ φυσικοῦ τούτου κένθρου, γυμνωθεῖσα ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα παρημελήθη ὡς γραπτὴ γλῶσσα, ἢ δὲ παραμελήσας αὐτὴ ὑπεδοκίμησε τὴν βαρβαρικῶν τῶν δημῶδων διαλέκτων ἀνάπτυξιν καὶ συγχρόνως τὴν ἐν αὐταῖς πρόσληψιν στοιχείων ξένων, ἰδίως ἰταλικῶν, γαλλικῶν, ὀλαδικῶν καὶ τουρκικῶν.

Ἐν τῇ ἐκκαθάσει τῆς γραπτῆς γλώσσας ἀπὸ βαρβαρισμῶν καὶ χυδαισμῶν καὶ ἐν τῇ διαλλαγῇ αὐτῆς μετὰ τῆς καθωμιλημένης, ὡς προείρηται, μεγάλως παρέσχεν ὑπηρεσίας πρὸ πάντων ὁ Κοραῖς ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος. Ἐτεροὶ προσώπων οὐκ ὀλίγων περαιτέρω, ζήτησαντες ν' ἀναγάγῃσι πάλιν εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν ἀποψὴν τὴν ὅλην κατασκευὴν τῆς γλώσσας ἢ δὲ τοιαύτη ἀπόψιρα φυσικῶ τῇ λόγῳ παραγάγῃ (ἰδίως δ' ὅτε σὺν τῇ ἀνιδρύσει τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου ζωηρὰ παρέστη ἡ ἀνάγκη ἐνιαίας γραπτῆς γλώσσας) ἀντίθεσιν μεταξὺ λογίας καὶ μᾶλλον δημῶδους διευθύνσεως, ἴτις ἀντίθεσις εἰσέτι δὲν ἐξέλιπεν ἐντελῶς. Τὰ σχολεῖα, ὁ τύπος, ἡ πολιτεία καὶ ἐκκλησία συνετέλεσαν πάλιν πρὸς τὴν ἐπὶ τὸ ἀρχαιότερον καὶ τεχνικώτερον μὲν τῆς γραπτῆς λόγου. Καὶ ὅμως διατελεῖ φυσικῶς εἰσέτι πάντοτε ἐπαισθητὴ ἢ μεταξὺ τῆς ἀρχαίας καὶ τῆς καθ' ἡμᾶς Ἑλληνικῆς ὑψίσταμένη διαφορά. Τὴν φυσικῶς ἴδιον μεταξὺ τῆς τῶν λογίων γλώσσας καὶ τῆς καθωμιλημένης ὑψίσταμένην ἀντιθέσιν ὑπ' ὄψει ἔχοντες τινες ἀδαεῖς τῆς ἀληθοῦς ἱστορικῆς τῆς γλώσσας ἡμῶν καθόλου ἀναπτύξεως, ἀδίκως κατεξηνέχθησαν καὶ καταφέρονται κατὰ τῶν ἡμετέρων λογίων, διότι δῆθεν οὗτοι ἀποκλειστικῶς ἐδημιούργησαν καὶ δημιουργοῦσι γλῶσσας τεχνικῆς καὶ πλαστῆς, γλῶσσας ἐπιτετηθευμένους, ἢν ζητούσι νὰ ἐπιβάλλωσι τῇ λαῶ, ὅστις καθ' ἂ λένουσιν οὐδαμῶς ἢ καὶ ἐλάττω ἐννοεῖ αὐτῆν. Ἡ ἀκριβοῦς ἔρρενα τῆς ἱστορίας τῆς ἀναπτύξεως τῆς γλώσσας τῶν λογίων, ἢ ὑπαρξίς τοιαύτης ἐκ παραλλήλου πρὸς τὴν καθωμιλημένην οὐ μόνον παρ' ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ παρὰ παντὶ πεπολιτισμένῳ λαῶ ἐν πάσῃ ἐποχῇ ἀπὸ τῶν ἱστορικῶν χρόνων, καὶ ἡ πείρα ὅτι ὁ λαὸς καλῶς

1) Ἐπειδὴ ὁ τύπος τῶν νεωτέρων Εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν, ὡς νῦν αὐταὶ ἔχουσιν, δὲν ἀριθμεῖ πολλῶν αἰῶνων ὑπαρξίς, φυσικῶ τῇ λόγῳ ἢ γλῶσσαν τῶν Εὐρωπαϊκῶν λογίων δὲν διαφέρει πολὺ τῆς τοῦ λαοῦ, ἐκτός ἐάν λάβῃ τις ὅτι ὄντι πολλὰς καὶ ἐν Εὐρώπῃ διαλέκτους, ἕς οὓς αὐτοὶ οἱ λόγοι ἐννοοῦσιν, ἢν μὴ ὡσὶν εἰδικοί περὶ τὰ γλωσσικά.

ἐννοεῖ αὐτῆν, ὡς ἔχει σήμερον, καὶ δὲν θεωρεῖ αὐτὴν ὡς ξένον τι πρὸς αὐτόν, πάντα ταῦτα μαρτυροῦσι πόσον ἐσφαλμένη ἐστὶν ἡ εὐτυχῶς παρ' ὀλίγοις μόνον ἐκ τῶν ἡμετέρων ἐπικρατοῦσα περὶ τῆς γραπτῆς γλώσσας ἰδέα καὶ πόσον ἀδικοῦσιν τοὺς λογίους, οἵτινες μᾶλλον εὐγνωμοσύνης καὶ πολλῆς μάλιστα εἰσὶν ἀντάξιοι διότι ἐπὶ τῇ βίσει τῆς ἄλλως στενῶς καὶ μετὰ τῆς καθωμιλημένης συνδεομένης ἀρχαίας μορφῶσιν ἐκ τῶν στοιχείων ἀμφοτέρων γλῶσσων τοιαύτην, ἴτις ν' ἀνασποκρίνεται πληρέστατα τῇ παρούσῃ ἐθνικῇ ἀνάγκῃ καὶ νὰ προσεγγίξῃ ὡς οἶόν τε τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ καταστή ἀκατάληπτος τοῖς πολλοῖς ὑπὲρ τὸ δέον ἀφισταμένη τῆς καθωμιλημένης (1). Ἡμεῖς καὶ ἐν ταῖς ὀλίγαις ἡμῶν γνώσεσι περὶ τῆς τῶν λογίων γλώσσας ἐν σχέσει πρὸς τὴν καθωμιλημένην ὑπ' ὄψει ἔχοντες τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν ἐκπαλαὶ σταδιοδρομίαν ἐκατέρωθεν αὐτῶν, οὐ μόνον οὐδαμῶς τολμῶμεν νὰ καταδικάσωμεν τοὺς ἀληθῆς κεκτημένους παιδεῖαν λογίους τοῦ ἡμετέρου γένους, τοὺς εἰς τὴν ἀναγέννησιν καὶ ἀνάπτυξιν τοῦ γραπτοῦ λόγου συντελέσαντας καὶ συντελοῦντας, ἀλλὰ καὶ τὸν προσήκοντα ἀπονέμενον αὐτοῖς σεβασμὸν, τὴν προσήκονσαν ἐκτίμησιν, ὡς ὀρθῶς ἀνάγκη φυσικῆν τοῦ ἔθνους ἡμῶν ἀναγνωρίσασθαι καὶ πρὸς τελείαν αὐτῆς ἐκπλήρωσιν ἀκαμάτους ἐργασίμοις καὶ ἐργαζομένοις, ὡς διακρινάσιν ἀληθῆσαν ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς γλώσσας ἡμῶν καθόλου πηγάζουσαν καὶ ἐπὶ τῇ βίσει τῆς ἀληθείας ταύτης τὸ ἐφ' ἐαυτοῖς δράσασθαι καὶ δράσιν ἐπι. Ναι! ἐάν ἀναδιψήσωμεν τὴν ἱστορίαν παντός ἔθνους, παντός λαοῦ, καὶ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ἐλάχιστου πεπολιτισμένου, θέλωμεν ἴδῃ, ὅτι δύο τῆς γλώσσας αὐτοῦ κυριότεροι ἐπιφαίνονται ἐκάστοτε τύποι, ἴτοι ἡ γλῶσσα τοῦ λαοῦ, ἢ ἄλλως χυδῆν γλῶσσα καλούμενη, καὶ ἡ τῶν λογίων. Ὅπως δ' ἀναμφισβήτητος ἐστὶν ἡ ἀλήθεια αὕτη καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἡμῶν προγόνους (διότι βεβαίως καὶ ἐπὶ Ὀμήρου καὶ ἐπὶ Θουκυδίδου καὶ ἐπὶ Ἐπικούρου καὶ Πλάτωνος τὸ πλῆθος ἐλάλει γλῶσσαν διαφέρουσαν τῆς τῶν κλασικῶν τούτων καὶ ἄλλων συγγραφέων γλώσσας καὶ αὐτοὶ δὲ οὗτοι οἱ δόκιμοι συγγραφεῖς βεβαίως ἐν ταῖς καθ' ἡμέραν μετὰ τῶν ἄλλων ἀναστροφῆς οὐχὶ ἀπαραλλάκτως ἐν τῇ αὐτῇ γλωσσικῇ τύπῳ ἐλάλουν πρὸς πάντας οὐδὲ διεχειρίζοντο τὴν αὐτὴν ἀπαραλλάκτως καὶ ἐν τῇ γράφῃ γλῶσσαν), ὥστε ἡ ἀλήθεια αὕτη φυσικῶ τῇ λόγῳ ἐπεκράτησε καὶ ἐν πάσῃ ἐποχῇ, οὕτω δὲν δύναται εἰμὶ ὡσαύτως νὰ ἰσχύῃ καὶ νῦν καὶ ἐν τῇ μέλλοντι. Οἱ ἀποδοκιμάζοντες τὸν γραπτὸν ἡμῶν λόγον, ὡς νῦν ἔχει, καὶ τὴν πρὸς τὴν ἀρχαίαν τῶν αὐτοῦ, ἀπαρνοῦνται οὐκ ὀλίγον ἀποκλίσεως αἰώνων, ἀπαρνοῦνται αὐτὴν τὴν ἱστορίαν αὐτοῦ. Κύριως λοιπὸν δύο παρίστανται ὄψεις πάσης γλώσσας ζωῆς καὶ ἡ μὲν ἐκφαίνει τὴν ἀξέσπτον καὶ φυσικὴν αὐτῆς μορφήν, ἢ δὲ τὴν ἐντεχνον καὶ ἐπιτετηθευμένην, ὡς οἶόν τε μετὰ τῆς φυσικῆς συνδυαλλογμέ-

1) Ὁμοιογενῶς ὑπερτεροῦσι πολὺ ἐν τῇ τῶν λογίων γλώσσῃ τὰ στοιχεῖα τὰ ἀρχαία, ἀλλ' ἡ ὑπερέσπτος αὕτη οὐδαμῶς βλέπει ἐνόςῳ ὁ λαὸς ἐννοεῖ καλῶς. Ἐδληπτότερα δὲ δύναται ν' ἀποβῇ αὐτῇ αὕτη ὀσμύρα μορφουμένη, ἐάν προσλάβῃ ἐν ἐαυτῇ καὶ πάντα τὰ ἐν τῇ στόματι τοῦ λαοῦ περιωθέντα ἀρχαία γλωσσικά μνημεῖα.

νην και συνηρησμένην. Ὡστε ὑπ' ὄψει ἔχοντες ταύ-
 τα, πρὸς δεξιὴν καθόλου ἐνεστώσαν τοῦ γραπτῆς ἡμῶν
 λόγου κατάστασιν καὶ τὴν πρὸς τὴν καθωμιλιμένην
 αὐτοῦ σχεδὸν, οὐδαμῶς δικαιούμεθα νὰ θεωρήσωμεν
 αὐτὸν ὡς ἀποκλειστικὸν τῆς τέχνης δημιουργήμα,
 ὡς δημιουργήμα τῆς φαντασίας τῶν λογίων, ὡς ἀπο-
 κύημα τῆς ἐξημιμένης σχολαστικῶν τινῶν κεφαλῆς,
 ὡς περ τινὲς ἐπιπολαίως καὶ οὐκ κατὰ βάθος καὶ
 ἀντικειμενικῶς τὰ πράγματα ἐξετάζοντες ὑπέθεσαν,
 χωρὶς οὐτε κεν νὰ παρατηρήσωσιν, ὅτι τὰ στοιχεῖα
 τοῦ γραπτῆς λόγου ἐλήθησαν πάντοτε καὶ λαμβά-
 νονται οὐκ ἀποκλειστικῶς ἐκ τῆς ἀρχαίας, ἀλλὰ
 καὶ ἐκ τῆς ὀλιγῆς φυσικῆς καὶ ἀτέχνου μὲν, ἀλλ' κατὰ
 νόμον καὶ κανόνα ὡσαύτως ἰδιαίτερος μορφου-
 μένης γλώσσης τῶν πολλῶν. Ἡμεῖς τοῦλάχιστον
 ὁμολογοῦμεν πάντοτε καὶ μετ' ἡμῶν θέλει συνομο-
 λογῆ πᾶς ὁρθὸς φρονῶν, ὅτι κυρίως εἰπεῖν μόνος ὁ
 λαὸς δημιουργεῖ τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ, ἀλλὰ τοῦ-
 το ὁμολογοῦντες οὐδαμῶς δικαιούμεθα καὶ ν' ἀ-
 παρνηθῶμεν τοὺς ἐπὶ τούτῳ τεταγμένους λογίους τὸ
 συμφῶνως τῇ ἐθνικῇ ἀνάγκῃ καὶ ταῖς περιστάσεσι
 καλλιεργεῖν καὶ ἀναπτύσσειν τὴν γλῶσσαν αὐτῶν
 τὴν στενῶς καὶ μετὰ τῆς ἀρχαίας καὶ μετὰ τῆς χύ-
 δην γλώσσης συνδεσμένην καὶ ὡς μεστόιχον ἐν τῇ
 μέσῳ ἀμφοτέρων κειμένην, τὸ ἀνυψῶσαι αὐτὴν εἰς
 τὴν ἐπιπέπουσαν αὐτῇ περιωπῆν καὶ δι' αὐτῆς
 ἐπιδρῶν (ἐστὼ καὶ ἐλάχιστα) καὶ ἐπὶ τὴν ἰδιαίτην
 τῆς ἰδίως γλώσσης τοῦ λαοῦ μόρφωσιν. Οὐδὲ δυνά-
 μεθ' ἀποτε νὰ πιστεύσωμεν, ὅτι ἠδυνήθησαν ποτε ἢ
 καὶ δύνανται οἱ λόγοι μηδεμίαν δυνάμει νὰ ἐξα-
 σκήσωσι βίαν, μηδένα περιορισμὸν, νὰ ἐπιβάλωσιν
 ἢ οὗτοι ἐδημιούργησαν (ὡς τινες φρονοῦσιν) ἢ δι-
 μιουργοῦσι γλῶσσαν, ὅπως ἀπατάλλπτον οὕσαν καὶ
 μηδεμίαν ἢ καὶ ἐλαχίστην πρὸς τὴν τοῦ λαοῦ γλῶσ-
 σαν φέρουσαν σχεδόν. Ἄλλως τε πᾶς ἀγογγύστως
 ἴθελον ἀνεχθῆναι ὁλόκληρος λαὸς τὴν ἐπιδολὴν γλῶσ-
 σης ἀκατάλλπτον ἢ καὶ δυσπλέπτου αὐτῆς, γλῶσσης
 ὑπὸ σχετικῶς ὀλίγων μόνον ἐφευρημένης καὶ δεδη-
 μιουργημένης καὶ κτῆμα τούτων μόνον θεωρουμέ-
 νης; Ἡ ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἀνοχὴ καὶ ὑποστήριξις μά-
 λιστα καὶ ἐκτίμησις τῆς γλῶσσης τῶν λογίων μαρτυ-
 ρεῖ, ὅτι ὁ λαὸς δὲν θεωρεῖ αὐτὴν ὡς πάντῃ ξένην
 αὐτῆς, δὲν θεωρεῖ αὐτὴν ὡς ἀποκλειστικὸν τῆς τέ-
 χνης τῶν λογίων προϊόν, ὡς μόνον τούτων κτῆμα,
 ἀλλὰ συναίσθάνεται, ὅτι καὶ αὐτὰ κατὰ μέγα μέρος
 ἀνήκει αὐτῆς, ὅτι καὶ αὐτὰ ἐκ τῆς καρδίας αὐτοῦ
 ἀνέθορον, ὡς οἰκοδομηθεῖσα κατὰ μέγα μέρος ἐκ
 στοιχείων εἰλημμένων ἐκ τῆς φυσικῆς, ἀτέχνου καὶ
 ἀπερίττου γλώσσης. Δύνανται τις ἴσως νὰ παραβάλῃ
 τὴν γλῶσσαν τῶν λογίων πρὸς τὴν μεγαλοπρεπεῖς καὶ
 λαμπρὸν οἰκοδόμημα ὡς περ διπλασθὴ τὸ τοιοῦτον
 οἰκοδόμημα, καί περ τεχνήντως ὑπὸ τοῦ ἀρχιτέκτο-
 νος καὶ τῶν οἰκοδόμων ὀικοδομημένον, δὲν θεωρεῖται
 κτῆμα αὐτῶν, ἀλλ' ἐκείνου, ὅστις ἐδαπάνησε πρὸς
 οἰκοδομήν, ἐπομένως ἐκείνου, ὅστις παρέσχε τὸ ἀ-
 παιτούμενον ὑλικόν, ὥστε κατὰ τὰς ἀνάγκας αὐτοῦ
 τὴν ἐπιθυμίαν αὐτοῦ νὰ κατασκευασθῆ τὸ οἰκοδό-
 μημα, οὕτω καὶ τὸ μέγα καὶ λαμπρὸν οἰκοδόμημα
 τῆς γλώσσης τῶν λογίων, καί περ τεχνητόν, καί περ
 καλλιτεχνικῶς ὑπ' αὐτῶν ὀικοδομημένον, ἐστὶ κτῆ-
 μα ἐν γένει τοῦ λαοῦ, τοῦ πρὸς οἰκοδομήν αὐτοῦ

ἱκανὰ παρασχόντος στοιχείου. Ἡ μόνη διαφορὰ ἐν τῇ
 παραβολῇ ταύτῃ ἐστίν, ὅτι ἐνῶ ὁ ἀρχιτέκτων καὶ οἱ
 οἰκοδόμοι τοῦ οἰκοδομήματος ἐπαξίως ἀνταμεῖδον-
 ται ὑλικῶς καὶ ἠθικῶς μάλιστα, ὅταν τὸ ἔργον τῆς
 τέχνης αὐτῶν ἐξέρχῃ ὑπὲρ πᾶν ἄλλο, προκειμένου
 περὶ τοῦ μεγαλοπρεποῦς καὶ ἐξόχου οἰκοδομήματος
 τῆς γλώσσης τῶν λογίων, οὗτοι συνήθως οὐ μόνον
 ὑλικῶς δὲν ἀνταμεῖδονται, ἀλλὰ καὶ περιφρονοῦν-
 ται καὶ ἠθικῶς ἐνίοτε (ἵνα μὴ εἰπωμεν πολλάκις)
 προσβάλλοντα ὑπὸ τινῶν ἠικολογίως τὰ πράγματα
 ἐξετάζοντων, ὡς σχολαστικοὶ καὶ «δοκτοῖς», ἵνα
 κοινῶς εἰπωμεν, χαρακτηριζόμενοι, ἀκριβῶς αὐτοὶ
 οὗτοι, οἵτινες μετ' ἀληθοῦς αὐταπαρνήσιας τὴν ἱε-
 ράν αὐτῶν ἀποστολήν ἐκκληροῦντες ζητοῦσιν ὅπως
 ἐν τῇ νῦν μεταβατικῇ τοῦ ἡμετέρου Γένους κατα-
 στάσει μορφώσωσι γλῶσσαν ὡς οἷον τε τελείαν, δυ-
 ναμένην ἀνέτως καὶ μετὰ πάσης εὐχερείας νὰ ἐκ-
 φράξῃ πᾶσαν ἀληθῆ γνῶσιν πρὸς διάπλασιν τῶν
 ἠδῶν τῆς νεολαίας καὶ μόρφωσιν τοῦ πνεύματος
 αὐτῆς, πρὸς ἀνυψῶσιν αὐτοῦ τοῦ λαοῦ, ἀκριβῶς,
 λέγομεν, αὐτοὶ οὗτοι, οἵτινες, μετὰ πολλῶν ἀγώ-
 νων καὶ θυσιῶν τὰ μάλιστα εἰς τὴν τοῦ ἡμετέρου
 ἔθνους πρόδον καὶ ἐνημερίαν συντελέσαντες,
 δύνανται καὶ δικαιούνηται ἀληθῶς νὰ θεωρῶνται
 τῆς κοινωνίας μαρτυρεῖ.

Α. Η. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ.

(Ἐπιτετα τὸ τέλος).

ΟΙ ΔΗΜΩΔΕΙΣ ΤΥΠΟΙ ΤΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ τοῦ α' καὶ β' προσώπου.

Πρῶτος τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων, παρ' ᾧ ἀπαν-
 τῶσιν οἱ αὐτοὶ πρὸς τοὺς νῦν δημώδεις τύπους τῶν
 προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν, εἶναι Κωνσταντῖνος ὁ
 Πορφυρογέννητος (1' αἰῶν). Περὶ τούτου τὸ πρῶτον
 εὔρηται ὡς («Βασιλεὺς τῆς βασιλείου τάξεως», ἔκδοσ.
 H. Leichius καὶ J. Reiske, σ. 36, 37, 38, 42, 44,
 81, 61, 380, 383, 384, 650, 651). Τὸ ὅτι δὲ τού-
 το ἐγένετο ἐκ τοῦ ἐνικεῖ ὡς ὡς τὸ αὐτοῦ ἐκ τοῦ
 αὐτοῦ, γνωστὸν δὲ ὅτι τούτου εἶναι συνέσεις τοῦ ἔ
 (ἐνικ. γ' προσ.) αὐτοῦ, ἔπειτα δὲ μετηνέχθη καὶ εἰς
 τὸν πληθυντ. αὐτοῦ ἀντι σφίσι αὐτοῦ. Ἦτο δὲ
 ἀρχικῶς τὸ ὡς αἰτιατ., ὡς ἀπαντᾷ παρὰ Κωνσταν-
 τίνῳ τῷ Πορφυρογεννήτῳ (αὐτόθι σ. 380), ἔπειτα δὲ
 ἐπέθη ἀντὶ τῆς γενικ. ἡμῶν. Ἄλλ' ἡ τοιαύτη χρῆσις
 τοῦ ὡς ἀντὶ ἡμῶν προήλθεν ἐκ τῆς ἀπὸ τῆς Κοινῆς
 Διαλέκτου χρήσεως τῆς αἰτιατ. ἀντὶ τῆς δοτικῆς.
 Ἀρχικῶς δὴλον ὅτι ἐλέγετο πολυγράφως ποιῆσαι ὁ
 Θεὸς τὴν ἀγίαν βασιλείαν ἡμῶν, ἔπειτα πολυγρό-
 νιον ποιῆσαι ὁ Θεὸς τὴν ἀγίαν βασιλείαν ἡμῶν,
 ἐξ ὧν ἀντὶ ἡμῶν, ὡς, πολυγράφως ποιῆσαι ὁ Θεὸς
 τὴν ἀγίαν βασιλείαν ὡς, ὅπερ πλειστάκις παρὰ
 Πορφυρογεννήτῳ εὔρηται (αὐτόθι σ. 36, 37, 38,

1) Ἐκ πραγματείας D. C. Hesseling ἐν Byzantinische Zeitschrift, τόμ. Α', σ. 379—391.

42 κτλ.). Ἐντεῦθεν ἄρα σὺν τῷ χρόνῳ ὡς = ἡμᾶς
 καὶ ἡμῶν.

Ὡς ἐκ τοῦ ἐνικεῖ ἀ ἐσχηματίσθη ὁ πληθυντικὸς
 ὡς, οὕτω κατὰ τὸν αὐτὸν αἰῶνα ἐκ τοῦ μὲ τὸ μῆς,
 ὅπερ ὁμοίως αἰτιατ. καὶ γενικ. εἶναι = ἡμῶν καὶ
 ἡμῶν. Ἄλλοι (Ψυχάρης ἐν Essai II, σ. 227. G.
 Mayer ἐν Rivista de Filologia 1876, IV, σ. 270
 καὶ W. Meyer) ἀποδέχονται, ὅτι τὸ μῆς τοῦτο
 προήλθε κατ' ἀφαίρεσιν ἐκ τοῦ ἡμῶν, εὔρηται δὲ
 πλειστάκις παρὰ Διγενεῖ Ἀκρίτῃ (1' αἰῶν) ὡς αἰ-
 τιατ. (ἔκδοσ. K. Ξάθα καὶ E. Legrand 16, 43, 70)
 καὶ γενικ. (αὐτόθι 23, 46, 56, 67, 72, 73).

Οἱ Βυζαντινοὶ ἄρα συγγραφεῖς, παρ' οἷς οἱ πρῶτοι
 τῶν νεωτέρων τύπων τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν
 μῆς καὶ ὡς εὔρηται, εἶναι οἱ τοῦ 1' αἰῶνος Κων-
 σταντῖνος Πορφυρογεννήτος καὶ Διγενεὺς Ἀκρίτης.

Ἄλλ' ἐν τοῖς γλωσσικοῖς προῖοσι τοῦ 1' καὶ 16'
 αἰῶνος ἀπαντῶσιν ἀπαντες σχεδὸν οἱ νεώτεροι τύποι
 τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν, ἐσὺ, ἐσοῦ, ἐσέ, ἐμέ-
 να, ἐσένα, ἐσίτε κτλ. Πᾶς δ' οἱ τύποι οὗτοι ἐγέν-
 νοντο; Γνωστὸν ὅτι ἐν τοῖς κλασσικοῖς χρόνοις πλὴν
 τῶν τύπων ἐμέ, ἐμοῦ, ἐμοί, ὑπῆρχον καὶ οἱ ἐγγλι-
 νόμενοι τύποι με, μου, μοι, ἐκεῖνοι μὲν ἐπὶ ἐμφά-
 σεως, οὗτοι δ' ἀνευ ἐμφάσεως ἐν χρήσει ὄντες. Τὸ
 πάλαι λοιπὸν ἐμφαντικόν τούτο ε τοῦ α' προσώπου
 προστέθη ἀπὸ τοῦ 1' αἰῶνος καὶ τοῖς τύποις τοῦ
 6' προσώπου τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν, οὕτω
 δ' ἐπέλασθησαν κατ' ἀναλογίαν ἐσὺ, ἐσέ, ἐσοῦ. (Γλυ-
 κᾶν, 16' αἰῶν, ἔκδοσ. Legrand, ἐσὺ 119, 124,
 125. Χρονικὸν τῶν ἐν Μορέῳ πολέμων, 1' αἰῶν,
 ἔκδοσ. Buchon, ἐσὺ ποιήμ. 52, 1057, 1174, ἐσοῦ
 πρόλογ. 288, ποιήμ. 2581, 2906, ἐσέ πρόλογ.
 1093, ποιήμ. 326, 2123).

Ἐκ τῶν τύπων ἐμέ καὶ ἐσέ προστίθει τῆς κατα-
 λήξεως γ τῆς αἰτιατικῆς ἐμορφώθησαν οἱ τύποι ἐμὲν
 καὶ ἐσέν, ἐξ ὧν πάλιν διὰ τῆς καταλήξεως α τῆς
 αἰτιατικῆς παρήχθησαν εἰς φᾶς οἱ τύποι ἐμένα,
 ἐσένα, καὶ ἐκ τούτων διὰ τοῦ αὐτοῦ γ οἱ ἐμέγαρ,
 ἐσέγαρ. (Πρόδρομος, 16' αἰῶν, III, ἔκδοσ. Legrand,
 ἐμὲν 631, ἐσέν 501, VI ἐμέγαρ 289, ἐσέν 365,
 366, ἐσέγαρ, 366. Γλυκᾶν, ἔκδοσ. Legrand, ἐσέν
 242, 312. Χρονικὸν τῶν ἐν Μορέῳ πολέμων, ἔκδοσ.
 Buchon, ἐμένα πρόλογ. 74, ἐσένα ποιήμ. 471,
 1178. Ἰ. Λιδά Ἐρμολιακοῦ, 1' αἰῶν, ἔκδοσ. Le-
 grand, ἐμὲν 18, 217, ἐμένα 7, 262, ἐσέν 8, 107,
 163, ἐσέγαρ 7, 145, 184, ἐσέγαρ 9, 242. Διγενεὺς
 παιδιφραστοῦ τῶν τετραπόδων ζώων, 1' αἰῶν,
 ἔκδοσ. Wagner, ἐμὲν 459, ἐσέν 591, 769, ἐσέγαρ
 188, 743). Ἀσύστατος ἄρα ἡ γνῶμη, καὶ ἢ οἱ τό-
 πων τῶν κλασσικῶν χρόνων ἐγών, ἐγῶνη, τῶνη, οἵτι-
 νες 1500 τοῦλάχιστον ἐτη πρὸ τῆς ἐμφάνσεως τῶν
 τύπων ἐμένα, ἐσένα εἶχον ἐκλίπει.

Ἐκ τοῦ ὡς ἐσχηματίσθη ὀνομαστικῆ σίτις, ἐμφο-
 τῶθεν δὲ διὰ τοῦ ἐμφαντικοῦ ε οἱ τύποι ἐσᾶς,
 ἐσίτε. (Διγενεὺς ἐκείρετος Βε. Μάρδρον τοῦ Ρωμαίου,

1' αἰῶν κατὰ K. Krumbacher, Gesch. d. Byzant.
 Litter. σ. 444, ἔκδοσ. Legrand, 210. Ἱστορικὴ
 ἐξήγησις περὶ Βε. Μαρσίου, ἔκδοσ. Wagner, 262).
 Τὰ (ἐ)σίτε, (ἐ)σᾶς λοιπὸν ἐκτοτε κατέλαβον ἐν τῇ
 δημῶδει γλώσσῃ τὴν χώραν τῶν ἡμεῖς, ἡμεῖς, ἦτοι
 ἀπὸ 6 τοῦλάχιστον αἰῶνων.

Ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ 16' αἰῶνος παρέρχονται εἰς
 τὸ μέσον καὶ οἱ τόποι ἐμῆς, (ἐ)μᾶς(1), οἵτινες πι-
 θανῶς δὲν προήλθον ἐκ τῶν ἡμεῖς, ἡμεῖς, ἀλλ' ἐσχ-
 ματίσθησαν κατ' ἀναλογίαν ἐκ τῶν τύπων ἐμέ, ἐμέ-
 να, ἐσὺ, ἐσέ, ἐσένα, (ἐ)σίτε, (ἐ)σᾶς. (Χρονικὸν ἐν
 Μορέῳ, ἔκδοσ. Buchon, ἐμῆς πρόλογ. 344, ἐμᾶς
 πρόλογ. 275, 473, 697, 771, ποιήμ. 1053, 1371,
 1380, 1384. Παρασπένδυλος Ζωτικὸς, 16' αἰῶν,
 ἔκδοσ. Legrand, ἐμῆς 373, ἐμᾶς 304. Μπερραδῆ
 Ἀπόκοπος, 16' αἰῶν, ἔκδοσ. Legrand, ἐμῆς 249,
 351, 371, ἐμᾶς 146, 148, 291, 315.

Κατὰ ταῦτα ἄρα οἱ δημῶδεις τύποι τῶν προσωπι-
 κῶν ἀντωνυμιῶν ἐσὺ, ἐσέ, ἐσένα, ἐμένα, (ἐ)σίτε,
 (ἐ)σᾶς, ἐμῆς, (ἐ)μᾶς κτλ. ἤρξαντο μὲν κατ' ἀναλο-
 γίαν κλασσικῶν τύπων δημιουργούμενοι τῷ 1' αἰῶνι,
 συνεληρωθήσαν δὲ τῷ 16', ἀλλ' ἐκτοτε οὐδεὶς νῖος
 ἐπέλασθη τύπος. Καὶ ἐν τῇ δημιουργίᾳ δὲ τούτων οὐ-
 δὲν τὸ ξενικόν οὐτ' ἐγγύθεν οὔτε πῶρρωθεν εἶναι
 δυνατόν νὰ ἐνίδη τις, ἀλλὰ τὰ πάντα καθορᾷ ἑλλη-
 νικῶς καὶ ἑλληνικῶς γεγόμενα.

Μ. Σ. ΚΕΦΑΛΑΣ.

ΠΟΙΚΙΛΗ ΣΤΟΑ ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΣ.

Τῆς φιλογενείας, φιλομουσίας καὶ εὐποίας τῶν
 ἀγαθῶν τοῦ ἡμετέρου Γένους τέκνων, τῶν ἀρετῶν
 ἐκείνων, δι' ὧν πεπτακότες ἐκ γῆρας καὶ χαλεπῶν
 νοσημάτων ἀνεκτινίσθησαν τὴν ὑγίειαν καὶ τὸ νεανι-
 κὸν σφῆγίος καὶ ἐντιμον καὶ αὐθις κατελάβομεν θέσιν
 μετὰ τῶν νεωτέρων εὐρωπαϊκῶν ἔθνων, μίαν τῶν
 ἐκπρεπεστάτων ὁμολογουμένως εἰκόνων παρέχει ὁ ἐν
 Μασσαλία Στέφανος ὁ Ζαφειρόπουλος.

Τὴν εἰκόνα αὐτοῦ ἰδόντες σήμερον διὰ τῆς Ἐ-
 βδομαδιαίας ἡμῶν Ἐπιθεωρήσεως δὲν θὰ
 ἐπιχειρήσωμεν τὴν βιογραφίαν αὐτοῦ, τοσοῦτον μάλ-
 λον ὅσοι τὰ ἐκφανέστατα ἴσως τεκμήρια τῆς φιλογε-
 νείας καὶ εὐποίας τῶν τοιούτων ἀνδρῶν ἐν ταῖς
 καρδίαις τῶν εὐεργετηθέντων θαδέως μὲν ἐγκεκαραγ-
 μένα, ἀλλὰ καὶ ἐπιμελῶς κατ' ἐπιταγὴν τῶν εὐερ-
 γετῶν συγκυρηπτόμενα, ἀδύνατον ἀποφαίνουσι τῷ
 βιογραφῶντι τὴν ὀρθὴν καὶ δικαίαν παράστασιν
 τῶν εἰκόνων αὐτῶν. Ἄλλως δὲ τοῦ ἔθνους ἡ εὐγνω-
 μιστὴν ἀνεγείρει αὐτοῖς τιλικαῦτα δόξης καὶ κλέους
 ἀγυράτου μνημεῖα, ὥστε πρὸ τούτων πᾶς λόγος
 μάταιόν τι φαίνεται καὶ κενόν. Καὶ ἀληθῶς τις λό-

1) Ἐκ τῶν τύπων ἐ μ ᾶ ς καὶ μ ᾶ ς ὁ δεύτερος ἀρχαῖ-
 ος, ὡς ἐρήθη ἀνωτέρω, ἔτε ἀπαντῶν τὸ πρῶτον παρὰ
 Διγενεῖ Ἀκρίτῃ, 1' αἰῶν.

γος αντίξιος της ιερής και ευγνώμονος συγκινήσεως, μεθ' ἧς ἕκαστος "Ἕλλην, εἴτ' ἐν μεγάροις, εἴτ' ἐν καλύβαις οἰκῶν, προσφέρει τὸ ὄνομα τῶν μεγάλων τούτων τέκνων τοῦ ἔθνους αὐτοῦ, τοῦ θερμοῦ δακρύου ὅπερ ἀπολείπει ἐπὶ τῇ μνήμῃ τῶν ἀποκομμένων, τῆς ἀπλήτου στοργῆς δι' ἧς περιβάλλει τοὺς ἐπιζώντας, τῆς ἐθνικῆς ὑπερηφανίας μεθ' ἧς πρὸ τῶν ἄλλων ἔδνδν παρίσταται, τὸν ὄγκον αὐτῶν περιβαλλόμενος καὶ τὴν εὐεργετικὴν ἐπίδρασιν τῶν ἀγόνων καὶ τῶν θυσιῶν αὐτῶν ἐπιδεικνύων;

Καὶ τοσοῦτον μείζων ἡ ἐθνικὴ αὕτη εὐγνωμοσύνη καὶ ὑπερηφανία, ὅσα τὰ εὐγενῆ τὰυτα τέκνα τοῦ ἔθνους ἐν τοῖς ἀγῶσι καὶ ταῖς θυσίαις αὐτῶν οὐχὶ τὴν μεγαληγορίαν, ἀλλὰ τὴν μεγαλοπραγμοσύνην προσέθεντο, οὐχὶ τὴν μετὰ πατάγου κατάρκυσιν τοῦ ὀπιθομδρότου αὐχλήματος τῆς ἱστορίας ἐπαξήτησαν, ἀλλ' ἀθορύβως τὰς ἠθικὰς τοῦ ἔθνους καὶ τὰς ὑλικὰς τῆς κοινωνίας πλὴγὰς θεραπεύοντες, ἔλαθον ἐγκολάψαντες ἀκαταστρέπτως τὸ ὄνομα αὐτῶν ἐν τῇ εὐγνωμοσύνῃ καρδίᾳ ἔθλου ἔθνους.

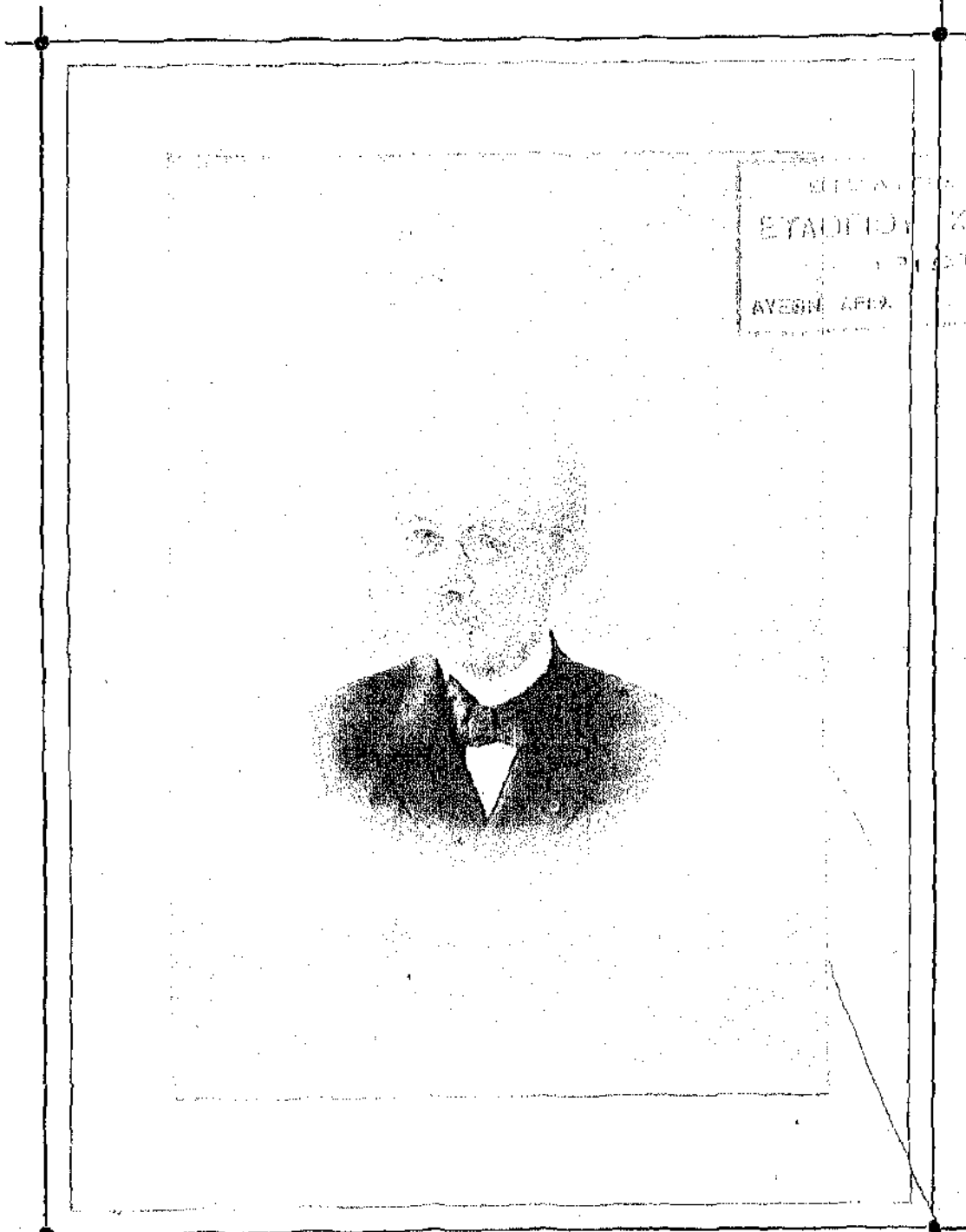
Ὁ ἐν ταῖς παραμοναῖς τῆς λήξεως αὐτοῦ 10' αἰῶν ὑπῆρξεν ὁ κατ' ἐξοχὴν γονιμώτατος διὰ τὸ ἡμέτερον ἔθνος εἰς τὴν γέννησιν τῶν μεγαλοπραγμόνων τούτων τέκνων. Μακρὸς θά ἦτο ὁ κατάλογος τῶν ὀνομάτων τῶν μεγάλων εὐεργετῶν, οἵτινες τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα εἴτ' ἐν ταῖς ἑλληνικαῖς χώραις τηρήσαντες, εἴτ' ἐν ταῖς πεδιάδι τῆς Ρωσσίας καὶ τοῦ Ἰστροῦ, ἢ ἐν ταῖς εὐρωπαϊκαῖς μεγαλοπόλεσιν, ἐνδοξον ἀποφάναντες, ἐξ οὗ ἐκ τῆς ἐμπορίας δι' ἰδρώτων καὶ μόχθων καὶ δι' ἀπαραιμῆλου ἐμπορικῆς οὐδερευκείας καὶ πρωτοβουλίας ἐκτάσαντο πλοῦτον ἀφειδῶς βασιανῶντες ἐπραξίαν πανταχοῦ τὸ ἔθνος διὰ τῶν λαμπροτάτων ἰδρωμάτων αὐτοῦ καὶ δδάσταν ἐπ' ὅμων καθ' ἔθλον τὸν αἰῶνα ταῦτον ἔπαν τὸ βάρος τῆς διανοητικῆς καὶ ἠθικῆς αὐτοῦ προόδου, καὶ μὴν καὶ τῆς ὑλικῆς αὐτοῦ εὐημερίας.

Ὁ Στέφανος Ζαφειροπούλος εἶναι εἰς ἐκ τῶν τελευταίων ἐπιζώντων τῆς μεγάλης ἐκείνης γενεῆς. Ἐὰν δὲ προσφιλῆς τυγχάνη ὢν παντὶ τῇ ἑλληνικῇ, προσφιλέστατος δικαίως εἶναι ἡμῖν τοῖς συμπολίταις αὐτοῦ καὶ διότι ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει, ἐκεῖ που ἐν τῇ ἱστορικῇ Φαναρίῳ, ἐγεννήθη τῇ 1819, καὶ διότι ἐν αὐτῇ ἐξετράφη τὰς ἐγκυκλίους αὐτοῦ σπουδὰς συμπληρώσας ἐν τῇ κατὰ Χάλκιν Ἑλληνομπορικῇ Σχολῇ, καὶ διότι θαυμάσιστα τὰ τροφεία ἀπέδωκε τῇ γειναμένη καὶ ἐκθραύσῃ. Τὸν Στέφανον Ζαφειροπούλον ἔχει ἐγγεγραμμένον ἐν τῇ χρυσῇ στήλῃ τῶν εὐεργετῶν αὐτῆς ἡ ἐκθραύσῃ ἐκείνη Σχολῆ, εἰς αὐτὸν ἔχει προσφυγοῦσα καὶ προσήμως πάντοτε παρ' αὐτοῦ ἀπαλλαγείσα πάσης δυσχερείας καὶ ἀνάγκης καὶ διὰ τῆς ὑλικῆς καὶ ἠθικῆς αὐτοῦ συνδρομῆς ἀνακαινισθεῖσα. Ἐν τοῖς πρώτοις παρὰ τὸν ἐξάμιλλον γαμβρὸν αὐτοῦ, τὸν αἰδύμιον Γεώργιον τὸν Ζαρίφην, ἐγγέγραπται Στέφανος ὁ Ζαφειροπούλος ἐν τῇ χρυσῇ στήλῃ τῶν εὐεργετῶν τῆς Μεγάλῃς τοῦ Γένους Σχολῆς, διασχίλιας συμβαλλόμενος λίρας ὑπὲρ τῆς οἰκοδομῆς αὐτῆς καὶ ἐν πολλαῖς ἄλλαις περιστάσεσιν ἀρωγῆς αὐτῇ προσεβδῶν. Ἐν τῇ Πύρᾳ μεγαλοπρεπῆς οἰκοδομῆ, χθὲς μόλις συντελεσθεῖσα, στεγάξουσα δὲ καὶ ἀρθεύουσα νόμα ἀγαθῆς καὶ παιδείας εἰς ὑπερήλικα θύλα τέκνα τοῦ λαοῦ, ὑπομνησθεῖται καὶ ὁ

ὑπομνησθεῖται ἐκ δεῖ ὅτι κτίτορες αὐτῆς εἰσὶν ὁ Στέφανος Ζαφειροπούλος, ἐξακισχίλιας πρὸς τοῦτο χρηρηγῆσας λίρας, καὶ ἡ ἐξάμιλλος αὐτοῦ ἀδελφεῖ, ἡ ἐρητιμος χῆρα Ἑλένη Γ. Ζαρίφη, τὸ πρὸς τοῦτο γήπεδον ἐκχωρήσαντα. Μικρὸν πορρωτέρω ὁ μέγας ναὸς τῆς φιλανθρωπίας, τὰ Ἑθνικὰ φιλανθρωπικὰ Καταστήματα, ἀφθόνους ἐκάστοτε τοὺς καρποὺς τῆς μεγαλοδωρίας αὐτοῦ κομιζόμενα, κομιοῦνται χάρις εἰς αὐτὸν διὰ βερυτίμου ἀπολυμαντηρίου μηχανῆς. Ἄλλὰ καὶ ἐν πᾶσι σχεδὸν τοῖς ἀνὰ τὴν ἡμετέραν πρωτεύουσαν καὶ τὰ προάστεια ἐκπαιδευτικοῖς καὶ φιλανθρωπικοῖς ἡμῶν ἰδρωμάτων, εἰς ὃ Στέφανος ὁ Ζαφειροπούλος ἀπὸ δεκάδος ἦδη ἐνιαυτῶν χιλίας ἐπισηῶς συμβάλλεται λίρας, ἀναγράφεται ὡς μέγας εὐεργετῆς ὁ ἀνὴρ, ἡ δὲ 27 δεκεμβρίου, ἡμέρα τῆς ὀνοματικῆς αὐτοῦ ἑορτῆς, ἐορτάζεται πανταχοῦ τῆς πρωτευούσης ὡς ἐθνικῇ, οὕτως εἰπεῖν, πανήγυρις, καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ναοῖς πάνδημοι εὐχαὶ καὶ δεήσεις ἀναπέμπονται ὑπὲρ ὑγείας καὶ εὐημερίας τοῦ εὐεργετικοῦ προεβδῶτου.

Ἡ ζείδωρος τοῦ ἀνδρός δρῶσις οὐδ' εἰς τὴν γενέτειραν μόνον περιωρίσθη, οὐδ' εἰς τὰς χρηματικὰς ἀπλῶς συμβολῆς. Ἡ Μακεδονία καυχῆται ἐπὶ δυοῖ σχολείοις, ἄπερ ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τοῦ αἰδύμιου Λεων. Ἀργέντι ὑπ' αὐτοῦ ἱερυθέντα θημύνονται ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ Ζαφειροπούλου. Ἐν Ἀθήναις ὁ Ἑρμδρὸς Σταυρός, τὸ θεραπευτήριον ὁ Ἰθαγγελισμὸς καὶ ἄλλα ἰδρωμάτα, καὶ ἀλλοχοῦ ἄλλα μαρτυροῦσιν ὅτι τοῦ ἀνδρός ἡ εὐεργετικὴ μέριμνα ἐπεξετάθη πανταχοῦ τῶν ἑλληνίδων χωρῶν, ὅπου ὑπῆρχον πληγαὶ πρὸς θεραπείαν. Καὶ ἐν Μασσαλίᾳ δὲ, ἐν τῇ κλεινῇ τῶν φακαίων ἀποικίᾳ, ἥτις ἐν τῇ βαθείᾳ συναίσθησει τῆς καταγωγῆς αὐτῆς ἠγάπησεν ἔχει ὡς ἀδελφῶν τὸν Ἑλληνα καὶ ἴσα παρ' αὐτοῦ ἠγαπήθη, ἐν Μασσαλίᾳ, ἔν τοσοῦτοι ἑλληνικαὶ οἶκοι κοσμοῦσι, καὶ ἐν ἡ καρδὸς ἐτι ἀποκαταστάς ὁ Στέφανος Ζαφειροπούλος τῇ 1842 ἱδρυσεν τὸν μεγαλόνημον οἶκον Ζαφειροπούλου Ζαρίφη, τὸ ὀνομα τοῦτο τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἑλληνικῶν οἰκῶν, ἐν Μασσαλίᾳ, ἐν ἧ ἡ ἐξ ἐμπορικῆς καὶ οικονομολογικῆς ἀπόψεως συμβολῆ τοῦ ἀνδρός ἐπέχει μέγα κύρος οὐ μόνον παρὰ ταῖς ἐκεῖ ἐγχωρίους Τραπεζαῖς, ἀλλὰ καὶ παρὰ τισὶ τῶν τῆς μεγάλης πρωτευούσης τῆς Γαλλίας, ὑπερήφανον ἴσταται ἀνακηρύττον τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Ἑλλήνος Ζαφειροπούλου τὸ Ἄστυλον τῶν Ἀπόρων Γυναικῶν, εἰς οὗ τὴν οἰκοδομὴν ὑπὲρ τὰς 200,000 φράγκων ἔδασπῆνθεν, ἀδρὰς δ' ἐτησίως καταβάλλει χρηρηγῆσας πρὸς συντήρησιν αὐτοῦ.

Ἄλλ' εἰς τὴν Μασσαλίαν καὶ ἐν γένει εἰς ἅπαν τὴν Γαλλίαν τὸ ὄνομα Ζαφειροπούλου εἶναι ἀγαπητὸν καὶ σεβαστὸν καὶ δι' ἄλλον λόγον πολλῶ ὑψηλότερον, διὰ λόγον ἀποδεικνύοντα τὸ ἀκοίμητον καὶ βαθύ ἐν πᾶσιν εὐγενεῖ καρδίᾳ εἴτε Γάλλου, εἴτε Ἑλλήνος συναίσθημα τῆς στενῆς καὶ ἀδιαργήτου ἀδελφότητος τῶν δύο ἔθνων, ἄπερ ἐκπροσωποῦσι τὸ μὲν ἐν τῇ ἀρχαιότητι, τὸ δ' ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις τὸ ἀνέφικτον ὕψος τοῦ ἑλληνολατινικοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῶν μεγάλων καὶ ἀνθρωπιστικῶν ἰδεῶν, αἵτινες ἐξ αὐτοῦ ἀπέρρευσαν. Καθ' ἔν ὄραν τῇ 1870 ἡ ἱπποτικὴ Γαλλία ἐσφάδαξεν ὑπὸ τὴν πτέρην ἀπερμῆνον νικητοῦ, καθ' ἔν ὄραν τὰ πλείστα τῶν

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ἐπιμνησθεῖται ὁ Στέφανος Ζαφειροπούλος Ἐπιμνησθεῖται Ἐπιμνησθεῖται Ἐπιμνησθεῖται Ἐπιμνησθεῖται Ἐπιμνησθεῖται

τέκνων αὐτῆς πρὸ τῶν ἀλλεπαλλήλων συμφορῶν ἀπεινώσειον τῆς σωτηρίας καὶ εἰς τὰς εὐγλώττους καὶ πατριωτικὰς ἐπικλήσεις τοῦ κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ἐνσαρκώσαντος τὴν μεγάλην ψυχὴν τῆς Γαλλίας, τοῦ ἀλλόστου μνήμης Γαμδέττα, τὰ ὧτα ἔδυσον, ὁ Ἕλληνας Στέφανος Ζαφειρόπουλος ἐμπρακτον διδούς τοῖς ἀδελφοῖς Γάλλοις τειχέριον τῆς ἑλληνικῆς πεποιθῆσεως ὅτι τὰ ἔθνη τὰ διὰ τῆς διανοίας καὶ τῆς καρδίας ζήσαντα, ἀναπτύσσονται καὶ δοξαζόμενα οὐδέποτε ἀποθνήσκουσιν, οὐδ' ἐπιτρέπεται αὐτοῖς ἀπογινώσκειν τῆς σωτηρίας εἰ τι κἄν γένηται, ἀσθρμιτος προσελθὼν προσήνεγκε τῇ προσωρινῇ κυβερνήσει τῆς Γαλλίας τὸ ἐκ 3,000,000 φράγκων ἄτοκον δάνειον, τειχέριον τῆς τε τῶν Ἑλλήνων εὐγνωμοσύνης καὶ τῆς ἀδιαλείπτου αὐτῶν πίστεως ἐπὶ τὰς τύχας τῆς ἀδελφῆς Γαλλίας. Ἀνάστατος ἐπὶ τῷ ἀκούσματι ἐγένετο ἐξ ἐνθουσιασμοῦ ἡ Γαλλία καὶ πᾶσα ἡ Μασσαλία προσήλθε καὶ κατέλαβε τὰς περὶ τὸν οἶκον Ζαφειροπούλου ἀγίας ἵνα τὴν ἄπειρον αὐτῆς τε καὶ τοῦ γαλλικοῦ ἔθους εὐγνωμοσύνην ἐκφράσῃ πρὸς τὸν Ἕλληνα ἀδελφόν, ὅστις ὅμως μετριοφρόνως ὑπέκλεψεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς πανδύμου ἐκείνης διαδολώσεως ὑποκριθεὶς τὸν ἀπόντα.

Ὁ Στέφανος Ζαφειρόπουλος ἐν τῇ εὐθυκρίδιᾳ καὶ ὀρθοφροσύνῃ αὐτοῦ οικειώμενος ὅτι, ἐὰν αἱ χρηματικαὶ ἀρωγαὶ καὶ ἐπικουραὶ ἀποτελῶσι τὸ πρῶτον μέσον τῆς διανοητικῆς καὶ ἠθικῆς ἀναπλάσεως τοῦ ἡμετέρου ἔθνους, προσπατοῦνται ὅμως πρὸς ὀρθὴν παιδαγωγίαν καὶ ἐπιστημονικὴν αὐτοῦ μόρφωσιν καὶ ἄλλα, τῷ παραδειγματι τῶν Ζωσιμαδῶν ἐπόμενος ἀνέλαβε τῇ ἐπιστάσει τοῦ ἐν Ἀθήναις πρὸς διάδοσιν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων Συλλόγου τὴν ἐκδοσὴν καὶ εἰτα τὴν ἀνατύπωσιν τῶν γνωστῶν μεγάλων Γεωγραφικῶν Πινάκων, οἵτινες δωρεὰν εἰς τὰ ἡμέτερα σχολεῖα παρεχόμενοι ἀποτελοῦσιν ἐν τῶν πολυτιμοτάτων αὐτῶν βοηθημάτων.

Τοιοῦτος ἐν ἀτελεῖ σκιαγραφία ὁ ἀνὴρ, οὗ τὴν εἰκόνα παρατίθεμεν σήμερον τοῖς ἡμετέροις ἀναγνώσταις, ὁ ἀνὴρ, οὗ τὸ ὄνομα εὐλογεῖ πᾶσα ἑλληνικὴ καρδιά, τιμᾷ δὲ καὶ γεραίρει ἡ μεγάλη Γαλλία. Τὸν ἄνδρα ἐτίμησαν δι' ἀνωτέρων παρασῆμων Τουρκία τε καὶ Ἑλλάς καὶ Γαλλία. Ἀλλὰ tanto nomini nullum par elogium, τολιούτῳ ὀνόματι οὐδ' ἐπαινοί, οὐδέ τιμαὶ ἀντάξιοι ὑπάρχουσι.

Σ. Ι. Β.

Ο ΣΑΒΙΝΝΥ ΚΑΙ Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ*

Ὅσακις ἐνετύχημεν εἰς τὴν μελέτην τοῦ συγχρόνου πολιτισμοῦ καὶ ἐν συντομοτάταις αὐτοῦ ὑποτυπώσεσι διέλαμψεν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς ἡμῶν ἐξαιρετικῶς τὸ δεύτερον ἡμισυ τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος. Νομίζει τις διεξερχόμενος τὰς σελίδας ἐκείνας τῆς νεωτάτης ἱστορίας ὅτι δι' ἀπάσης τῆς εὐρωπαϊκῆς κοινωνίας διεχεῖτο ὑποχρονίως ἰσχυρὸν μεγαλονοίας ρεῦμα, ἀναβλύζον ἀέθνης ἀπὸ το-

*) Περιλήψις διαλέξεως ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Φιλολογικῷ Συλλόγῳ γενομένης.

πικῶν σημείων, τὰ ὅποια ἐκ πρώτης ὄψεως θὰ ἐφαίνοντο ἥκιστα πρὸς τοῦτο κατάλληλα. Το φαινόμενον τοῦτο καθίσταται μᾶλλον ἐνδιαφέρον ἐν τῇ ἱστορίᾳ κυρίως τῆς γερμανικῆς ἐπιστήμης, ἢς ἡ τελευταία φάσις καὶ διαμόρφωσις εἶνε ζήτημα μὴ ἐκτεθὲν ἐπιπακρῶς ἐν μιᾷ καὶ μόνῃ μεγαλογραφίᾳ. Ἐν ἔτος π. χ., τὸ ἔτος 1779, δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἐπικαιρον σημείον τῶν ἡμετέρων ὑπαινεγμῶν. Τότε ἀνέτειλεν ἐν τῷ ἐπιστημονικῷ τῆς Γερμανίας στερεώματι ὁ ἀστέρ, οὗ ἡ λάμπρις κατηύγαδεν ὅλον τὸν οὐρανὸν τῆς ἱστορικῆς γνώσεως καὶ ὅστις ἀπετέλεσεν οἰοῖται τὸν κεντρικὸν ἥλιον, περὶ ὃν πάντα τὰ πεπολιτωμένα ἔθνη δορυφοροῦσιν ἔκτοτε τὴν ἐπιστήμην τοῦ Δικαίου. Ἡ φύσις ἠθέλησε νὰ συνδυάσῃ τὴν ἐμβριθεῖαν τὴν γερμανικὴν μετὰ τῆς γαλλικῆς κομψότητος καὶ ἐντεῦθεν ὁ γαλλίζων ἤχος τοῦ ὀνόματος τοῦ φρεϊδερίκου Καρόλου φὸν Σαβιννύ, γνησίου καὶ ὑπερῆφανου τῆς Γερμανίας τέκνου, ἐν καὶ οἱ πρόγονοι αὐτοῦ, εὐγενεῖς γαιοκτήμονες τῆς βορείου Λοθαριγγίας, μόλις ἕνα καὶ ἡμισὺν αἰῶνα πρότερον ἦλθον εἰς Γερμανίαν, εἰς ἣν ἐψηγάδουσεν ὁ θρησκευτικὸς τῶν Γάλλων φανατισμὸς τοὺς διαμαρτυρομένους. Ὁ Σαβιννύ ἐγεννήθη ἐν Φραγκφούρτῃ. Ἡ Φραγκφούρτη εἶχεν ἦδη γεννήσει τὸν ὀλύμπιον Γεῖθε (Γκαῖτε) καὶ οἱ θεοὶ τῆς Ἑλλάδος ἐξενίζοντο ἦδη παρὰ τῷ Winkelmann καὶ Lessing. — Ἄξια μάλιστα σημειώσεως εἶνε περιεργὸς τις συγγένεια, ἥτις ὑψίστατο μεταξὺ τοῦ Γεῖθε καὶ τοῦ Σαβιννύ ἐν τῷ μεγαλείῳ τοῦ πνεύματος καὶ ταῖς ἐξωτερικαῖς τοῦ βίου περιστάσεσιν. Ἀμφοτέροις ἐφώτιζεν ἀπὸ τοῦ ἴσου μέχρι τοῦ τάφου σχεδὸν ἀνέφηλος ὁ ἥλιος τῆς ἐπιγείου εὐδαιμονίας, ἀμφοτέροι ἐγεννήθησαν, εἰώσαν καὶ ἐτελεύτησαν ἐν εὐμαρείᾳ, ἀμφοτέροι εἶχον μετὰ τῆς μνηστείας! Καὶ ἐνταῦθα δυνάμεθα ἰδεῖν νὰ ὑπομνήσωμεν ὅτι καὶ τοῦ ἡμετέρου Κοραῖ μίτηρ ἦτο ἡ Ζογία Θωμαῖς. «Τὸ τέκνον παρὰ τῆς μητρὸς λαμβάνει τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ ἰδιότητα», λέγει ὁ Schopenhauer. — Ὁ Hugo (Χούγγο) εἶνε ὁ πρόδρομος, ὁ κηρύττων τὴν ἐλευσίαν τῆς «ἱστορικῆς Σχολῆς», ἀλλ' ὁ Σαβιννύ ὁ ἀρχηγός, ἡ κορυφὴ αὐτῆς. — Ὅτε ἐνεφανίσθη ὁ Σαβιννύ ἡ φιλοσοφία τῶν φῶτων ἔσπαιρεν ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ Καντίου, ἐπαγγελλομένου καθαρὰν καὶ κριτικὴν νόσθην καὶ οὐκ ἕφανταστικὰς γουτείας. Ἡ ἀφορμὴ, ἐξ ἧς ὁ μέγας καινοτόμος (ὁ Σαβιννύ) ἀναγινώσθη νὰ ἐκστομίῃ τὸ πρῶτον δημοσίᾳ τὴς ἀρχῆς ἐκείνας, αἵτινες κατέστησαν ἐν βραχεὶ τὰ δόγματα τῆς νέας σχολῆς, εἶνε ἡ δημοσίευσις ἐπιπολαίου τινὸς συγγραφῆς τοῦ ἐν Χαϊδελδέργῃ καθηγητοῦ Thibaut, ἐν ἣ ἀποκηρύττει οὕτως τὸ Ρωμ. Δίκ. ὡς ἀλλότριον τοῦ χαρακτῆρος τῶν Γερμανῶν καὶ τῶν ἀναγκῶν τῆς χώρας αὐτῶν, χαρακτηρίζει ὡς οἰκτρὰν τὴν κατάστασιν τοῦ Δικαίου καὶ ζητεῖ τὴν ἀποσκορπίσθη τοῦ Ρωμ. Δικαίου διὰ τῆς συντάξεως ἐθνικοῦ κώδικος. Ἡ συγγραφὴ λοιπὸν αὐτὴ προὐκάλεσε βραχεῖαν ἀπάντησιν τοῦ Σαβιννύ, λέγουσαν, ὅτι ἡ κατάστασις τοῦ Δικαίου εἶνε ὄντως οἰκτρὰ, ἀλλ' ὅτι ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ καταστάσει ἐνεχεται οὐκ ἡ νομοθεσία, ἀλλ' ἡ ἐπιστήμη ἢ τῶν ἰδίων καθηκόντων ἐπιλαθομένη. Τὸ δίκαιον — ἢ τοῦλάχιστον τὸ ἰδιωτικὸν — οὐδαμῶς — λέγει ὁ Σαβιννύ — παράγεται, ὡς ἡ τῶς διαδεδομένη γνώμη

παρεδέχτο, δι' αυθαιρέτου πράξεως του νομοθέτου, όστις όρθ ύποκειμενικώς ός άνθρωπος και τείνει πάντοτε προς όρισμένον σκοπόν και άλλοτε άλλως διατυποί τους θεσμούς αυτού—τό δίκαιον είνε ό ρ- γανικόν προϊόν του έθνικοϋ πνεύμα- τος και παράγεται ύπ' αυτού του λαοϋ έν παραδύ- στα, λεληθότως, αυτομάτως, άνεξηγήτως, μυστη- ριωδώς, ός δε τό δίκαιον, ούτω και ή πολιτεία, ούτω και ή γλώσσα, ούτω και ή επιστήμη αυτή. Ούχι άρα ή διάνοια και ή έγνασμένη βούλησις του άτόμου παράγει σύμπαντα τούτου τον ιδεώδη και κοινωνικόν κόσμον, έν φ ζώμεν, κινούμεθα και έσμέν, αλλά τό πνεύμα του λαοϋ, ή άσυνειδήτως τό άνομον και τό όλον ήρώσα, παρασύρουσα, κα- τοδάλλουσα και ύποτάσσουσα καθολική δύνα- μίς. Η ανάπτυξις του δικαίου είνε άρα μέρος μόνον της άλλς ιστορικης εξέλιξεως ένός έθνους και τό δίκαιον διαμορφούται άναπτυσσόμενον ούχι διά της νομοθεσίας, αλλά διά του έθιμου. Ωστε έν τή ιδιωτική δικαίφ, όρθός εξεταζόμενου του πράγματος, πρόκειται τό ζήτημα: ούχι περί παρα- γωγίς νέου δικαίου, αλλά μάλλον και κυριώτατα περί της όρθίς κατανοήσεως του ήδη υπάρχοντος. Έάν άλλον ότι ήθέλωμεν ποτε ζητήση την σύνταξιν νέου κώδικος, ό κώδιξ ούτος ούδέν άλλο κατ' ουσίανθά περιείχει ή τίν αναγραφήν του ήδη υπάρχοντος και έν χρήσει έντος δικαίου και συγχρόνως τον καθορισμόν της καταστάσεως της επιστήμης τουδίκαιου, καθ' έν εποχίαν συντεθέντες ό κώδιξ ούτος. Ο κώδιξ ούτος θα ήτο νομοθετικόν εξαίρωμα εάν ή σύνταξις αυτού άνελαμβάνετο έν εποχή, καθ' έν ή επιστήμη αυτή διετέλει χωλαίνουσα και άτελής έν πολλοίς. — Και άπροκαλύπτως διεκήρυξε πλέον ό Σαδιννύ ότι ή επιστήμη της εποχίς του ήν ήικστα ώριμος προς νομοθεσίαν.— Έκ της άφορηίς λοιπόν εκείνης διεσαλιπίσθησαν λίαν έπικαίρως τά νέα δόγματα, άτινα δυνάμεθα συντομώτατά νά συνοψίσω- μεν: Καθίκαν της επιστήμης—κατά τον Σαδιννύ— είνε μάλλον νά πορισθί διά σοβαίς, έν καθαρώς ιστορικῃ πνεύματι και άνστηρώς ιστορικῃ μεθόδφ διεξαγομένης εργασίας, αντίληψιν των πραγμάτων και των καιρών άντικειμενικώς και άνευ προκαταλή- ψων και ούτω ν' άποκτήση επαρκές κύρος και κρά- τος επί του νυν ίσχύοντος δικαίου. Η άπροπαρά- σκευος τούναντίον κωδικολοιήσις παρακώλυι κατά τον Σαδιννύ, την ελευθέραν, την άληθιή πρόσodon. Και ούτως έτέθησαν αι βάσεις της νέας σχολίς, τάς οποίας πρώτοι επεχείρησαν ν' αναδείξωσιν οι άυ- τεπάγγελτοι εκείνοι συντηρητικοί, ούς ή πολιτεία τάσσει φρουρούς των νόμων. Ο άνώτερος δικαστι- κός και διοικητικός κόσμος έρρηξε τά ήμάτιά του κατά των νεωτεριστικῶν εισηγήσεων, τάς οποίας έσπευσε νά χαρακτηρίση ως όξούσας δημοκρατικόϋ. Η ίσχυρά δε αυτή αντίδρασις, εις έν προσέκρουσεν ό Σαδιννύ δέν πρέπει ν' αποδοθί εις κατοπούλους μόνον των μησοφόρων υπαλλήλων του κράτους άπισθοδουλις, διότι έχει τάς ρίζας αυτής πολύ βα- θύτερον και άπορρέει εκ σειρῆς προλήψεων από του προσχεστάτου παρελθόντος κληροδοτηειδών. Η θεμελιώδης του Σαδιννύ ιδέα, ήν επανελημένως έλάβομεν άφορηήν νά προσαγάγωμεν εις τά όρια της

παρούσης εκθέσεως, ή ιδέα εκείνη, ήτις άπεδείχθη ίσχύουσα έν τή ιστορία και της γλώσσας και της τέ- χνης και διά τούτο έγινετο κοινόν κτήμα πάντων των από φιλοσοφικῆς άπόψεως εγκαινισάντων όλο- κλήρους κατά τον ήμέτερον αιώνα επιστήμης, είνε προφανός ή ιδέα της άσυνείτου εξέλιξεως ή ελ- ληνικώτερον άναπτίξεως, ήτις άναδεικνύει τον μέγαν νομοιδιούκαλον ού μόνον της ιστορικῆς του δικαίου επιστήμης πατέρα, αλλά και πατέρα των ιστορικῶν επιστημῶν. Η ιστορικῆ γλωσσολογία έλα- βεν ύπαρξιν διά του ιστορικοϋ έν τή έρμηνεία των νόμων στοιχείου και δικαίως άνάγεται ή αρχή αυ- τής εις τάς συγγενείς του Σαδιννύ νήσεις. Ο 'Ιά- κωβος Γκρίμ (Grimm), ό ίδρυτής της ιστορικῆς έρου- νης της γερμαν. γλώσσας και διά ταύτης της ιστορ. γλωσσολογίας έν γένει, υπήρξεν εις των πρώτων άπε- ροστών του Σαδιννύ έν Μαρβούργφ, είτα δε ό έταί- ρος αυτού και βοηθός κατά την επιστημονικήν εις Παρίσιους εκδόρμην.

Αλλά και έν τή γεννήσει της νέας καθόλου ιστο- ρικῆς επιστήμης, τή Σαδιννύ άνήκει τό πλείστον του μισθού. Διότι ού μόνον τό μεγαλοπρεπές του Niebuhr σφειλεί την ύπαρξιν αυτού, κατά την ρη- τήν του σιγγραμμάτος όμολογίαν, τή ένθαρρύνει και συμμετοχί του νομοιδιούκαλου, αλλά και οι μετα- γενέστεροι της επιστήμης ταύτης κλάδοι, του άμφι- λαφούς εκείνου δένδρου φαίνονται παραψάδες. Τις τή έντι έντυφίσεως εις τάς μελίδας των 'Ιστορικῶν του Λεοπόλδου Ράγκε ή του Θεοδώρου Μόμμεν δέν διείδε τό άντικειμενικόν και θετικόν εκείνο πνεύμα, όπερ μόνον ή ύπό του Σαδιννύ εύρεθείσα μέθοδος ήδύνατο νά διαμορφώση.

Η επιστημονική αυτή μέθοδος, άσφαλές εξέγγυον άκατασχέτου προόδου, είνε βεβαίως ή έπαγωγική και από του μερικοϋ εις τά γενικά άνατρέχουσα. Αύτη αυτή ή μέθοδος έθαυματούργησεν, ως γνωστόν, έν τας φυσικῆς επιστήμης, ούδέ παρεκβαίνοντες, νο- μίζομεν, της σειράς του λόγου, ήτοιμηνύσκοντες τον Δαρβινισμόν, ήτοι την θεωρίαν της άναπτίξεως έν τή βιολογία και επανερχόμενοι εις την ιστορικῆν της γλωσσικῆς παραδόσεως επεξεργασίαν, ήν υπέ- δειξε μόν ό φιλόσοφος του Κοραϊ νοός, παραμελί- θαντες δι' ήμεις επί ήμώλων αιώνος, μόλις νυν, με- ταμειθέντες, επηρεασόμεν νά επανέλθωμεν βραδέως εις την εσθείαν.

Σκοπόν της ιστορικῆς ταύτης μεθόδου έθετο ό Σα- διννύ τά εξής: Νά παρακολουθί πάντα δεδομένον θεσμόν μέχρι της ρίζης αυτού και ν' ανακαλύπτ ούτως ό ργανικόν τι στοιχείον, δι' ού κατά φυ- σικόν νόμον, ήτοι άφ' έαυτοϋ, ό' άποχωρισθί τό ζών έν ένέχρον από του νεκροϋ, του άνήκοντος τή ιστορία μόνον.

Ν. ΠΑΛΗΟΛΟΓΟΣ

Η ΕΛΠΙΣ.

Ήτο νύξ· ό ρύαξ έλάλει κρυφίους τόνους μετά της αύρας, ήτις έλαφρώς από των έναντι χιονοβριθών ά- ρέων προσπνέουσα, άφήρπαζεν από των λειμώνων όθεν διήρχετο τά των άνθέων άρώματα ως του έν νυκτι κατερχομένου φύλακος άγγέλου ή αερώδης πτέρυξ άναρπάζει ταχύ προς τον Πλάστην τό μυρί- πνον νέφος του έν άγνή καρδία καιομένου λιθάνου της προσευχῆς. Και παρά την έχθην, άντιμέτωπος προς τάς πνοάς ατινες την λυτήν αυτής κόμην άνερ- ρίπιζον και εκόλπουον τον κυματόεντα πέπλον, εκά- θητο μονάζουσα ή εώπις 'Αμαρυλλίς.

Η νύξ έχει μαγεϊαν ιδιεύουσαν την βαθείαν αυ- τής σιγήν την μυστηριώδους μεγαλείου πλήρη ευρί- σκει έννοιον ό χαίρων έν εμπιστεύσει αυτής τους ζωηρούς παλμούς, ούς έν αυτώ ζωपुरεύσιν οι χρυσο- λαμπείς της ιδανικότητας ύνεροι· ό τεθλιμμένος γλυκειαν κάρτυρα του μυχίου άλγους του και ό τυ- φλός σύντροφον συμπαθεστέραν της εϊρωνης ήλιοστε- φοϋς ήμέρας, ήτις σκώπτει αυτόν διά του άπλήτου φωτός της.

Αλλά τίς έν τῷ σκοτει θροεί τά δροσώδη φυλλά- ματα άρπυνίζων τους έν αυτοίς καθεύδοντας περω- τους κοιδούς; Είναι ό Μυρτίλος, ό νυκτίφιλος νεανίας όστις κρατών την κιθάραν αυτού έξήλθε του παρα- κειμένου οικίσκου, κισσοστεφοϋς και γλαφυροϋ όσει ήν Δρυάδων ένδιαίτημα, έν άτίεση τό χρώσειον φάος της 'Αφρογενείας και άρμύση γλυκειαν ώδήν προς τον φλοίσβον του ρύακος. 'Ιδού προσβλέπει παρ' αυ- τον μελανείμονα άκνητοϋσαν μορφήν· μή άρα είναι ή 'Ήχψ, ή αερόμορφος Νύμφη, λιπούσα την έν τῷ άλλσει φυλλοσκέπαστον κλίτην αυτής;

Ούχι, είναι ή 'Αμαρυλλίς.

—'Αμαρυλλίς, γλυκειά παρθένη, χαιρε· έξήλθες και ού έντ' ίδης τον καθαρομέτωπον άστροβριθί αι- θέρα, έντ' άπης εύθυμον άσμα ως ό αιθεροπλανής κο- ρυδαλός;

—Ούχι· έξήλθον έντ' κλαύσω· ή νύξ είναι αδελφή της θλίψεως· όταν ό βίος έέρθ θολός προς την άναμένουσαν αυτόν βαθείαν άβυσσον ως ό ρύαξ ούτος ό άλαμπής, ό σιγηλώς και άεκάως βαίνων προς τον άπληστον πο- τήρα άκεανόν, ετε τον επ' αυτόν άπλούμενον όρι- ζοντα ούδεις φωτίξη ήλιος χαρῆς, ό τάλας θνητός ποθεί την νύκτα έντ' άνηγήσεται αυτής τους στέ- νους του και ραντίζει διά των δακρύων αυτού τά χθχυαλά της γῆς άνθύλλια· μή δέν έκσπώνται όταν έξογκωσθώσι τά νέφη εις ύετου ραγδαία δάκρυα;

—Ούχι!... τί είπες, τάλανα 'Αμαρυλλίς, κόρη όμοία τή Φοιβή ετε έν μετοπωρινῇ νυκτι περιβόλλη αυτήν σκοτόεν νέφος ως πέπλος χήρας μελάμπυχος, κόρη, ήν άντι των βόδων της 'Πέης στεφανούσι τά ώχρά της οδύνης νεκράνεμα... Είναι θολόν ό βίος νάμα, βαίνων έντ' άκαποθῆ ύπό άχανούς γνοφώδους άβύσσου; δέν είναι μάλλον νάμα καλλίρρον και χρυ-

σαυγές άντανακλών τά άστερόεντα κάλλη του ούρα- νοϋ και βαίνων έν' άναμχηθῆ μετά σπιλδόντων γλυ- κών κυμάτων;...

'Ερχεται πρώτα ότε τό στερέωμα φαιδρύνει τό ήδύφωτον λυκαυγίς και επί σύμπασαν την φύσιν επανθει χάρις και μειδιάμα· είναι ή άγνή παιδικό- της· επέρχεται Οαλπνή μεσημβρία ετε τό σπινθη- ρίζον του ήλιου φάος ζωογονεί τά πεδία τά δένδρο- κόσμητα και ή φύσις σφριγα· είναι ή θαλερά νεότης· και επέρχεται όύσις αιθρία, ετε κλίναντος του ή- λλου, ή φύσις περιβαλλομένη ιδεάζον τι μεγαλειον, μειδιά είσέτι οίανει εις την γλυκειαν άναμνησιν της ληξάσης ευδίας ήμέρας· είναι τό σεπτόν γῆ- ρας ύπό της φαιδρῆς άναμνησεως ευδαίμονος και ένα- ρέτου παρελθόντος καταυγαζόμενον. Πλήν τί άν επί σμικρόν τον ούρανόν επισκοπίση ευδιόλυτον νεφαλον συμφορῆς; ή τί άν επί σμικρόν την λαμπετώσαν καλλονήν της ήμέρας περικαλύψη ό σκοτός πέπλος της νυκτός; μή δέν θ' άνασούρη αυτόν της 'Πεύς ή χειρ ή ροδοδάκτυλος;

Και θλίβων επί του σφριγηλοϋ στήθος την λι- γειαν κιθάραν αυτού ό Μυρτίλος έμειψεν, άσμα άφελές:

Θέλω νά ζήσω· έχει ό βίος στιγμές πικρίας, στιγμές άγίας· έρχεται ώρα ότ' αήνιδίως οι βαθείς πόνοι σιγοϋν ευθύς· μετά χειμώνας και τρικυμίας ανοίξις θύανει μυριανθίς.

Θέλω νά ζήσω... ό, ποιοι πρώτοι τον κόσμο τουτον θάλλοντα κήπιον άνθέων πλήρη και φάους, ειπον πικράν κοιλάδα της συμφορῆς; λοιπόν τό όμμα αυτών τυφλώττει εις την άκτίνα χρυσῆς χαρῆς;

'Οπόταν λύπη, όπόταν κόρος μ' άγκάλας μάσρας σε περιβάλλη, προσμειδιώσα από τό όρος, ιδέ, προδανει μια μορφή· γελούν εμπρός της της γῆς τά κάλλη, άνθει του όρους ή κορυφή.

'Εχει του ένθους τό θάλλον χρώμα και άερώδες πτερόεν σόμα και κατοπτρίζει τ' άγγόν της όμμα τον σαπηειρώδη άκεανόν.

«Χαίρε, σοι ψάλλει με στόμ' άγγέλων, και ό' άνταίλιμ γελόεν μέλλον καδώς ό Φοίβος επανατέλλων φαιδρύνει πάλιν τον ούρανόν!»

Η 'Ελπίς είναι!... εάν τό βάρη δεινά του βίου, άνθρωπε, θάρρει· από των όμων θα σοι τά άρη, εις τό πτερά της χρυσῆ 'Ελπίς· άκτις της Θείας είναι Προνοίας, είναι τό άστρον της διανοίας, τό μάγον χάσμα νέας καρδίας, όλου του βίου μόνη κρηπίς.

Ἐκεῖ, εἰς τὸν παράδεισον ὅπου ἀγγέλων ὄμινην ὑμνοῦν με λύραν ἔνθεον τὸν Πλάστην αἰωνίως, καὶ κελαροῦσι τῆς ζωῆς ἢ μαργαρώδους κρίνου, καὶ τῆς Ἐιρήνης πνεύσιν αἱ αὖραι μελιχρῶς,

Εἰς μίαν ἀκραν γέμουσαν ἀνθῶν ἀμαράντων ὅσα ποτίζει τῆς ζωῆς τὸ νῦμα τὸ αἰθέρουν, με ἀπαστράπτουσαν μορφήν, με στέμμα ἀδαμάντων τρεῖς μειδιῶσαι θέαναι τὴν χάριν διασπείρου.

Δὲν εἶναι ἄγγελοι ἀλλὰ ἀγγέλων ἔχουν σκῆμα με πρόσταγμα Θεοῦ εἰς γῆν πατῶν ὡς ἐκεῖνοι εἶναι τὸ βλέμμα των ἄκτις καὶ ἄσπ' αὐτῶν τὸ σῆμα κ' εἶν' ἢ ἐλπίς, ἢ ποίησις κ' ἢ ἐλεημοσύνη.

Ἄσπερον λαμβάνει ὁ σπινθίρ, ὅπου πυκνοῦται ζόφος, ὅπου ἀθῶν στεναγμοὶ εἰς τὸν ἀέρα πνέουν, καθὼς τῶν ἄστρον ἢ ἄκτις ἐρχόμενοι ἀψόφως γαλήνιν καὶ μειδίημα τοῦ Πλάστου διαχέουν.

Ἦδη τὸ λυκόφως ἤρξατο χρυσοστέρων τὸν οὐρανόν· ποῖν ἢ σιγήσῃ τοῦ ἕσματος οἱ ὕψατοι τόνοι συν- νῶθησαν μετὰ τῆς μελιχρῆς φωνῆς τῆς ἐν τῷ ἄρου- μῶνι ἀρπυνοθείσης φιλομήλας· τὰ τέως ὑπνώτ- τοντα ῥόδα, ραντιζόμενα στοργικῶς διὰ δροσιδῶν μαργαριτῶν ὑπὸ τῆς κροισοστέρνου Ἡοῦς, ἀνήγειραν τὴν καλλίχρουν κέραν καὶ ἐμειδίσαζεν πρὸς τὸ ἀνα- τέλλον φῶς.

Μετὰ μικρὸν ὁ Φοῖβος, ὁ φλογοβόλος ἀδαμάντινος κολοσσός, ἤρξατο βαίνων ἐπὶ τὸν χρυσοροδῖνον αἰ- θέρα τὰς θείας αὐτοῦ λαμπηδόνας καὶ ὁ ῥόαξ τοῦ χλοανθοῦς πεδίῳ ὁ καλλιδίνας ἀντηνάκα φαειρῶς τὴν γελόεσσαν αἶγλην τοῦ οὐρανοῦ· καὶ ἐξεκόνιζεν ἐπὶ ῥέων τὸν ἀνθρώπινον βίον, ὅς οὐχὶ πρὸς τὴν βα- θύτην ἀβυσσον ἀλλὰ πρὸς τὸν χρυσόγλαυκον ἀχρῆ ὠκεανὸν τῆς αἰωνιότητος βαίνων, εἰ καὶ ἐπὶ σμικρὸν κατοπτρίζει ἔστιν ὁ τε κλαίνεσθ' ὁ δὲ ὀρίζοντα, κα- τακλιμπεταί ὅμως καὶ ὑπὸ φαειρῶν καὶ ἀστραπητό- λων ἀκτίνων χαρῆς· καὶ ἵ διότι τὸ γλυκὺ φῶς εἶναι ἢ συμβολικῆ εἰκὼν αὐτῆς τῆς Θεότητος, τῆς δικαίας καὶ εὐσπλαγγχίου, ἥτις δὲν ἐθῆκεν ἡμᾶς ἐπὶ τῆς ἀνθο- κοσμῆτος ταύτης γῆς ἵνα θρηνώμεν ἐσαεὶ, ἀλλὰ προσ- κείρωσ μόνον τὰ δεινὰ ἡμῖν διδάσιν ἀνεξερυνήτω βουλή.

Ἦ νεκρὰ Ἄμαρυνλλίς ὀψατὰ ἐπὶ τοῦ ἀργυρορέον- τος κύματος· ἐν εἴτι βελῆ καὶ ρεμβῶδες βλέμμα, κα- τεῖδε τὰ λαμπρὰ τοῦ αἰθέρος ἀπαυγάσματα· τότε ἐπὶ τῶν ὠρῶν τέως παρειῶν αὐτῆς ἀπετυπώθη τῶν ἔγγυς ἀνθούτων ῥόδων τὸ ἀκαίριον ἐρύθημα, καὶ ἐπὶ τῶν χειλέων αὐτῆς κατωπτρίσθη τὸ μειδίημα τῆς πείρις ὀαλλούσης φάσεως. Ἐμνήσθη τοῦ κρηγόρου ἕσματος τοῦ ἀρελοῦς μελίκτος, καὶ ἀναβλέψασα, εἶ- δειν ἐν τερπνῇ ἐκστᾶσει κατερχομένην πρὸς αὐτὴν ἐκ τοῦ ἀπέναντι χλοάζοντος λοφίσκου τὴν οὐρανό- πιμπρον ἐκείνην θεότητα, τὴν γλυκαίαν καὶ αἰγλήσε- σαν, ἥτις αἶρει ἐπὶ τῶν χρυσῶν αὐτῆς πτερύγων τὰ ἄχθη τῆς ἀδύνης, ἥτις χρεὶ γαλήνην καὶ μειδίημα καὶ ἥτις καλεῖται Ἐ.Ἐπίε.

ΚΟΡΗΝΑΙΑ Α. ΠΡΩΒΕΡΓΙΔΟΥ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΦΑΚΕΛΟΣ.

Ἔργον σπουδαῖον, καρπὸς μακρῆς μελέτης τοῦ πρὸς πόρους καρτερικωτάτου καὶ γενναίου καθηγητοῦ κ. Ἰωάννου Πανταζίδου εἶνα ὁ περὶ τῶν ἐν Ἀθήναις πολιτικῶν ἐταιριῶν λόγος, ὁ ὑπ' αὐτοῦ, ἀναλαμβάνοντος τὴν πρωτανείαν, ἀπαγγελλόμενος ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ τῇ 29 νοεμβρίου παρελθόντος ἔτους. Εἶνε λόγος συνοπτικῶς ἐκτιθεὶς τὰ συμπεράσματα πολυετῶν ζητήσεων, καλλιτέχνημα ἀνδρὸς ἐν ἐπι- στάμῃ πεπυκνωθέντος, πρᾶγματεία, ἐν ᾗ ἡ εὐλογιστία ἐκπνέει καὶ ἡ συμμετρία θέλει. Λυπηρὸν ὅτι τοιαῦτα καλλιτεχνήματα ὀλίγησ σήμερον ἀξιοῦνται προσοχῆς, παρ' ἡμῖν τὴν δὲ παρὰ τοῦ δήμου χάριν ἔχουσι ἔργα καὶ καθ' ὅλην καὶ κατ' εἶδος ἀνάξια λόγου. Θυμησιαία ὄντως ἡ κριτικωτάτη, εὐκρινεστάτη καὶ συμμετρικωτάτη εἰσθεσις! «Ὅταν πολιτεία τις διέ- νηται ὑπὸ τῶν ἀρίστων καὶ ἀρμοδιωτάτων νόμων, ἄρχοντες δὲ καὶ ἀρχόμενοι σέβονται τὸ κράτος τῶν νόμων τούτων, καὶ πάντες ὑποτάσσουσι τὰ ἴδια συμ- ἠφέροντα εἰς τὰ καινὰ, ἡ τοιαύτη πολιτεία διέγει ἠβίον ἀκτύμητον καὶ οὐροδρομεῖ πρὸς τὴν εὐδαιμο- νίαν. Ὅταν δὲ ὑπερβίωτοι φιλαρχίαι καὶ ἀκίροστοι κιδιστέλειαι ὠθώσιν εἰς ὑπερβαίαν τῶν νόμων, θύε- λλαι καὶ καταγιγίθεις κλυδωνίζουσι τὸ σκῆφος τῆς πολιτείας. . . Ἀἱ ἐταιρίαι αὐτὰ σκοπὸν ἔχοντες, πολ- νλῆεις δὲ πρόσχημα μόνον ἔχουσι τὴν ἐξ ἰδιωτικῆς γνῶμης καὶ συμπράξεως πολλῶν βελτίωσιν τῶν ἐ- ντῆ πολιτείας κακῶς ἐχόντων· ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον ὄνομος, ὅταν ἡ κοινωνία εἶνε ἠθικῶς ἀνεμακτιστος, νοὶ δὲ συνεταιριζόμενοι ἴδια ἐπιδιώκουσι συμφέροντα, κέπιτείνουσι τὴν διαφθορὰν καὶ φέρουσι ἐν ἐαυταῖς οὐλήθρια σπέρματα ἀναποδράστου κατατροφῆς».

Ἐκ τῆς εἰσθέσεως ὁ εὐρυμαθὴς ἐν ἐνεργείᾳ πρῶτα- νος μεταβαίνων εἰς τὰ καθέκαστα τοῦ θέματος, αὐ- τοῦ, ἀνευρίσκει τὰ πρῶτα ἔχνη τῶν ἐταιριῶν ἐν τοῦ Ἀθῆναις κατὰ τὸ τέλος τῆς 7ης ἐκκτονταετηρίδος κ. Χ., ὅτε ἐνεφανίσθη ὁ ἐπιχειρήσας νὰ μοναρχήσῃ Κύλων. Ἦκτοτε, λέγει, ἐπὶ Δράκοντος, Σόλωνος, Μεγακλέους τοῦ Ἀλκμαίωνος, Πειτιστράτου καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ καὶ Κλεισθένοιο, αἱ πολιτικαὶ ἐταιρίαι τῶν καθαρῶς ἀριστοκρατικῶν καὶ τῶν ὀλιγαρχικῶν οὐ παύονται ἐργαζόμεναι. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὰ Μηδικὰ ὁ ὄργανός τῶν ἐταιριῶν ἐξακολουθεῖ, χαλαρωθεὶς βραχύν μόνον χρόνον ἐπὶ τῆς ἀκμῆς τοῦ Περικλέους, ἵνα ἀναλάβῃ νέας δυνάμεις ἐπὶ Κλέωνος καὶ Ἀλκι- βιάδου καὶ συντέλει εἰς τὴν ἵδρυσιν τῆς ἀρχῆς τῶν τετρακοσίων καὶ εἴτα τῆς τῶν τριάκοντα, τῆς ἐπε- νηκουσῆς τὸν ἀρτισμὸν τῆς ἰσχύος καὶ τῆς ἡγεμο- νίας τοῦ μεγάλου δήμου.

Ἦ ἀρήγησις τῆς δράσεως τῶν ἐταιριῶν τούτων ἐν μέσασ Ἀθήναις καὶ κατὰ τὸ μακρὸν διάστημα δύο ὄλων αἰῶνων μετὰ τοσαύτης γίνεται ἀρελείας, καὶ χάριτος, ὥστε μόνος ὁ μὴ σπουδαῖος, ὁ ἀγευστος τῶν ἐκ τῆς κριτικῆς ἱστορίας ἡδυτήτων, εἶνε δυνα-

τὸν νὰ μὴ ἐκτιμῆσῃ τὴν μεμεστωμένην ἐπιστημονι- κὴν ἀξίαν τοῦ λόγου, δι' οὗ ὁ ἐν ἐνεργείᾳ πρῶτανος καὶ σοφὸς καθηγητῆς ἐτίμησε τὴν ἀφ' ἧς ἀπήγγει- λεν αὐτὸν πανεπιστημιακὴν ἔδραν, ἀνἀγνωσιμα οὐκ εἰς παραχρῆμα παρασχῶν τῇ σφαιρονοσίῃ ἐλληνίδι νεότητι καὶ τῇ γενναίᾳ τῶν ὁμοειδῶν λογίων χραίᾳ.

Εἶθε πραγματεῖαι, οὐα ἡ περὶ τῶν ἐν Ἀθήναις πολιτικῶν ἐταιριῶν τοῦ κ. Ι. Πανταζίδου, νὰ πολλα- πλασιάζωνται ἐν Ἑλλάδι, παρέχουσαι τὸ μέτρον τῆς ἐπὶ τῆς κρείττω καὶ τῆς βελτίω τροπῆς τοῦ πνευμα- τικοῦ παρ' ἡμῖν βίου, τοῦ περὶ τὰ καλά ζήλου καὶ τῆς ἐν φιλοσοφίᾳ σπουδῆς.

ΧΡΙΣΤ. ΣΑΜΑΡΤΣΙΑΝΣ.

ΤΑ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΖΩΩΝ ΠΕΙΡΑΜΑΤΑ

Α'.

Ἐνδιαφέρον καὶ ἀρχαῖον ζήτημα, ἐπὶ μακρὸν ἐπα- σχολήσαν τὸν τε ἐπιστημονικὸν καὶ λοιπὸν κόσμον, μέλλον δὲ πιθανῶς ν' ἀποτελῇ θέμα ἀτελευτήτων συζητήσεων ὡς ἐκ τοῦ στενωπότητος συνδέσμου αὐτοῦ μετὰ τῆς ὑπάρξεως αὐτῆς τῆς ἀνθρωπότητος ἐν γέ- νει, ἀνεκινήθη καὶ πάλιν πρὸ μικροῦ ἐν περιβολῷ ὅμως, ὅπου ὡς ἐκ τοῦ χαρακτήρος αὐτοῦ ἀδύνατος ἀπέβαινε ἡ ἐκφρασις ὀριστικῆς ἀποφάσεως, καίπερ ἐλευθέρως διαμειφθεῖσιν τῶν ὑπὲρ καὶ τῶν κατὰ τοῦ ζήτηματος τούτου γνώμων Ἐν ἐκκλησιαστικῷ δηλ. συνεδρίῳ ἐν Φολξτῶν τῆς Ἀγγλίας κατὰ τὸν διαρ- ρεῦσαντα ὀκτώβριον παρελθόντι ἐπιτέτραπεν ἐν ἄλλοις καὶ ἡ ἐξέτασις τοῦ φλογεροῦ ζήτηματος τῆς τελέ- σεως πειραμάτων ἐπὶ ζῶων ὑπὲρ τῆς ἐπιστήμης, ζη- τήματος, καθ' οὗ προὐκλήθησαν μὲν ἐν ἀρχῇ ἀντιρ- ρήσεις, ὡς ἀναγομένου φυσικῶς εἰς τὸν κύκλον τῆς ιατρικῆς ἐπιστήμης, οὐτίνος ὅμως ἡ ἐπισκοπῆσις δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ θεωρηθῇ ζήτημα εἰς συνέδριον θρησκευτικοῦ ἢ ἐκκλησιαστικοῦ χαρακτήρος, ὡς ἐκ τῆς ἠθικῆς ἐπόψεως αὐτοῦ καὶ τῆς στενῆς αὐτοῦ σχέσεως πρὸς τὴν δημιουργίαν τοῦ σύμπαντος. Χωρὶς ποσῶς νὰ προσβῶμεν εἰς μερικότητα, ἥμιστος μὲν ἐπιτροπομένης ἐν τῷ περιωρισμένῳ τῶν στηλῶν τού- των χώρῳ, διαφευγούσας ὅμως κυρίως τὴν ἀρμοδιό- τητα ἡμῶν, ἀκροθιγῶς ἀποτιμῶν τῶν ἐξωτερικῶν μόνον καὶ εἰς τὴν τοῦ σκοπομένου ἐπιτυχίαν συντε- λουσῶν γραμμῶν τοῦ ὑπ' ὄψει ζητήματος, πλατυτέρα ἀνέλιξις τοῦ ὁποῦ θ' ἀπέκειτο μόνη τῇ ἀρμοδιότητι καὶ τῇ αὐθεντείᾳ τῆς ἐπιστήμης, θὰ προσπαθήσαι- μεν, τὴν εἰς δύο ἀντίπαλα στρατόπεδα ἀρχήθην διαίρεσιν τῶν ἐν τῷ ζήτηματι ἀεποτε ἑπικρατησα- σῶν γνώμων ὑπ' ὄψει λαμβάνοντες, νὰ παραστήσω- μεν ὅποια μὲν τινὰ οἱ κατὰ τῆς τελέσεως τῶν πει- ραμάτων τούτων προσάγουσι, τοὺς τελούοντας ταῦτα δικαίως ἢ ἀδίκως καταδικάζοντες, τίσι δὲ ὀπλοῖς οἱ

τελευταῖοι θεωρακισμένοι τὰ τῶν ἐναντίον ἀπο- κρούουσι βλήματα, εὐπροσώπους ἑαυτοὺς πρὸ τῆς ἀν- θρωπότητος, τῆς ἐπιστήμης καὶ αὐτῆς ἐπὶ τῆς ὑπὸ θρησκευτικῆν ἐποψίν ἠθικῆς ἀναδεικνύτες.

Ὡς καὶ ἐν τῷ περὶ οὗ ἡμῖν ὁ λόγος ἐκκλησιαστικῷ συνεδρίῳ ὅπου κληρικοί, ὡς ὁ ἐπίσκοπος Μπάρρυ καὶ οἱ συνάδελφοι αὐτοῦ ὁ τε Μαγκεστρίας καὶ ὁ Ἐδμ- βούργου καὶ λαϊκοὶ αἰοὶ αἱ διδάκτορες Γαυλῆς, Ρέφ- φαρ, Κλάρκ καὶ οἱ κκ. Χόρσευ, Ἀρνολδ καὶ λοιποὶ οὕτω καὶ ἐν τῇ ἀνεξαρτήτως τοῦ χώρου καὶ τοῦ χρό- νου συζητήσεσι τοῦ ὑπ' ὄψει ζητήματος τὰ ἐπὶ ζῶων πειράματα κατακρίθησαν α') ἐπὶ τῇ ἀνθρωπότητι, τούτεστι τῇ πρὸς τὴν λοιπὴν ἔμφυτον δημιουργίαν ἀνευλαθείᾳ, ἢ προϋποτιθῆσιν ἡ τελεσις αὐτῶν, β') τῇ σκληρότητι, ἧς δέον κατ' ἀνάγκην νὰ ἐμφορῶνται οἱ εἰς ταῦτα ἐπιδιδόμενοι καὶ γ') τῇ διὰ τὴν ἐπι- στήμην παντελεῖ ἀχρηστία τῶν πειραμάτων αὐτῶν.

Μὴ περιοριζόμενοι ἤδη ἀποκλειστικῶς εἰς αὐτὰ ταῦτα τὰ ὑπὲρ καὶ κατὰ τῶν πειραμάτων τούτων ἐν αὐτῷ τῷ ἐκκλησιαστικῷ συνεδρίῳ ὑπὸ τῶν διαφόρων ἐν αὐτῷ μελῶν διαμειφθέντα θ' ἀναπτύξωμεν ἄδε γενικῶ τῷ τῶν τὰ παρὰ τοῖς ὑπερμάχοις τῶν πει- ραμάτων καὶ τοῖς πολεμοῖς αὐτῶν ἐπικρατοῦντα φρονήματα. Οἱ τῆς τελέσεως τῶν πειραμάτων πολέ- μοι, πρὸς τῇ κατακρίσει αὐτῶν ὑπὸ τὴν ἐποψίν τῶν μετ' αὐτῶν συνδεομένων ὕλικῶν συμπερόντων, φρο- νοῦσιν ὅτι ἡ σκληροκαρδία, ἥτις ἐπιδεικνύται ἐν τῇ ἐκ προθέσεως παραβλήσει πόνων, ἡ ἀποφυγὴ τῶν ὁποῦν ἀποβαίνει ἀδύνατος παρὰ τῷ εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ λογικοῦ ἀνθρώπου εὐροισκόμενῳ ζῶω καταστρέφει κατ' ἀνάγκην τὸν ὑπέρτερον πνευματικὸν ἀνθρώπον. Ἠθικὴν προκαλεῖ αὕτη παρὰ τούτῳ ἔκλυσιν διὰ τῆς ἀπὸ σκοποῦ γινομένης συμπνίξεως τοῦ ἐναστίκτου τῆς εὐσπλαγγχίας καὶ καλοκαγαθίας, αὐτῆς ταύτης δη- λονότι τῆς ἀρχῆς, ἥτις ἐν τῷ ἀνθρώπῳ καταπολεμεῖ καὶ κατανικᾷ τὸν σκληρὸν καὶ ἐγωιστικὸν περὶ ὑπάρ- ξεως ἀγῶνα. Ἀρκεῖ νὰ φαντασθῇ τις μόνον ποῦ ἡδύ- νατο νὰ καταλήξῃ ὁ περὶ ὑπάρξεως ἀγῶν ἐν περι- πτώσει καθ' ἣν ἔστερετο ὁ ἀνθρώπος τῆς δίκην χα- λινού συγκρατούσης αὐτὸν ἀπὸ τῆς τοῦ ὁμοῦ ἢ ζῶου τινὸς ἐξοντάσεως ἐμφύτου αὐτῷ εὐσπλαγγχίας. Ὡς ὁ ἐπίσκοπος Μπάρρυ μεθ' ἱκανοῦ τοῦ δικαίου παρετήρη- σεν, ἂν ἡ ἠθικὴ αὕτη ἐκλυσίς εἰσεχώρει εἰς τὴν εὐ- γενῆ τῆς ιατρικῆς ἐπιστήμης ἐν γένει, θὰ προήγετο κατ' ἀνάγκην μέχρι τῆς τελέσεως πειραμάτων, τὸ ἐπιστημονικὸν τῶν ὁποῦν κύρος ὡς πρὸς τὴν βεβαιό- τητα τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῶν θ' ἀπέβαινε πάντη ἀναμφισβήτητον, μέχρις ἀνατομίας δηλονότι αὐτῶν τούτων τῶν ζῶων ἀνθρώπων, διὰ τελέσεως πειρα- μάτων χάριν ἐπιστημονικῶν συμπερόντων ἢ καὶ ἐπι- στημονικῆς περιεργείας ἐπὶ ἀθῶν ἀσθενῶν, προσερ- χομένων εἰς ἐκλήρησιν ἰάσεως αὐτῶν ἢ καὶ βοη- θείας. . . Οὐδεὶς ἀμφιβάλλει ὅτι ὁ ἀνθρώπος, ὡς μέρος τῆς ἐπὶ τῶν δημιουργημάτων κυριαρχίας αὐτοῦ, κέκτηται τὸ δικαίωμα τοῦ χρησιμοποτεῖν τὴν ἐκ μέ- ρους τῶν ζῶων ὑπηρεσίαν καὶ ἀφαιρεῖν ἐπὶ τὴν ζωὴν

αυτῶν. Ἄλλ' αὐτὸς ὁ ἡμέτερος νόμος (ὁ ἐν Ἀγγλίᾳ δηλονότι κρατῶν) ρητῶς ἀρνείται τὴν τοῦ δικαίουματος τούτου ἐπέκτασιν μέχρι τῆς προκλήσεως πόνου ἐπὶ τῶν ζώων, ἅπερ χρησιμοποιοῦμεν ὡς καὶ ἐπὶ κείνων, ἄτινα φονεύομεν.

Οὕτως ἀσυναισθητῶς ὅλως τὴν ἔλλειψιν εὐσπλαγχνίας πρὸς τὰ ὑφ' ἡμᾶς ζῶα παρακολουθεῖ τὸ ζήτημα τῆς σκληρότητος καὶ οἱ τῶν πειραμάτων τούτων πολέμοι, τὰς φοβέρας καὶ σπαρακτικὰς πολλακίς βασάνους, εἰς ἃς ταῦτα χάριν τῆς ἐπιστήμης ἢ καὶ τῆς περιεργείας υποβάλλονται, ὑφ' ὧσφι λαμβάνοντες, ἀποβαίνουσιν εὐγλωττοὶ συνήγοροι καὶ ὑπερασπισταὶ ὅσων, ἄτινα, ἂν ἠδύνατο διὰ ζώσεως φωνῆς τούς, οὐκ ὄφιστανται, νὰ ἐκθέσωσι πόνους μέχρι δακρύων ἢ ἀσυνεκίνοισι καὶ τὰς σκληροτέρας καρδίας καὶ ἠθελίον τὰς εὐγενεστέρας τῆς καρδίας χορδὰς. Πόνος, ὀδυνηρότατος πολλακίς ἀπὸ σκοποῦ προὐκλήθη, σκληρυνομένης τῆς καρδίας ἀπέναντι παθημάτων, μόνη ἢ περιγραφή τῶν ὁποίων ὡς Νέρωνας τοὺς εἰς τοιαῦτα πειράματα ἐπιδιδομένους ἢ χαρακτηρισίη καὶ, ἐν τῇ περιπτώσει μάλιστα τοῦ πιστοτάτου τοῦ ἀνθρώπου συντρόφου, τοῦ κυνός, ἀπέναντι βιβῶν καὶ συγκινητικωτάτων ἐπικλήσεων οἴκτου. Βδελυρὰ τόσον ὅσον καὶ ἀτελεύτητος πρᾶγματι θ' ἀπέθινεν ἢ περιγραφή τῶν ἀνὰ σύμπαντα τὸν κόσμον ὑπὸ τὸ πρόσημα ἐξυπηρετήσεως τῆς ἐπιστήμης διαπραττομένων φρικαλεοτήτων. Ἴδι δὲ πρῶτον καὶ τὸ ὕστερον νὰ ἀπαριθμήσωμεν; Οὗτοι μὲν ἀφαίρουσι τοὺς ἐγκερζόλους τῶν ζώων (οἰκ οἱ κύνες, αἱ γαλαί, οἱ πῆλοι, οἱ κύνικοι), ἀποτέμνουσι τὰ νεφρά, πραγματικῶς θυρίδας ἐν τοῖς στομάχοις αὐτῶν διανοίγουσι καὶ σωλήνας, δραστήρια περιλαμβάνοντας ἐρεθιστικὰ, εἰς τὰ ἀτυχῆ αὐτῶν εἰσάγουσι σώματα, ὅπου θραυομένων τούτων καὶ διανεμομένων ἐν τῷ σώματι αὐτῶν τῶν ὕδατον μέχρις ἀγωνίας τὰ ταλαίπωρα καταθασανίζουσιν. Ἄλλοι πάλιν εἰς τὸν δι' ἀσφυξίας θάνατον αὐτὰ υποβάλλουσι ἢ δίκην ἄρτων εἰς κλιθεῖνους εἰσάγοντες μαρτυρικὸν τὸ τέλος αὐτῶν ἀπεργάζονται ἢ τέλος διὰ τῆς ἀντιθέτου ὁδοῦ τῆς ἐντελοῦς ἀποψύξεως ἀπολυτροῦσιν αὐτὰ τῶν τῶν πειραμάτων βασάνων. Ἄλλὰ μήπως καὶ διὰ τοῦ ἰοῦ ἀνιάτων νοσημάτων δὲν ἐνεβολιχθήσαν τὰ ταλαίπωρα; μήπως δὲν ἐνεχύθη ἢ δὲν ἐγγέεται εἰς τὰ σώματα αὐτῶν τὸ τοῦ ὄφρος δηλητήριον; Ἄλλὰ τὰ ἀναισθητικὰ;— θ' ἀντελείπωσιν ἴσως οἱ τῶν πειραμάτων συνήγοροι. Ἴδ' εὐεργετικώτατον καὶ ἀνισιμώτατον τοῦτο μέσον τῆς ἐπιστήμης, τὸ τοσαύτως ἀνθρωπίνους ἔτι ὑπάρχεις ἀπὸ τῶν ἀνεποφεικτικῶν ἄλλως βασάνων λυτρώσαν, δὲν συντελεῖ εἰς ἀνακούφισιν τῆς θέσεως τῶν ἐφ' ὧν τὰ πειράματα τελοῦνται ζώντων ζώων. Οὐχί, ἀπαντῶσιν οἱ ἀντίπαλοι. Ἡ τοιαύτη ἀναισθησία, καίπερ προφανῆς καὶ ἀποδεδειγμένη, μερικὴν μόνον τὴν ἐπιτυχίαν συνεπάγεται· διότι τίς ἢ ἐθέσσει δυνατὴν τὴν ἐπὶ μακρὸν παρῆρσιν τῆς τοιαύτης ἀναισθησίας ὁπόταν τὰ πειράματα διαρκῶσιν ἐπὶ ὥρας ὅλας, ἡμέρας καὶ ἐβδομάδας; ὅποια ἄρα γε ἢ ἴσαν αἱ φρι-

καλαί βασάνοι τῶν σιωπηρῶν κείνων ὠρῶν, καθ' ἃς ὁ ταλαίπωρος κύων ἐκείτο προσδεδεμένος ἐπὶ τῆς πειραματικῆς τραπέζης, ἐνῶ ὁ τῶν ἀγωνιῶν αὐτοῦ δημιουργὸς ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον, μὴδ' ἐπὶ στιγμὴν ἀναλογιζόμενος τῶν δοκιμασιῶν, ἃς τὸ ταλαίπωρον ζῶον ἀφέθη νὰ ὑφίσταται; Εἰς τί συντείνει ὁ ἰσχυρισμὸς ὅτι διὰ τῆς τῶν ἀναισθητικῶν χρήσεως ἀνάδυστος πάντῃ ἀπέβη ἢ τῆς ἐγχειρίσεως ἀναρξίς, ἀφοῦ πέφρωται τρομερὰν καὶ παρατεταμένην κατόπιν νὰ ὑποστῇ τὴν ἀγωνίαν;

Ἄλλ' ὑπάρχει καὶ ἡ τρίτη τοῦ ζητήματος ἐποψίς, ἢ τῆς πραγματικῆς διὰ τὴν ἐπιστήμην ἀνυσιμότητος τῶν ἐπὶ ζώων πειραμάτων. Ὅποιον δύναται πρᾶγματι νὰ ἔχη κύρος ἐπιστημονικὸν συμπεράσμα ἐκ τῶν ἐπὶ ζώων πειραμάτων σχετικῶς πρὸς τὴν θεραπείαν τῆς ἀνθρωπίνης ἐκείνης φυσιολογικῆς καταστάσεως, ἣτις τοσοῦτον διαφέρει τῆς τῶν κατωτέρων ζώων; Ἡ μήπως ἀπεδείχθη ἐν ἀπάσαις αὐτῆς ταῖς λεπτομερείαις ἢ ταυτότητι τῶν δύο φυσιολογικῶν συστημάτων, τοῦ ζώου; Ὅποιον δὲ ψηλαφητότερον δύναται νὰ ὑπάρξῃ παράδειγμα τοῦ ἐλαττωματικῆς χαρακτῆρος τοῦ συμπεράσματος τῶν ἐπὶ ζώων πειραμάτων ὡς πρὸς τὴν ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου ἐφαρμογὴν αὐτοῦ, ἢ ἢ δεινὴ ἀποτυχία τοῦ πολυλοῦ Κῶξ. Ἴδ' ἡ ζήτημα τῆς φθίσεως ἢ μάλλον φυματώσεως σαφέστατα ἀπεκάλυψε τὸν καθ' ὅλοκλήρην ἀναξιοπιστον χαρακτῆρα τοῦ ἐκ τῶν ζώων διὰ τὴν ἀνθρωπότητα συμπεράσματος, ἐμφατικῶς μάλιστα κατέδειξε τὸν ὅλως ἀναξιοπιστον χαρακτῆρα τοῦ ἐκ τῶν ζώων διὰ τὸν ἄνθρωπον συμπεράσματος καὶ ἐτεκμηρίωσε τὴν ἀλήθειαν, ὅτι κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν νέου θεραπευτικῆς μέσου, ἅπερ ἠδύνατο νὰ ἦναι κινδυνώδες ἢ προηγουμένη ἐπὶ ζώων τέλει πειραμάτων, ὅσονδ' ἦτοσαν καὶ παραταχθῆ δὲν ἢ ἠδύνατο καὶ ἐπ' ἐλάχιστον νὰ προστατεῖται τὸν ἄνθρωπον· μεθ' ἱκανοῦ λοιπὸν τοῦ δικαίου διεκήρυξεν ὁ κ. Π. Ἀρνολδὸς ἐν σχέσει πρὸς τὴν τοῦ Κῶξ ἀνακάλυψιν ἐν αὐτῷ τούτῳ τῷ ἐκκλ. συνέδριῳ ὅτι «ἡ ἰδέα τῆς ἀνθρωπίνης ταλαίπωρίας καὶ διεψεύσεως ἐλπίδων, ἣτις περιελάετο ἐν τῇ παράδει ἀπὸ τοῦ ἀγρίου ἐνθουσιασμοῦ τοῦ 1890 εἰς τὴν ψυχρὰν ἀμερικανισίαν τοῦ 1892, θ' ἀπέβη ἀναμφιβόλως τρομερωτάτη εἰς τὸν ἐφευρέτην τῆς Κωχίλης». Ἐν γένει οἱ τῶν ἐπὶ ζώων πειραμάτων πολέμοι, ἀμφισβητοῦντες τὸ κύρος αὐτῶν, ὡς ἀντικειμένον εἰς αὐτὸν τοῦτον τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἱατρικοῦ ἐπαγγέλματος αἰτιολογοῦσι τὸν ἰσχυρισμὸν αὐτῶν τοῦτον καὶ διὰ τῆς ὑποδείξεως ὅτι ὁ ἱατρὸς κέκληται οὐχί νὰ προκαλέσῃ πόνους καὶ ταλαίπωρίας ἀλλὰ νὰ λυτρώσῃ τὴν ζωὴν ἀπὸ τῶν ὀδυνῶν καὶ τοῦ θανάτου.

Περὶ τὰ λοιπὸν καὶ ἄχρηστα τὰ ἐπὶ ζώων πειράματα διὰ τὴν ἐπιστήμην τυγχάνουσι κατὰ τοὺς ὡς ἀνωτέρω σκεπτομένους, ἢ ἂν μὴ ὅλως περὶ τὰ τυγχάνουσι οὐδὲν κεκτήμεθα δικαίωμα τοῦ προκαλεῖν πόνους παρὰ τοῖς ζώοις. Ἐν ἄλλαις λέξεσιν οὐδενὶ ἐπιτρέπεται σκοπῆσι ἐκ προθέσεως ὡμοσφρα-

σκληρότης, οὐχί ἐξ ἀπλῆς ἰδιοτροπίας, ἀλλ' ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ ἐξυπηρετήσεως μεγάλου σκοποῦ. Ἄλλως δικτὶ νὰ παρορῶνται μὲν αἱ σκοπίμως τοῖς ζώοις ἐπιβυλλόμενοι βασάνοι ὑπερέρου χάριν καὶ σοβαρωτέρου σκοποῦ, νὰ κατακρίνονται δὲ τὰ μαρτύρια π. χ. τῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως; μήπως οἱ διωγμοὶ καὶ τὰ βασανιστήρια, ἅπερ ἐκ τῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως ἀπέρρεον, δὲν εἶχον ἰδιαιτέρον καὶ ὑψηλότερον σκοπὸν; Ὅτι ὑπὲρ τοῦ σκοποῦ τούτου κατὰ τὴν Ἱερὰν ἐκείνην Ἐξέτασιν ἐτελείτο ταύτῳ ἀκριβῶς ὑπενεργεῖται σήμερον διὰ τῶν ἐπὶ ζώων πειραμάτων χάριν τοῦ ὑπὲρ τῆς ἐπιστήμης ἐνθουσιασμοῦ, τοῦ πόθου τῆς προαγωγῆς τῶν γνώσεων καὶ τῆς ἀταπτιζέως τῆς δυνάμεως ἐκείνης, ἣτις συνεπάγεται εὐεργεσίας τῇ ἀνθρωπότητι. Ὁ ἰσχυρισμὸς προσκατὰται προφανῶς χαρακτηρηθῆ ὠρησκευτικῆς ἐντολῆς, ἀποτρεπούσης τὴν ὑπὸ ἐνός τῶν δημιουργημάτων τοῦ ὕψιστου, ἦτοι τοῦ ἀνθρώπου εἰς βασάνους ὑποβολὴν τοῦ ἑτέρου, ἀλόγου μάλιστα, ἀνίσχυρου πρὸ τῆς ὑπερέρου τοῦ ἀνθρώπου δυνάμεως καὶ ὡς μόνον μέσον ἀπολυτρώσεως αὐτοῦ ἀφ' ὧν ὑφίσταται μαρτυρίων ἔχοντας τὸ μέσον τοῦ θανάτου· ἰδοὺ τί ἔλεγον ἀγγλὸς ἐπίσκοπος: «Ἄν ὁ δημιουργὸς ἡμῶν ἦναι δημιουργὸς καὶ πάντων τῶν λοιπῶν πλασμάτων, ἂν τὰ ἄλλα ταῦτα πλάσματα κατέχουσι θέσιν τινὰ ἐν τῷ ἐκ τῆς Προνοίας αὐτοῦ ἀπορρέοντι σχεδίῳ, ἂν ἢ μελίχιος αὐτοῦ εὐσπλαγγχνία ἐξικινῆται μέχρις αὐτῶν, — τοῦθ' ἅπερ ὡς Χριστιανοὶ μετ' ἄρκου βεβαιώτητος πιστεύομεν — ἀπολύτως ἀκατάληπτον νομίζω ὅτι οὕτω πως ὁ δεισιφθὸς ὁ δημιουργὸς οὗτος τὰ τῆς γνώσεως μέσα, ὡςτα νὰ δυνάμεθα νὰ φθάνωμεν μέχρις ἀληθειῶν, τῆς ἐξευρέσεως τῶν ὁποίων τῇ ἰδέᾳ αὐτοῦ θελήσει ἢ ἐπετυγχάνομεν, μόνον διὰ τῶν ἀνεκφράστων ἀγωνιῶν πλασμάτων, ἔχόντων τὴν ἐμπιστοσύνην αὐτῶν ἐφ' ἡμῶν».

Γ. Κ. Α.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Ἀξιολογώτατα ὑπὸ πᾶσαν ἐποψὴν εἶνε τὰ ἐσχάτως, ἐν Λονδίνῳ, ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Dewar, γινόμενα πειράματα ἐπὶ τοῦ βυστοῦ ὀξυγόνου καὶ τοῦ βυστοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος, κράματος ὀξυγόνου καὶ ἀζώτου, ὧν τὰ πορίσματα ἀνεκοινώσατο οὗτος εἰς τὸ βασιλικὸν Πανακαθήμενον τοῦ Λονδίνου. Ἴδοὺ ἐν συνόψει περὶ τίνος πρόκειται.

Ὁ καθηγητὴς κ. Dewar, βαίων ἐπὶ τῶν ἰχνῶν τοῦ κ. Caillat, ὅστις, ὡς γνωστὸν, μετὰ τοῦ κ. R. Pictet, ἴδρυσεν τὴν 19/31 δεκεμβρίου τοῦ 1877, τὴν νέαν πρὸς ἐκρεῦστασιν τῶν τῶς θεωρουμένων μονίμων ἀερίων μεθόδον. ἐνίσχυόμενος δὲ ὑλικῶς ὑπὸ τίνος ἀγγλικῆς εταιρίας, διαθεδῶσεν πρὸς τοῦτο 25,000 φρ., προέβη εἰς τὴν ἐκρεῦστασιν τοῦ ὀξυγόνου καὶ τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος καὶ εἰς τὴν μελέτην τῶν ἰδιοτήτων τῶν βυστῶν τούτων σωμάτων. Κατὰ τὸν τρόπον νὰ παρασκευάσῃ ἀρκετὰ μεγάλης ποσό-

τητα βυστῶν ὀξυγόνου καὶ ἐμελέτησε τὸ ὄραϊον αὐτοῦ κυανοῦν χρῶμα, τὸ φάσμα αὐτοῦ καὶ τὰς μαγνητικὰς αὐτοῦ ἰδιότητες. Τοῦ βυστοῦ ὀξυγόνου ἀναξάντος εἰς 182 βαθμοὺς ὑπεράνω τοῦ μηδενός, ὁ κ. Dewar ἐμελέτησε πρῶτον τὸ ζήτημα τῆς διατηρήσεως τοῦ σώματος τούτου ἐπὶ τινὰ χρόνον εἰς τὴν βυστὴν κατάστασιν, καὶ ἐβεβαίωθη ὅτι σῶμα τι διατηρεῖται ἐπὶ μακρὸν λίαν ψυχρὸν, ἐὰν περιεκλεισθῆ ἐντὸς ὄσφ τοῦ δυνατοῦ μάλλον ἀπολύτου βαρομετρικοῦ κενοῦ. Διὰ τοῦ μέσου τούτου ὁ κ. Dewar κατάρθωσε νὰ παρουσιάσῃ εἰς τὸ ἀκροατήριον αὐτοῦ μικρὰν σφαιροειδῆ μάζαν βυστοῦ ὀξυγόνου, κατὰ τι μεῖζονα καρύου, ἣτις παρέμεινεν εἰς βυστὴν κατάστασιν καὶ μόλις κατὰ τὸ 1/5 αὐτῆς περιπέου ἐξασθῆ, καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς διαλέξεως, καίτοι ὑπῆρχε διαφορά 210° K. μεταξύ τῆς θερμοκρασίας τῆς αἰθούσης καὶ τῆς πρὸς ἐξέερσιν τοῦ ὀξυγόνου ἀραιουμένης. Τοῦτο διότι τὸ βυστὸν ὀξυγόνον προεφυλάσσεται ἀπὸ πάσης καταψύξεως ὑπὸ τοῦ περιβάλλοντος αὐτὸ τελείον κενοῦ. Ἡ δὲ ὀλοκλήρου τοῦ ἀέρος ἐκρεῦστώσεως κατορθοῦται βοῦθειᾳ τοῦ ψυχροῦ τοῦ παραγομένου κατὰ τὴν ἀνάξιν τοῦ βυστοῦ ὀξυγόνου, ὅταν δὲ ἀντιστρόφως, ἀναξεί ὁ βυστὸς ἀήρ, τὰ ἀποτελοῦντα αὐτὸν ἀέρια δὲν ἀναχηματίζονται συγχρόνως, ἀλλ' ἀκολουθοῦντα τὸν γνωστὸν τῶν κραιμάτων ἢ συγχωνευμάτων νόμον, χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων ἐντελῶς, τοῦ ἀζώτου πρῶτον ἀναλαμβάνοντος τὴν ἀερεϊδῆ μορφήν, εἶτα δὲ τοῦ ὀξυγόνου μετὰ τὴν πλήρη τοῦ πρῶτου ἐξέερσιν. Αἱ δὲ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ κ. Dewar καὶ τοῦ καθηγητοῦ κ. Fleming γινόμεναι ἐσχάτως παρατηρήσεις ἐπὶ τοῦ εὐνηλεκτραγωγοῦ τῶν σωμάτων, ἀνατρεποῦσιν ἢ σαλεύουσι τὰς μέχρι τοῦδε ἰδέας ἡμῶν περὶ τῆς χημικῆς τῆς ἕλης συστάσεως, διὰ τὸν λόγον δὲ τοῦτον θεωροῦμεν ἀναγκαίαν τὴν ἐν ταῖς στήλαις ταύταις σύντομον αὐτῶν ἀναγραφὴν. Κατὰ τὰς παρατηρήσεις ταύτας, τὸ εὐνηλεκτραγωγὸν τῶν ἀπολύτων ἀμυγῶν μετάλλων αὐξάνει καθ' ὅσον ἢ ὅσον ἢ θερμοκρασία ταπεινοῦται. Ἐὰν φαντασθῶμεν νῆμα ἐντελῶς ἀμυγῶς μετάλλου τεταμένον ἐν τῷ διαστήματι, ἠλεκτρικὸν τι ρεύμα διατρέχει τοῦτο ἀνευ μειώσεως τῆς ἐντάσεως αὐτοῦ, ἀνευ ἀντιστάσεως, χωρὶς οὐδαμοῦ νὰ δώσῃ γένεσιν εἰς τὰ φαινόμενα τῆς θερμάνσεως ἢ τῆς διαλυρώσεως, ἄτινα προέρχονται ἐκ τῆς πρὸς διάβασιν τοῦ ρεύματος παρουσιαζομένης ἀντιστάσεως (εὐνηλεκτραγωγοῦ). Ἄλλ' ἢ ἐλοχίστη ἐν τῇ συστάσει τοῦ μετάλλου ἀκαθαρσία ἀφαίρει ἀπ' αὐτοῦ τὴν ἰδιότητα ταύτην, καὶ αὐτὴ δὲ ἢ ἐν αὐτῷ παρουσία ἑτέρου μετάλλου, χημικῶς συνδεδασμένου μετ' ἐκείνου, ἐπιφέρει τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα, ἦτοι παρουσιάζεται ἀντίστασις εἰς τὴν διάβασιν τοῦ ρεύματος, καὶ συνεπείᾳ τούτου, διασπύρωσις τοῦ αγωγοῦ. Ἐκ τούτων ἐπιταί ὅτι, πρὸς τὴν διὰ τῶν μετάλλων ἀκώλυτον διάβασιν τοῦ ἠλεκτρισμοῦ, ἀπαιτεῖται ἂν εἶναι ταῦτα ὄσφ τὸ δυνατὸν χημικῶς καθαρότερα καὶ συνάμα ὄσφ τὸ δυνατὸν ψυχρότερα.

Προκειμένου δὲ περὶ τῶν μὴ μετάλλων, τὰ πρᾶγματα συμβαίνουσιν διαφόρως καὶ ἐν μέρει ἀντιθέτως, ἦτοι τὸ εὐνηλεκτραγωγὸν αὐτῶν ἐλαττοῦται ταπεινουμένης τῆς θερμοκρασίας, αὐξάνει δὲ τῆς θερμοκρασίας ἀνεψουμένης. Καὶ ἀγνωστος μὲν εἰσέτι ἢ αἰτία

των φαινομένων τούτων, εν πάση όμως περιπτώσει, ανευρίσκεται εν ταίς παρατηρήσει ταύταις ή αφετηρία λίαν λεπτομερής μεθόδου προς μέτρησιν του βαθμού της καθαρότητος των μετάλλων δια του μείζονος ή ελάσσονος βαθμού του εύλεκτραγωγού αυτών.

Έτερον ενδιαφέρον ζήτημα είνε ή υπό του κ. Charles Henry εσχάτως γενομένη μέτρησις της ελαχίστης ποσότητος του φωτός, ής τινος ό ήμέτερος όφθαλμός δύναται νά άντιληφθῆ. Τίν μέτρησιν ταύτην κατώρθωσεν ούτος χρησιμοποιών τόν νόμον της εξασθενήσεως του φωτός του φασφορίζοντος οειούχου ψευδαργύρου, περι ου και άλλοτε έγνετο λόγος εν ταίς στήλαις ταύταις. Παραμείνας επί μιαν ώραν ήσαν εν τῆ σκοτίᾳ, και μετρήσας είτα τόν χρόνον πέραν του οποίου ίδυνάται πλέον νά διακρίνη τό φῶς του σώματος τούτου, χρόνον ανέλθόντα εις τέσσαρας ώρας, συνεπέρανεν ότι τό ελάχιστον αισθητόν τῆ όφθαλμῶ αυτού φῶς άνήρχετο μόλις εις 29 διυσεκατομμυριοστά (0,00000029) του φωτός κοινού κηρίου!

Εκ τῆς υπό του κ. P. Contouad, συνεπειᾳ έκδρομῆς εις τᾶς παρᾶ τόν βόρειον πόλον χώρας (Σπιτζ-όεργην και νήσον του Ιωάννου Mayan), δια του πλοίου Mάγχνς, δημοσιευθείσης εσχάτως βακτηριολογικῆς μελέτης της κατεψυγμένης ζώνης, συνάγεται ότι, υπό τήν έποψιν ταύτην, αί κατεψυγμένοι χώροι διακρίνονται επί εξαίρετικῆ καθαρότητι του αέρος, του ύδατος και του εδάφους. Όλοσχερῶς, ή σχεδόν ολοσχερῶς έλλείπονσιν εν ταύταις αί βακτηριοειδεις μορφαί, εξ ολοκλήρου δέ έλλείπονται τά παθογόνα είδη. Ούδαμου, λέγει, τό πλήρωμα της Mάγχνς, αποτελούμενον εξ 145 ναυτών και επιβατών, εύρεθη εις καλλίτερον ύγιεινήν κατάστασιν ή όταν εύρίσκετο εις τά ύψηλά ταύτα πλάτη.

Ό δέ κ. Berthelot εξέτελεσεν εσχάτως τήν χημικάν ανάλυσιν τεμαχίου τινός αποσπαθθέντος έκ τινος αναθηματικού μικρού ειδώλου εύρεθέντος υπό του κ. de Sarze εν τοίς θεμελίωσις οικοδομῆς τινος της Χαλδαίας, αρχαιοτέρου των οικοδομῶν, άν αί πλίνθοι φέρουσι τό όνομα του βασιλέως Our-Nina, πάππου του Επηάδου, άντικείμεν κατά συνέπειαν εις εποχίαν αρχαιοτέραν του 50ου προ Χριστού αιώνας.

Εκ της ανάλυσεως ταύτης έδεδείχθη ούτος ότι τό μετάλλον, εξ ου είνε κατεσκευασμένος τό άγαλμάτιον, δέν περιέχει καθότιτερον, άλλ' ότι έχει τήν σύστασιν χαλκού βιομηχανικῶς άμυγούς, εξ ου έπεται ότι, κατά τήν τόσῳ μακροχρόνιαν εκείνην εποχήν, κατεσκευάζον τά έργα της τέχνης εξ έπιθροῦ χαλκού, του καθιέρωτου, και κατά συνέπειαν, του ορειχάλκου όντων κατά τήν εποχήν εκείνην άγνώστων. Η ανάλυσις αύτη επιβεβαιού τήν υπό του αυτού κ. Berthelot γενομένην πρό τινων ετών ανάλυσιν του άγαλματίου του Χαλδαίου βασιλέως Goudéah, συμφωνεί δέ προς τά εξαγόμενα της ανάλυσεως του σκίπτρου του αιγυπτίου βασιλέως Ρερί του Ιου, άνήκοντος εις τήν έκτην δυναστείαν, εν φ άνευρεθη και άλλην χαλκῶς άνεν καθιέρωτου. Ό συγγραφεύς προστίθεισιν ότι ό ορειχάλκος και ό καθότιτερος δέν παρεσκευάζοντο ούτε εν Χαλδαία, ούτε εν

Αιγύπτῳ, ήτοι εν ούδετέρῳ των εστιῶν των μάλλον αρχαίων πολιτισμῶν.

ΧΡΟΝΙΚΑ. — Συνεγγίζοντες τόν πρό δεκαπενθημερίας δημοσιευθέντα μετεωρολογικόν πίνακα των άκρων θερμοκρασιών της Εύρώπης και της βορειοδυτικῆς Ἀφρικῆς, επί τῆ βῆσει του διεθνούς Δελτίου του κεντρικού μετεωρολογικού Γραφείου της Γαλλίας, δημοσιεύομεν σήμερα τᾶς άκρας θερμοκρασίας του δευτέρου δεκαπενθημέρου του Ιανουαρίου, έχούσας ήδὲ :

Ημερμ.	Άκραι θερμοκρασία	
	Ταπεινοτάτη.	Υψίστη.
Ἰαν. 16	-350, εν Hernosand ¹ και εν Ἀρχαγγέλω.	160, εν Oran και εν Μελέτῃ.
» 17	-340, εν Hernosand.	150, εν Nismours και εν Oran.
» 18	-320, εν Haparanda.	170, εν Funchal.
» 19	-300, εν Hernosand.	180, εν Funchal.
» 20	-230, εν Charkow, και εν Swinemünde.	200, εν Funchal.
» 21	-240, εν Μόσχᾳ.	170, εν Porto.
» 22	-230, εν Κρακοβίᾳ.	180, εν Funchal και εν Calle (Τόνδι).
» 23	-210, εν Hernosand.	180, εν Funchal.
» 24	-170, εν Ἀρχαγγέλω.	160, εν Laghouat.
» 25	-210, εν Hernosand.	170, εν Nismours και εν Funchal.
» 26	-200, εν Memel. ³	190, εν Calle και εν Funchal.
» 27	-190, εν Μόσχᾳ.	170, εν Ἀλγερίᾳ και εν Laghouat.
» 28	-300, εν Μόσχᾳ.	190, εν Laghouat.
» 29	-280, εν Μόσχᾳ.	180, εν Ἀλγερίᾳ.
» 30	-240, εν Κρακοβίᾳ.	160, εν Αισαθώνι.
» 31	-230, εν Hernosand.	180, εν Παλέρμῳ και εν Cap Béarn.
	-240, εν Νιολαίεφ.	190, εν San Fernando ⁴
	-220, εν Ἀρχαγγέλω.	180, εν Biarritz ⁵ .

Η. Γ. ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ!

1) Εν Σουηδία.
2) Εν Πομερανία.
3) Εν τῇ Ἀνατολικῇ Πρωσίᾳ.
4) Εν τῇ Μεσημβρινοδυτικῇ Ἰσπανίᾳ.
5) Εν τῇ Γαλλικῇ κομῇ Basses Pyrenées.

ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

ΘΕΑΤΡΟΝ SCALA εν Μεδιόλνῳ — FALSTAFF, ένκομῆ κομῆδία εις πράξεις 3, έν Arrigo Boito, μέλος Giuseppe Verdi.

Ἐπέστειψε μὲν τῷ άμαράντῳ της νίκης στεφάνῳ ἦδη πρό τέσσαρον και πλέον δεκάδων ετών από της ρομαντικῆς των γονδολών πόλεως, ένθα οι δόγμα ήρξαν, ή των ανθρώπων δόξα τόν τό εβδομνηστόν έννατον άγοντα έτος (έγεννήθη τῇ 9 οκτωβρίου 1814) μελοποιόν του *Rigoletto*, στεφάνῳ κομηθέντι είτα άδάμασι βαρυτίμοις και άπαστρόποισι τήν айγλιαν της μεγαλοφυίας, του *Troatore*, της *Traviata*, του *Ballo in maschera*, της *Forza del destino*, του *Don Carlos*, της *Aida* και του *Otello*, αλλά και ό υιός του με βασιλέως στέμμα ύπνώπτοντος λαού Βικτωρος Βιμανουήλ, θεῶ βουλῆ έστεμμένος εκείνου διάδοχος, άσπασμῶν εύλαβείας κύμας έπέθηκε τῷ στεφάνῳ του τήν άπτερον Νίκην παρ'αυτῆ έχοντος Verdi, επί τῆ άρτι γενομένη ενδόξῳ έκτελεσει νέου προϊόντος του εξόχου αυτού πνεύματος, του *Falstaff*. Ό υιός και διάδοχος εκείνου ούκ ήν δυνατόν όπως επιλήσιμον γέννηται της θερμῆς κραυγῆς Viva Verdi, της άντηκησάσης πολλάνκις εν Λομβαρδία και εν τῷ Πεδεμοντιῶ έτι κατά τήν εποχήν του κατά της Αυστριας πόλεμου, ήτις άρνήκτους τους δεσμούς του τήν ένωση της γλυκίας πατρίδος συντελέσαντος και του μεγάλου professore κατέστησε, κραυγῆς συνθηματικῆς εκ της καρδίας του λαού προερχομένης, όστις τῇ φράσει

Viva V.E.R.D.I.

τά αισθήματα αυτοῦ τά πολιτικά άμα εξεδύλου κρώζων

Viva Vittorio-Emmanuelle Re D'Italia

έῤ' ὡ και μικρόν πρό της από της σκηνῆς του ου τήν ὄψιν αλλά τήν ιστορίαν έπιφανούς θεάτρου *Scala*, έκτελέσεως ό Ούμβέρτος εταλεργράφησεν αυτῆ τάδε, αναμνηστικόμενος και εκείνων : « Η βασίλισσα και έγώ μη δύναμενοι νά παρευρεθώμεν εις τήν παραστάσιν του *Falstaff*, προτρυχώμεν, δια των ήμετέρων εἰχῶν και δια της εκφράσεως του ήμετέρου θαυμασμού, της χειροκροτήσεως, ήτις θά χαίρεται μετά μικρόν τήν νέαν εκδήλωσιν μεγαλοφυίας άνεξαντίκτου. Φυλάττοι σε ή Πρόνοια επί μακρό έτι προς τιμήν της τέχνης, προς άγαλλίασιν της ήμετέρας αγάπης, προς εγκαύχησιν της εύγνωμοσύνης της Ἰταλίας, ήτις και εν τάδε χαλεπωτάταις των ήμερών εκ της δόξης σου ήρώσθη πατριωτικῶς ήκανοποιήσεις! »

Πτωχόν της κομπολόως Busseto παίδιον ό Verdi, ό μικρός μαθητής του Provesi, ό προστατευόμενος είτα εγγνώμων παίς του πλουσίου και γενναίου Antonio Barezzi, όστις έννεοκαιδεκαετής τῆ πρόστασι ταύτη ήλθεν εις Μεδιόλανον, ένθα είτα τῶς νίκας αυτού κατήγαγεν, όπως καταταχθῆ εις τό ἦδος της πόλεως ταύτης, άλλ' άπερρίφθη υπό του διευθυντού αυτού Francesco Basili, άπατηθέντος εκ της όψεως του υποψηφίου μαθητοῦ, όψεως

*) Η έπιγραφή ίταλιστί έχει ούτω : Falstaff, commedia-firica in 3 atti, di Arrigo Boito, musica di Giuseppe Verdi.

προσημαινούσης μάλλον πολιτικῶν ή καλλιτέχνην, ό ούτως άπερρημένος άριθῶλως άπέδειξεν ότι ή όψις ούχι τόν άνδρα άείποτε δείκνυσι και ότι πολλάνκις εκ της όψεως ό άνθρωπος πλανᾶται μη έμβαθύων εις τό πνεύμα, και πολλάνκις πλανᾶται και εν τῇ έκτιμήσει των όμοίων, άλλοις μὲν άποδιδούς άξίαν ήν ούδῶλως κέκηνται, άλλους δέ άποστέρων και περιθρονών, καιπερ άξίους πάσης τιμῆς, αυτούς και τά έργα αυτών. Ἄλλ' εάν ή ανθρωπίνι άτέλεια τοιαύτα άπεργάζεται, ή θεία Πρόνοια όμως ούδένα καταλείπει. Ἔστι θεός, ός πάνθ' όρᾷ! Τόν άπορριφθέντα διάδοχον του Donizetti έδέξατο ό Lavigna, maestro al combalo του θεάτρου της *Scala*, παρ' ὡ έμαθῆσανσιν επί τρία έτη, μεθ' ά ήρξατο συντιθείς έμβατήρια, κόμους, τεράρια κλειδοσυμβάλου κτλ. Η πρώτη αυτου εμφάνισις εν τῷ θεάτρῳ δι' έργου δραματικού έγνετο κατ' τήν 17 νοεμβρίου 1839, εν τῇ *Scala* επίσης, δια του *Oberlo, conte di San Bonifazio*, όστις έγνετο μὲν είνοικῶς δεκτός, άλλ' υπεχώρησε πρό του *Nabuchodonosor*, όστις έκτελεσθεῖς κατά τό 1842, έτυχεν ένθουσιώδους επιτυχίας εν Ἰταλίᾳ, άνέδειξε δέ τόν μελοποιόν. Ἄλλ' όπερ, μετά διάφορα άλλα έργα, οία ό *Hernani* (1844), *I due Foscari* (1844), *Macbeth* (1847), *Lombardi*, έκτελεσθέν εν Παρισίοις (1847), ένθα μετέδη ό Verdi, *Luisa Miller* (1849) κτ., κατέστησε τόν Verdi γνωστόν άνά τήν Εύρώπην πᾶσαν και περιάνυμον ήν ό *Rigoletto*, τό έκρυπῶς έμπνεύσεως τουτο έργον. Έξετελέσθη τό πρώτον τῇ 11 μαρτίου 1851 εν Βενετία, τῇ 19 Ιανουαρίου 1857, άνεδιδάσθη επί της σκηνῆς του Ἰταλικού (Aux Italiens) θεάτρου εν Παρισίοις, ακολουθῶς δέ ό διευθυντής του Λυρικου θεάτρου της αυτῆς πόλεως επανεβίβασεν αυτο γαλλιστί. Η υπόθεσις, ως γνωστόν, εστιν ή του δράματος του V. Hugo *Le roi s'amuse*, ούτινος επιτυχεστάτην μεταφρασιν εις τήν έλληνικὴν γλώσσαν έχει ό προσφιλις κ. Εύγένιος Ζαλοκώστας. Του έργου τουτου, ως πάντες γινώσκουσιν, εξαίρεται ή τετραοῦδια Un di, se ben sammentoni. Ἄλλὰ δέν πρόκειται ένταῦθα περί τουτου. Μετά τό άριστοτύχημα τουτο, όπερ εξησθήλιζε τῷ μεγάλῳ συνθέτῃ τήν διαδοχίαν του Donizetti, νέον έργον αυτου των άριστων παρίσταται, ή *Troatore*, όρεῖα εις πράξεις τέσσαρας, έκτελεσθεῖσα εν τῷ θεάτρῳ Ἀπόλλωνι της Ρώμης τῇ 17 Ιανουαρίου 1853 και εν τῷ Ιταλικῷ θεάτρῳ των Παρισίων τῇ 23 δεκεμβρίου 1854. Μετά ταύτα έδόθη ή *Traviata*, όρεῖα εις πράξεις τρεῖς, έκτελεσθεῖσα πρώτον μὲν εν Βενετία κατ' άρτίον του 1853, είτα δέ εν Παρισίοις κατ' άρτίον του δεκεμβρίου του 1856. Ως γνωστόν ή *Traviata* είνε ή *Dame aux Camellias* του Ἀλεξάνδρου Δουμά υιου, ήτις εν τῷ Ιταλικῷ κειμένῳ αντι Marguerite Gautier φέρεται Violetta Valery και αγαπήτων Alfredo, συγγενῆ του Armand Duval. Εν τοίς άλλων έργοις του Βέρδι σημειούμεθα τά δέ *Un Ballo in maschera*, ούτινος διακρίνεται τό finale της τρίτης πράξεως, *Forza del destino* έκτελεσθεῖσαν εν τῷ Ιταλικῷ θεάτρῳ Πετροπολέως, εις ήν ό Verdi προσκλήθεις μετέδη τῇ 30/11 νοεμβρίου 1862, ούτινος πάντα τά πρόσωπα κατ' τήν λύδιν θνήσκουσι και εν κατ' αυτο πολλάνκις. Ἐπί πᾶσι δέ παρέσχε τήν άθάνατον *Aida*, τό πρώτον διδαχθεῖσαν εν Καίρῳ κατ' άρτίον

τοῦ 1879 καὶ ἡς τὰ ἐπιπέδοντα τῆς Mariette. Ἡ αὐτὴ δὲ ἐπανελήθη ἐν Παρισίους κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἀπριλίου τοῦ 1876, μεταρρυθμισμένη, διευθύνοντος τοῦ Πέρδη τὴν ὀρχήστραν κατὰ τὴν πρώτην διδασκαλίαν. Τέλος οὐ πρό πολλῶν ἐπὶ ἀνεβίβασεν ἐπὶ τῆς σκηνῆς τὸν *Otello*, ὅστις νέας δάφνας προσκομιδῆται τῆς δαφνηφόρου μουσουργῶ, ἐφ' ἃν μέχρι τοῦ νῦν ἐπαναπαύμενος, ἐξηγήθη αὐτὸς κομίζων τῶν θεατρικῶν κόσμου καὶ τὸν *Falstaff*, ὅστις οὐ πρό πολλῶν ἡμερῶν ἐκτελεσθεὶς ἐν τῇ θεάτρῳ τῆς Scala, προσκάλεισεν αὐτὸς τὸν θαυμασμὸν τοῦ σύμπαντος κόσμου πρὸς τὸν γαριῶν συνθέτην, τὸν ὑπερχορῶμενον αὐτῷ καὶ νέον ἔργον, τὸν Ρωμαῖον καὶ τὴν Ἰουλιέταν. Δίκαιος ὁ θαυμασμὸς, δίκαιος ὁ τῆς δόξης στέφανος, δι' οὗ ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ περιδέδεται καὶ τῆς λατρείας, ἣν ἀπονέμουν αὐτῷ οἱ συμπατριῶται αὐτοῦ τῷ διδασκάλῳ (professore), ὡς ἀποκαλοῦσιν αὐτὸν οἱ περὶ τὴν ἑπαυλίαν αὐτοῦ χωρικοὶ (villa del professore Verdi), καίτοι ὁ Βέρδη οὐδέποτε ἐδίδαξεν. Οὐδέποτε δ' ἀποκαλοῦσιν αὐτὸν οὗτοι μαδρίτο, ἀλλ' ἄει professore, τῆ προσηγορίᾳ ταύτη τὸν ἄκρον αὐτῶν θαυμασμὸν ἐκδηλοῦντες. Τὸν θαυμασμὸν δὲ τοῦτον διλοῖ καὶ τότε τὸ ἐπιπέδον, ὅπου ὁ φίλος αὐτοῦ Leon Escudier διαγίγεται: «Οὐχί, λέγει οὗτος, οὐδέποτε ἴδμα ὀφθαλμικῶν γλυκιστρῶν προσέβλεψαν ἀσθηνὸν ἐκείνου, ἢν ἐλάβον αὐτὸς οὗτος θερινὴν τινα ἐσπέραν, ἐσπέραν τῶν ὠραίων οὐρανῶν τῆς Ἰταλίας, ἢς ἡ σελήνη ἀργυροῖ τῷ ἀπαλῷ αὐτῆς φωτὶ, ὅτε συμπεριβάδιζον τῷ Βέρδη, ἤκουσα δὲ μακροθῶν τὸν *Chœur de la soif* τῶν σταυροφόρων ἐν τῷ Lombardi (Jerusalem):

O signore dal lotto natio

Καὶ ὁ διδάσκαλος αὐτὸς συνεκινήθη. Αἱ φωναὶ τοσοῦτον καλῶς συνεβάδιζον καὶ ἡ ἐκτέλεσις ἦν τοιαύτη, ὥστε οὐδεμίαν λύπην ἠσθάνετο τις ἐπὶ τῇ ἐλλείψει τοῦ συνοδεύματος (accompagnement). Ἰδοὺ τοῦλάχιστον, εἶπεν ὁ Βέρδη ὑπομειδιῶν ὅπως ἀποκρῖθη τὴν συγκίνησιν αὐτοῦ, ἰδοὺ ὅτι δὲν με ἐχόλωσαν κατὰ τὰς δοκιμὰς. Τοιοῦτος ὁ θαυμασμὸς, ἡ λατρεία μᾶλλον, τῶν συμπατριωτῶν τοῦ μεγάλου μουσουργοῦ, περὶ οὗ πλείστα ἐγγράφησαν καὶ γράφονται καὶ νῦν αὖθις ἐπὶ τῇ νέᾳ ἀφορμῇ ὑπὸ διαφόρων, κρινάντων καὶ κρινόντων αὐτὸν καὶ τὴν μουσικὴν αὐτοῦ ἔμπνευσιν, ἢν μεγίστην ἠγοῦνται. Ταῦτα ἡμεῖς δὲν δυνάμεθα νὰ περιλάβωμεν ἐνταῦθα ὡς μὴ ἀναγόμενα τῷ ἡμετέρῳ ἔργῳ καὶ σκοπῷ. Ἐπανερχόμεθα εἰς τὸ νέον ἔργον, τὸν *Falstaff*.

Ὁ Arrigo Boito, ἐπιφανὲς ἐπίσης ποιητὴς τε καὶ μελοποιός, φίλος δὲ τοῦ ἑξόχου μουσουργοῦ, ἐστὶν ὁ ποιητὴς τῶν ἐπιπέδων, ἀρυσάμενος τὴν τε ὑπόθεσιν καὶ τὸ πρωταγωνιστοῦν πρόσωπον ἐκ τοῦ σαιξπηρείου δράματος Ὁ *Falstaff* ἐστὶ κομικὸν πρόσωπον ἐν δυοῖς δραματικῶς ἔργοις τοῦ δαμιονίου τῆς Ἀγγλίας δραματικού ἀπαντῶν, ἐν τῇ κομῳδίᾳ τῶν Φαιδρῶν γυναικῶν τοῦ Οὐίνδσωρ (Merry Wives of Windsor, γὰλλ. Les Joyeuses Dames de Windsor), ἢτις κατὰ τινα παραδόσιν, ἀληθῆ δοκοῦσαν, ἐγγράφη ἐν πεντακταίῳ ἡμέραις τῆς θεατρικῆς βασιλείας Ἐλισάβετ, ἢτις ἐπεθύμει νὰ γελῆ εἰς βάρος τοῦ ἐρδίντος Falstaff, καὶ ἐν τῷ ἱστορικῷ δράματι Ἐρρικὸς Δ'

(Henry IV). Ὁ Boito ὡς ἐν τῷ Ὁ θ ἑ λ λ ο υ ἐδεδάσθη, καθ' ὃς ἔχομεν ἀτελεῖς ἀτυχεῖς πληροφωρίας ἐξ ἐφημερίων, τὸ κείμενον τοῦ Σαιξπηρῶν, διαπλάσας τὸν ἥρωα αὐτοῦ οἷος παρίσταται ἐν τῇ εἰρημένῃ τοῦ μεγάλου δραματοποιῦ κομῳδίᾳ μετὰ τινῶν στροφῶν ἐκ τοῦ ἀνωτέρου Ἐρρικῶν Δ'. Τὸν Falstaff ὁ A. de Mussel προσφώνει οὕτως:

«O vieux sir John Falstaff! quel rire ont soulevé Ton large et joyeux corps, gonflé de vin d'Espagne, En voyant ces buveurs, troublés par le champagne, Pour tuer une mouche apporter un ravé!»

Καταδεικνύει δὲ, νομιζόμεν, τὸν χαρακτῆρα αὐτοῦ, ὅπου πλείστα προεκάλεισεν ζητήσας παρὰ τοῖς Ἄγγλοις, Γερμανοῖς καὶ Γάλλοις κριτικοῖς, διότι καὶ κατ' αὐτὴν τὴν κριτὴν τῶν γαλατῶν κριτικῶν, οὔτινες ὡς Γάλλοι, τὴν φιλοκαλίαν λεπτήν ἔχοντες, ἐστερημένον λεπτότητος οἷαν κέκτηνται πρόσωπα κομικὰ τοῦ Μολιέρου αὐτῶν τὸν Falstaff ἀποφαίνονται, οὗτος τὸ κράτιστον καὶ τὸ πρωτοτυπιαν ἐνέχον πρόσωπον τοῦ σαιξπηρείου δράματος ἐστίν. «Ἦδὲ ἀνθρώπος ἔχει σῶμα, ψυχὴν καὶ πνεῦμα, λέγει ὁ σοφὸς Αἴ. Μελιέρ, τὸ τὴν πρωτοτυπιαν τοῦ Falstaff ἀποτελοῦν ἐστὶ τότε: ὅτι παρ' αὐτῷ οὐκ ἔπαυται ἡ τὸ κτηνώδες μέρος καὶ τὸ ὀξύνουν ὅπου παραμένει. Οὐδέποτε διεκρινεν ἐν ἑαυτῷ, οὐδέ τις δ' ἐπίσης τῶν γινωσκόντων αὐτὸν ἐσημείωσατο, ψυχὴν. Ἔστιν σῶμα χονδρὸν ὑπερυπερῶμενον ὑπὸ λεπτοῦ πνεύματος. ἔχει ὀφέλις φανερὰς καὶ χρεῖται πάσῃ τῇ ἐπιτιμησικότητι αὐτοῦ ὅπως ικανοποιῶν αὐτάς. Ἄγαπῇ τὸν οἶνον, τὴν καλὴν τροφήν καὶ τὴν ἑρωτα. Πλὴν τούτων τὰ πάντα εἶναι αὐτῷ ἀδιάφορα». Περὶ τοῦ σύμμορμικου ἥθους, ὡς καὶ ἀνωτέρω ἐσημείωθη, πλείστα ἐγγράφησαν ὑπὸ διαφόρων (*), ἅτινα βεβαίως δὲν ἔχομεν κῶσρον ἐνταῦθα. Ὅπως ὅμως καταδειχθῆ ὁ τοῦ Falstaff χαρακτῆρ παρατιθέμεθα ὡς σκηνῆν ἐκ τοῦ *Henry IV* γαλλιστί.

POISS. — Je prie Dieu que vous n'en ayez pas égaré quelques-uns!

FALSTAFF. — Ah! les prières n'y peuvent plus rien! car j'en ai poiré deux; il y en a deux à qui j'ai réglé leur compte, deux drôles en habit de bougran. Je vais te dire, Hal! si je te fais un mensonge, crache-moi à la figure, appelle-moi cheval. Tu connais ma vieille parade; voici ma position, et voici comme je tendrais ma lame... Quatre coquins vêtus de bougran fondent sur moi...

LE PRINCE HENRY. — Comment? quatre! Tu disais deux tout à l'heure...

FALSTAFF. — Ces quatre s'avançaient de front, et ils ont foncé sur moi en même temps. Moi, sans faire plus d'embarras, j'ai reçu leurs sept pointes dans mon bouclier, comme ceci.

LE PRINCE HENRY. — Sept! mais ils n'étaient que quatre tout à l'heure...

(*) Ἰδε Shakespeare ses œuvres et ses critiques, par Alfred Mézières: Histoire de la Littérature Anglaise, par Aug. Filon, Paris 1883, καὶ Ἰδε Shakespeare et les tragiques Grecs par P. Stapfer, Paris 1882.

FALSTAFF. — Fais attention, car la chose en vaut la peine. Les neuf en bougran, dont je te parlais...

LE PRINCE HENRY. — Bon! deux de plus déjà!

FALSTAFF. — Ayant rompu leurs pointes, commencent à lâcher pied. Mais je les suivis de près, je les attaquaï corps à corps et, en un clin d'œil, je réglai le compte à sept des onze.

LE PRINCE HENRY. — O monstruosité! des deux hommes en bougran il en est sorti onze.

FALSTAFF. — Mais, comme si le diable s'en mêlait, trois malotrus, trois goujats, en drap de Kendal vert, sont venus derrière mon dos et ont foncé sur moi; car il faisait si noir, Hal, que tu n'aurais pas pu voir ta main.

LE PRINCE HENRY. — Ces mensonges sont pareils au père qui les enfante, gros comme des montagnes, effrontés, palpables. Ah! énorme montagne de chair, magasin d'humeurs, muid humain, coffre à man-goaille, pain de suif graisseux, bouf gras rôti avec la farce dans son ventre, comment donc as-tu pu reconnaître que ces hommes portaient du drap de Kendal vert, puisqu'il faisait si noir que tu ne pouvais voir ta main? Allons, donne-nous une raison! Qu'as-tu à dire?

POISS. — Allons, une raison, Jack, une raison!

FALSTAFF. — Quoi! par contrainte? Non, quand on m'insulterait l'estrapade et tous les supplices du monde, je ne dirais rien par contrainte. Vous donner une raison par contrainte! Quand les raisons seraient aussi abondantes que les mânes des haies, je n'en donnerais à personne par contrainte, moi!

*Αλλ' ὡς ἐρρήθη ὁ Boito εἶπε τὰς Φαιδρῶν γυναικῶν τοῦ Οὐίνδσωρ(*) καὶ κατ' αὐτάς συνέθετο τὸ κείμενον τῆς μελωδίας τοῦ Βέρδη, ἐν δὲ τῇ κομῳδίᾳ ταύτῃ τὸ μέγιστον μέρος ἔχει ὁ Falstaff, ὅθεν καὶ ἡ ἐπιγραφὴ τοῦ ἔργου. Ἔστι δὲ, ὡς ἀνεγράφη, αὐτὸς οὗτος ὁ ἥρωας τοῦ Σαιξπηρῶν, πιστῶς δὲ μεταδίδονται τῇ ἰταλίᾳ φωνῇ τὰ προϊόντα τῆς μεγαλοφυίας τοῦ δαμιονίου ποιητοῦ τῆς Ἀλβιδῶνος. Τὸ κείμενον δὲ τοῦ Boito ἐλογίσθη ὡς φιλολογικὸν καλλιτέχνημα. Καίτοι δὲ μακρὸν, ἐνέχον τοὺλάχιστον τετρακοσίους στίχους πλείους τοῦ Ὁ θ ἑ λ λ ο υ, διήρκεσε περὶ τὰς δύο ὥρας. Προαγγελοῦν τὸ ἔργον, ἀνεμύνητο λίαν, ἐφ' ἣ καὶ κατὰ τὴν πρώτην ἐκτέλεσιν ἄμετρος ἔσπευσε κόσμος, ἡ δὲ τῶν εἰσιτηρίων τιμὴ ἀνέστη. Ἡ εἰσιπραξίς τῆς πρώτης παραστάσεως ἀνέβλεπε κατὰ τινας μὲν εἰς 70 χιλ. κατ' ἄλλους δὲ εἰς 100 χιλ. φράγ. Θεωρεῖα δὲ ἐπωλήθησαν πρὸς 1800 φρ., αὐτὴ ἡ Πάτρις ἤερεται πληρώσασα τὸ ποσοῦν τοῦτο διὰ τὸ θεωρεῖον αὐτῆς.

Κατὰ τὴν πρώτην δὲ ταύτην ἐκτέλεσιν παρέστησαν κριτικοὶ ἐξ ὅλων τῶν μερῶν τῆς Βυρώπης, ἀλλ' οὕτω ἀνεγνωμένον ἐμπεριστατωμένον κριτὴν ὑπὸ μουσικὴν ἐποψίαν, ἀλλ' οὐδ' ἐφανερῶν ἢν ἡ τριὰς τῶν ἀριστουργημάτων αὐτοῦ, ὁ *Rigoletto*, ὁ *Trovalore* καὶ

(*) Ἀνάλυσιν δύναται νὰ ἴδῃ ὁ βουλόμενος καὶ ἐν τῇ Littérature Anglaise τοῦ Aug. Filon, σελ. 159—160.

ἡ ἀθάνατος *Aida*, ἐγένετο τετράς, ἡ τὸ νέον ἔργον ἐν τοῖς δευτερεύουσιν καταλεχθήσεται τοῦ δαμιονίου μουσουργοῦ ἔργου, ὡς πού ἀνεγνωμένον. Ἡς Μεδιόλανον μετέβη καὶ παρέστη εἰς τὴν πρώτην καὶ ὁ διευθυντὴς τοῦ Κωμαϊκοῦ-Μελοδράματος τῶν Παρισίων κ. Carvalho, συνεννοήθη δὲ μετὰ τοῦ Βέρδη περὶ ἐκτελέσεως τοῦ ἔργου ἐν Παρισίους: ἀλλὰ τοῦτο γενήσεται μετὰ ἔτος, μεταφρασθέντος πρότερον τοῦ κειμένου εἰς τὴν γαλλικὴν. Οὕτω λοιπὸν διδαχθήσεται ὁ Falstaff καὶ ἐν τῇ μητροπόλει τῆς Γαλλίας, ἐν ἣ ὁ Βέρδης λίαν τιμᾶται καὶ δοξάζεται (ἴδε Felix Clement) «ὡς ὁ μόνος συνθέτης ἰταλός, ὅστις παρέχειν ἐμπνευσμένα ἔργα».

ΟΔ. ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

Τὴν προσοχὴν τοῦ εὐρωπαϊκοῦ κόσμου ἀπαιχόλησε κατὰ τὴν λήξασαν ἐβδομάδα τὸ ζήτημα τῶν ἐμπορικῶν συνθηκῶν Γερμανίας καὶ Ρωσίας καὶ τῶν συμμαχιῶν, τὸ ἀνακινῶν ἐπὶ τῇ πεντικονταετηρίδι τῆς εἰς ἐπίσκοπον προχειρίσεως Λέοντος τοῦ Π'. Ἀπὸ τοῦ νοεμβρίου τοῦ 1891, ὅτε συνωμοτογράθη ἡ ἐμπορικὴ συνθήκη Γερμανίας καὶ Αὐστροουγγαρίας, ἡ κυβερνήσις τοῦ αὐτοκράτορος Ρουβίλλμου πᾶσαν κατέβαλε καὶ καταβάλλει προσπάθειαν ὅπως συνωμοτολογήσῃ καὶ πρὸς τὴν Ρωσίαν ἐμπορικῶν συνθηκῶν πρὸς δημιουργίαν νέων ἐξόδων διὰ τὰ προϊόντα τῆς γερμανικῆς γεωργίας καὶ βιομηχανίας. Ὁ κύριος σκοπὸς οὐχ ἴσον τῆς εἰρημένης κυβερνήσεως εἶναι ἡ σύναψις στενωτέρων σχέσεων πρὸς τὴν μεγάλην τοῦ βορρᾶ δύναμιν ἐν τῷ ἐμπορικῷ σταθμῷ ὅπως διευκολύνῃ οὕτω τὴν ὁδὸν εἰς τὴν οὐσθηγῆσιν τῶν πολιτικῶν δεσμῶν, ἢς περὶ πλείστον οἱ ἐν Γερμανίᾳ ποιοῦνται πρὸς ἀπολύτρωσιν τῆς ἐν ἣ περιέστησαν δισχεροῦς πολιτικῆς θέσεως. Παρὰ τὴν ἔπαρξιν τῆς τριπλῆς συμμαχίας οἱ ἐν Βερολίνῳ ἀνώτεροι πολιτικοὶ κύκλοι, συναισθανόμενοι τὴν ἀδυναμίαν αὐτῶν πρὸ τῆς γαλλορωσικῆς συμμαχίας, παντὶ ἀγωνίζονται σθένει νὰ ἐξελιδώσασιν τὴν ρωσικὴν φιλοτιμίαν, ἢν προσβάλλοντες οἱ τοῦ κόμητος Καπρίβη, προκάτοχοι τοσοῦτον ἐθίξαν τὴν εὐθικτον τῆς φιλοπατρίας χορδῆν τῶν ἐν Πετροῦπόλει καὶ Μόσχῃ, ὥστε ἐλάχιστος πλέον γίνεται λόγος περὶ τῆς πατροπαραδότου ρωσογερμανικῆς φιλίας, μεθ' ὅλας τὰς πρὸς τὴν Ρωσίαν φιλοφρονήσεις τῆς Γερμανίας, τὰς ἐνυπαρχούσας καὶ ἐν τῇ θερμότητι τοῦ τσάρεβιτς δεξιῶσαι κατὰ τὴν τελευταίαν αὐτοῦ παρουσίαν ἐν Βερολίνῳ: ὡς ἄριστον λοιπὸν καὶ προσφορώτατον ἐκρίναν μέσον τὴν σύναψιν διαπραγματεύσεων πρὸς συνωμοτολογίαν ἐμπορικῆς συνθήκης καὶ παραχώρησιν μεγάλων προνομίων εἰς τὰ προϊόντα τῆς ρωσικῆς γεωργίας καὶ βιομηχανίας, καίτοι καὶ αὐτὴ ἡ κατάσταση τῆς ἐν Γερμανίᾳ γεωργίας τοιαύτην ἐπέβαλε πολιτείαν ἕνεκα τῆς ἀνεπαρκείας τοῦ ἐν τῇ αὐτοκρατορίᾳ τοῦ Κοκιντσόλερν παραγομένου σίτου. Τὸ πράγμα ἐφαίνετο ἐν εὐαρέστῳ διατελοῦν σημείῳ, πολλοὶ δὲ τῶν αἰδιοδόξων ἐνόμισαν ὅτι ὁ

τάραχος επέδρασαν άριστύντως επί των έμπορικών διαπραγματεύσεων και προσέλασαν την όδον της συν-ομολογίας όριστικών συμφωνιών. Άτυχώς τὰ Ουλάν-όβντα επί ούδεμιάς έστηρίζοντο βάζως ού μόνον έ-νακα του ότι οι έν Ρωσία, την ύπεροχην αυτών συν-αύθιθόμενοι έν συγκρίσει προς την Γερμανίαν έν έμπορικούς ζητήμασιν, άποστέργουσι την δέσμευσιν του έμπορίου αυτών, αλλά και αυτοί οι έν Γερμανία γεωργοί και βιομήχανοι, ος πλέον παντός άλλου όγχει ή συνομολογία τοιούτων συμφωνιών, σφόδρα κατεξανέστιασαν κατά της τάσεως των κυβερνητών αυτών και ήξίωσαν την έγκατάλειψιν του επιδιωκι-μένου σχεδίου. Έν άλλους ισχυρούς έπιχειρήμασι προσήγαγον τὰ άποτελέσματα των μετά των συμμά-χων κρατών έμπορικών συνθηκών, αλίνας έβόλυσαν μάλλον τὸ γερμανικόν έμπόριον ή ήθέλησαν αυτό κατ'επιθυμίαν ότι ή έλαχίστη προς την Ρωσίαν ύποχρέωσις δύναται να κλονισή έτι φοβερώς την και νήν δυσάρεστον θέσιν της γερμανικής βιομηχανίας και γεωργίας. ή τις ήμιστά δυναμένης να συναγωνισθίη προς την Ρωσίαν. Σύνάμα οι έν τῷ κοινοβουλίῳ και τῇ διαίτη της Ρωσίας αντιπρόσωποι αυτών σφόδρως άντεπεξήλθον κατά της κυβερνήσεως και του κόμματος Καπρίβιν και άπήλθαν την έπιψήφισιν προτάσεως, δι' ής εκλιπαρείται ή κυβέρνησις να λάβη υπό σπουδαιάν έποψιν τὰ συμφέροντα της γερμανικής γεωργίας και βιομηχανίας και να γή δυ-σάση αυτά εις τὰ της Ρωσικής. Τὸ πρῶγμα εξέλιξε τους συμβόλους του γερμανοῦ μονάρχου, μέτλην έλπίσαντας βελτίωσιν των οικονομικών σχέσεων Γερ-μανίας και Ρωσίας και επίδρασιν τούτων επί των πολιτικών.

Την επί τούτω λύπην των έν Βερολίνω επέτεινε και ή έν Ιταλία έπελοσῶσα έξαφης έναντιον της δυα-δικής μοναρχίας επί ταίς έν Βιέννη εκδηλώσεσι σε-βασμοῦ προς τον πάπαν. Τὸ πλείστον μέρος του Ιτα-λικού λαοῦ και ιδίᾳ οι της δούλης Ιταλίας όπαδοί τας εκδηλώσεσι ταύτας εξέλαβον ως διαδήλωσιν κατά της Ιταλικής ένότητος και ως διαμαρτυρίαν κατά της έπιγενομένης τῷ πάπῳ θέσεως διὰ της παρά των Ιταλικών στρατευμάτων καταλήψεως της Ρώμης. Μάτλην οι έν τῇ κυβερνήσει άνδρες επειράθησαν να πείσωσι τους διαμαρτυρηθέντας έναντιον των έν Βιέννη ένδειξεων σεβασμοῦ προς τον πάπαν και να άκυρωθώσι προ του έπιχειρήματος ότι ή Ιταλία, ού-δένα λόγον δυσάρεσκείας έχουσα κατά των έν Βιέννη επί τῇ προς τον πάπαν πολιτείᾳ, καθήκον άπαρά-γραπτον ήγειται την περιφρούρησιν της έλευθερίας των έν Βατικανῷ. Οι κατεξουαστάντες διωχρίζον-ται ότι τὰ της κυβερνήσεως έπιχειρήματα θαδρᾷ ὅ-λωσ τιγγάνουσι και ότι ήδύνατον έως να πεισθώσιν έάν των ύπερ του πάπα εκδηλώσεων μη συμμετεΐχον και δύο μέλη του έν Βιέννη ύπουργείου· συνάμα οι ταῦτα προβαλλόμενοι κηρύττουσιν ότι τοσοῦτω μάλλον εύλογον την διαμαρτυρίαν αυτών κρίνου-σιν, όσω, άναγόμενοι εις παρελθόντα γεγονότα, προβάλλουσι τὸ πλῆγμα του άλλου ύπουργοῦ των οικονομικών Δόδα, όστις έξεν άνακλήσει από της θέσεως αυτου επί τῷ λόγω ότι παρεστῆ εις την συ-νεθρίαν συνδέσμου των όπαδων της Δούλης Ιταλίας, ὅπου διάφοροι ήκούσθησαν κατά της Αύστριας και

της προς αυτήν συμμαχίας του βασιλείου λόγου. Άλ-λ' ή τοιαύτη των πραγμάτων άνέλιξις ούδέν τὸ άγα-θόν προσκομίζει τῇ αὐτοκράτειρῃ συμμαχίᾳ, δι-καιως δὲ ένια των όργάνων του βιενναίου τύπου, την συννηγορίαν της αυτών κυβερνήσεως άναλαμβάν-οντα, περᾶνται διὰ πολλῶν έπιχειρημάτων να καθιστάσῳσι την έν Ιταλία κοινὴν γνώμην και ν' άπαλλάξῳσι τους ύπουργούς του βασιλέως Ουιέρτρον από της εις ήν περιήλθον δυσχεροῦς θέσεως διὰ των έν Μοντασιτόριο έπερωτίσεων Βαρζιλίνι και λοιπών· ούχ ήττον ή αντιπολίτευσις δὲν καταβάλλει τὰ όπλα αυτίς και ούτως ήλικρατί ή μικρᾷ περι των δε-σμῶν της τριπλής συμμαχίας ταραχή έν τε Βιέννη και έν Βερολίνω, όπου άντι εξέλιξεως της Ρωσίας και άναστατάσεως των προς αυτήν αρχαίων σχέσεων παρατηρείται χαλάρωσις και αυτών έν των δεσμών της τριπλής συμμαχίας, καθ' ήν όραν μεγάλη ύψι-σταται άνάγκη ένισχύσεως αυτίς τὸ μὲν ένεκα της συσφιγσεως των γαλλορωσικών δεσμών, τὸ δὲ ένεκα της δυσάρεσκείας της Ρωσίας επί ταίς έναντιον αυ-της προσβολαίς των έν Βιέννη, ταίς ένυπαρχούσαις έν τῇ δημοσιεύσει διαλήφων άποκρύφων έγγραφων προς ήκανοποιήσιν των μαρμιθόρετων αυτών.

Υπό έυωτερηρήν έποψιν ή Αγγλία εξακολουθεΐ προσκαλοῦσα μιλίζονα προσοχην ένεκα του Ιρλανδικού νομοσχεδίου, ήτις έπιψηφισθὲν ήδη εις πρώτην ά-νάγνωσιν συζητηθήσεται εις δευτέραν τῇ 14/25 μαρτίου. Μέχρι της ήμέρας ταύτης ή των πραγμά-των κατάστασις άρκοῦντως σαφῶς καθορισθήσεται καιτοι από τούδε δυνατόν ειναι ότι σφόδρότατη επί-κειται πάλιν των δύο κομμάτων, άπερ πρωταγωνι-στοῦσιν έν τῷ Ιρλανδικῷ ζητήματι. Οι ένωτικοί φι-λελεύτεροι μικρὸν προτίθενται να μεταβάλλωσι την έαυτών πολιτείαν και διὰ παντός μέσου αγωνίζονται να υποστηρίξῳσι τοίς συντηρητικούς, σφόδρα δια-μαρτυρηθέντας άνέκαθεν κατά της Ιρλανδικής αυτο-νομίας διὰ του έπιχειρήματος της διασπάσεως της ένότητος της μεγάλης Ιρτανίας. Ο κ. Τσαμπερλάν, ό των ένωτικών ύπολόγοι ήγέτης, έτήρησε κατά την πρώτην συζήτησιν γλώσσαν, ούδέν τὸ αγαθόν προσιω-νιζόμενν ήπό την έποψιν του κ. Γλάδστονως, όστις μέτλην ήλπίζει επί την μεταβολήν του ήρονήματος του ήγέτου τούτου, καιτοι τὸ νομοσχέδιον συντελή-κατὰ τρόπον, αφαιρούνη την αντιπολίτευσιν πᾶν ισχυρὸν ὅπλον προς έπιθεσιν κατά του συντάξαντος αυτου και μεταίωσιν του σχεδίου της Ιρλανδικής αυ-τονομίας· έάν ήδη ληθῆ ή ύψη ήτις κατά τὸ μέχρι της 13 μαρτίου χρονικόν διάστημα οι συντηρητικοί και οι ένωτικοί φιλελεύτεροι θά συνδυάσῳσι τὸ πῦρ αυτών κατά του γιουαῦ ύπουργοῦ ούδεμιά άμφιβολία ότι μετά μικρὸν δυναπτομένη ή πᾶλη δι-εξήθησεται μετά πολλῷ μείζονος λάσεως και ότι ο κ. Γλάδστον μετά μεγάλης διασχεσίας δυναθίσεται να λυτρωθί της άκροήβαλούς θέσεως, εις ήν περιήλθεν χάριν της αυτονομίας της εκείθεν του πορθμοῦ του άγιου Γεωργίου γήσου· ή μόνη σωτηρία έγκειται έν τῇ συνεννοήσει και συμφωνίᾳ των δύο Ιρλανδικών κομμάτων, όν, τὸ μὲν ήλικαλείται την άρογίην ά-πάντων των επί γῆς άδελφῶν προς εκπλήρωσιν των υήχων της πατρίδος, τὸ δὲ καταπολεμεί ταύτας επί τῇ ήλιθι πλειόνων παραχωρήσεων· έάν τὰ δύο ταῦ-

τα κόμματα του Ιρλανδικού στοιχείου συνεννοθώ-σιν, ως ήλπίζεται, ο κ. Γλάδστον δύναται να ήναι βέβαιος περι της έπιτυχίας των σχεδίων αυτου και ν' αναγράψη ως τελευταίον κατορθωμα της πολιτι-κής αυτου δράσεως την χειραφέτησιν της άδελφῆς νήσου.

Έν Γαλλία ο κοινοβουλευτικός σάλος, ο προκλη-θείς διὰ του ζητήματος του Παναμά, εκλείπει βαθμη-δόν παρά τας άναγραφόμενας ήήμας περι διαφωνιών έν τῇ γερούσῃ, ής ο πρόεδρος Λεροαγέ παρητήθη ύπερ του κ. Ιουλιου Φερρῦ, του χρηματίσαντος πρωθυπουργοῦ έπαλαιημένως και καταστῆσαντος τὸ όνομα αυτου γνωστὸν διὰ της άποικιακής έν Τογ-κίνω πολιτικής, οὔτω δὲ ή κυβέρνησις αγωνίζεται να τύχη της έπιψηφίσεως του νομοσχεδίου του επί των έπιτυθειμάτων ήθρου και είτα του προϋπολο-γισμοῦ.

Έν Ιταλία ο πρωθυπουργός Γιολιττης αγωνίζεται να περιστελή την σοδαρότητα του Ιταλικού πανα-χίσκου, άλλ' ή άπειλή βουλευτών τινων περι καταγ-γελίας πολλῶν μελῶν της νῦν ένδικής αντιπροσω-πείας άνέτρεψε τὰ σχέδια αυτου και έντεθειεν δια-φοροι διεδούθησαν ήήμαι περι παραίτησεως του ύ-πουργείου, καιτοι δυνατόν ειναι ότι αυται πρόωροι τυγγάνουσι, καθ' ήν όραν μάλιστα απαιτείται, στα-θερότης έν τῇ κυβερνήσει κατά τας παραμονάς της εκκοσπονηταστικῆς των γάμων του βασιλικού ζυ-γους, άγομένως τῇ 10/22 προσεχούς άπριλίου.

Έν Αύστρουγγαρία ύπάρχουσι πολλά και ποικίλα ζητήματα, όν τὰ σπουδαιότερα ειναι τὸ του προϋπο-λογισμοῦ, ως εκάζεται εκ της έν Βιέννη παρουσίας του σύγγρου πρωθυπουργοῦ, μεταδάντος εκείσε ά-πως συσκεθῆ περι των κοινών δαπανών και διαρ-θυμίσῃ αναλόγως τὰ κατά την πολιτείαν αυτου έν τῷ οικονομικῷ ζητήματι· άλλὰ και τὸ φιλετικὸν ζήτημα έκτραχύνεται· έν τῇ βιενναία βουλῇ συζη-τουμένου του επί της δικαιοσύνης προϋπολογισμοῦ, πολλοί των Τόχων έπετέθησαν λάθροι κατά της κυβερνήσεως και διατάθησαν ότι αυτη, μονομερώς εργαζομένη, περι πλείστον ποιείται τὰ συμφέροντα του γερμανικού μόνον και του πολωνικού στοιχείου, εις δὲ τὰ λοιπὰ έλαχίστην άπονέμει προσοχην. Τὸ πρῶγμα δὲν φαίνεται ήμοιοθν σπουδαιότητος και έντεθειεν ή του κόμματος Τάαφε ταραχή, σπεύδοντος ν' άναζητήσῃ ήσυχίαν πως έν τῇ υποχρέσει ότι ή κυβέρνησις πρόθυμος ειναι να υποστηρίξη πάσας τας δικαίας αξιώσεις των διαφόρων εθνοτήτων.

Έν Ρωσία μεγάλη καταβάλλεται μέριμνα περι την λήψην συντόνων μέτρων προς πρόληψιν πάσης επι-δημίας έν ταίς χώρας ής έμάστιζεν ο λιμὸς και ή επάρατος χολέρα· συν τῇ δικαία ταύτη μερίμνῃ ή κυβέρνησις Πετρούπολεως ενισχύει και έν τῇ μέσῃ Ασία θέσιν αυτίς διὰ διαφόρων μέτρων έν ταίς χώ-ραις, όν οι ήγεμόνες έπεσκέψαντο δεχάτως την ειση-μένην πρωτεῦσαν και έτυχον λαμπροτάτης δεξίω-σεως παρά της Α. Μ. του τσάρου, εύδοκῆσαντος να όρίση αυτοίς ού μόνον κατοικίαν έν τῇ νοτίῳ Ρωσίᾳ άλλὰ και πλουσίαν επιχορήγησιν μετ' άποζημιώσεως. Και αι στρατιωτικά όμως μεταρρυθμίσεις δὲν ύπο-λειπονται των λοιπών, ως έξάγεται εκ των έν Δου-ναβούργ, λαμβανομένων μέτρων, καθ' ή καταρτιζε-

ται εκει, ως και έν άλλαις έν τοίς δυτικῶς μεθορίοις πόλεσι, πυροβολαρχία μετὰ πολιορκητικού πυροβο-λικού· τὸ γεγονός εκπλήσσει ού μικρὸν τους έν Γερμανία, όπου άδυσία επικρατεΐ ένεκα της κρα-τούσης πεποιθήσεως περι του ότι ή επί του στρα-του έπιτροπή του κοινοβουλίου διαλύεται άνευ τινός άποτελέσματος τὸ δὲ κοινοβούλιον αναβάλλει τας έρ-γασίας αυτου.

Έκ των του Αίμου κρατῶν ή Έλλάς διανύσασα τας Αποκρως επανέλαβε τας κοινοβουλευτικὰς εργασίας, αίτινες στρέφονται περι την συζήτησιν του προϋπο-λογισμοῦ του κράτους, διήλθε δὲ και άνευ ύπουργι-κής κρίσεως την καθαράν δευτέραν, ήτις είχε ση-μειωθί πέρσι διὰ της άνακλήσεως του κ. Δηλιγιάννα και του σχηματισμοῦ του ύπο των κ. Κωνσταντό-πουλου ύπουργείου.

Τὸ Μαυροβούνιον αγωνίζεται να διατρανώσῃ την προς την Ρωσίαν αγάπην αυτου διὰ της έν Πετρούπο-λει παρουσίας του διαδόχου, του ήγεμονικού θρόνου πρίγκιπος Δανιήλ, όστις, τας περι αυτου κρατού-σας ιδέας περι του ότι υπολείπεται του πατρὸς έν ταίς προς την μεγάλην του Βορρῶ δύναμιν συμπα-θείαις άνασκευάζων, ειπε κατά την ύποδοχην προ-σθείας της έν Πετρούπολει Αγαθοεργου έταιρίας· ότι ψευδῆ πάντα τὰ διαδιδόμενα τυγγάνουσιν και ήτι πάντες οι έν τῇ ήγεμονία καυχώνται επί τῷ ότι θεωροῦνται ήλιοι της Ρωσίας. Τέλος ή Σεββία έχει τας κομματικές διαμάχας, ής έπιτείνει νῦν και ή εις τον άγώνα κάθοδος του ήγέτου των προοδευτικῶν Μιλουτιν Παρασανίν, άναπτύξαντος έν Ποζάρεδατς μακρὸν πρόγραμμα πολιτικὸν επί της ύποψηφίότητι αυτου ως μέλους της Σκουπτίνης, και ύποδειξαντος την πολιτείαν του οικείου κόμματος έν τῇ πάλῃ μίσοσπαστικῶν και φιλελευθέρων.

ΧΡΟΝΙΚΑ.— Έν τῇ Πορτογαλίᾳ έπῆλθεν ύπουργική κρί-σις· τῇ παρελθούσῃ δευτέρῃ ο τῶς πρωθυπουργός Φερρέρρας άνακοίνωσεν εις την βουλήν την παραίτησιν του ύπ' αυτον ύπουργείου, όπερ άντικατεστάθη διὰ του ύπο τον κ. Χίντ Περρέρρα.

— Έν Βελγικῇ τὸ περι άναθεωρήσεως του συντάγματος κίνημα εξακολουθεΐ· οι έν τῇ γερούσῃ όμιλοι άπεράσισαν να σεσθώσι περι του πρακτέου μετὰ την της βουλῆς έν τῷ ζητήματι της εκλογικής μεταρρυθμίσεως άπόψεσιν.

— Έν Ούασιγκτωνι μεγάλη άπονέμεται προσοχή εις τὸ ζήτημα των νήσων Χαλουάη. Τὸ επί των έξωτερικῶν τμήμα άπεφάνθη ύπερ της προσαρτήσεως, ο δὲ πρόεδρος της δημο-κρατίας, τὸ σχέδιον ταῦτο επικυρών, εξέδοτο τὸ άρμόδιον διαγ-γελμα, άναγνωσθὲν ήδη έν τῷ συνεδρίῳ.

ΦΥΡΔΗΝ ΜΙΓΔΗΝ.

— Κατὰ μὲν την συνεθρίαν της 3 νοεμβρίου 1892 τῆς έ-πιτροπῆς του έν Παρισίαις προς ένίσχυσιν των έλληνικών σπουδῶν έν Γαλλία Συλλόγου, ο κ. Th. Reinach παρέσχε πληροφoρία, άνακαινωθείσας αυτῆ ύπο του Έξ. Hamdy Bey περι των άνασκαφῶν των Λαγίνων, αίτινες διενεργούνηται τῇ συμπράξει των κ.κ. Jouhin και Chomondard, μελῶν

της γαλλικής σχολής των Ἀθηνῶν. Ἐπίδειξε δὲ τοὺς μέγιστοις ἐπιτροπῆς φωτογραφίας διαφόρων ἀγαλμάτων ἐρεθίντων ἐν Μαγνησίᾳ τοῦ Μαιάνδρου ὑπὸ Ημίανου. Κατὰ δὲ τὴν συνεδρίαν τῆς 1ης δεκεμβρίου δ' αὐτῆς κ. Th. Reinach ἐπέδειξε τρεῖς φωτογραφίας, παριστώσας ἀνδρικήν κεφαλὴν ἐκ μαρμαῦρου, ἐρεθεισάν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ ἣν ἀποδείχονται ὡς κεφαλὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου.

— Ὑψος μέγα ἐκράτει ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ. Δύο ἀτμοκίνητα *La Saale*, τῆς North German Lloyd Company ἐλθόντα εἰς Νέαν Ἱέρην εἶχον τὴν ὄψιν πλοίων ἐκ χρυστάλλου, τοσοῦτον εἶχον καλυφθῆ ὑπὸ τῶν πάγων.

— Φαίνεται ὅτι ὁ ἀλλοτισμὸς παρὰ τοῖς γυναιξί πο εἶται νῦν ἐν Ἀγγλίᾳ μεγάλως πρόσθους, ὅσας ἐν οὐδεμίᾳ ἄλλῃ γῶρῃ. Ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ τῇ Οὐαλίᾳ ὁ ἀριθμὸς τῶν κρατηθεισῶν γυναικῶν ἐπὶ μῆθρ ἀνῆλθεν ἀπὸ 5673 κατὰ τὸ 1878 εἰς 9,451 κατὰ τὸ 1884. Ἐν Λονδίνῳ τὸ τελευταῖον ἔτος, ὁ ἀριθμὸς ἀνῆλθεν εἰς 8000, ἤτοι ἐπὶ πλέον 500 τοῦ προτέρου ἔτους. Ἐν Σκωτίᾳ 10,500 γυναῖκες ἐστάλησαν εἰς τὰς φυλακὰς ἐν μόνῃ τῇ πόλει Γλασκώδῃ. Ἐν Ἰρλανδίᾳ γνωστὴ ἐστὶ γυνὴ τεσσαρακονταετής, ἣτις ἐκράτηθη 700 φορές. Ἐν δὲ τῷ Δουβλίνῳ φυλακίζονται κατὰ μέσον ὄρον 10,000 γυναῖκες κατ' ἔτος ἐπὶ μῆθρ. Οὗτοι εἰσι τούλάχιστον οἱ ἀριθμοὶ οὗ περιέχει ἡ British medical Journal.

— Κατὰ τὴν *Scientific American* αἱ ὑψηλότεραι καπνοδόχοι τοῦ κόσμου εἰσὶ δύο καπνοδόχοι τῆς Γλασκώδης, ἔχουσαι ἢ μὲν 142.60 μέτρων ὕψος ἢ δὲ 138.70. Μετ' αὐτὰς ἔρχεται ἑτέρα ἐν Κολωνίᾳ, ἔχουσα 134.50 μ. ὕψος.

— Νεανίς τῶν ἐχουσῶν τὴν μακίαν τῶν αὐτογράφων προσῆλθεν ἡμέραν τινα τῷ διαπρεπεῖ δραματικῷ συγγραφεῖ Labiche, προσάγουσα αὐτῷ λεύκωμα, ὃ πλεῖστοι σελίδες ἦσαν πεπληρωμέναι αὐτογράφων καὶ αἰτουμένη νὰ ἐγγράψῃ ἐν αὐτῷ στίχῳ τινά. Ὁ Labiche φυλλομετρῶν τὸ βιβλίον καὶ εὐρίσκει φύλλον ἐφ' ὃ ἡ κόμησσα Dash ἔγραψεν: «Μὴ καλαὶ πράξεις φέρουσι μετ' αὐτῶν τὴν ἀμοιβὴν αὐτῶν». Τότε ἔγραψεν ἀπλῶς κάτωθεν: «Μάλιστα, ἐν σχήματι γραμματίου (coupons)».

— Ὁ ἔφετενός χερσῶν, γράζει ἡ Ἐλληνική Γ' ἔσωργία, ἢ το ἑκτάκτως ἔριμος, καθ' ἕπασαν τὴν Εὐρώπην. Τὸ θαρμύμετρον (τὸ ἑκατονταθλίμιν) κατῆλθεν ἐν Τριεκαλλοῖς εἰς τὸν 15ον βαθμῆν ὑπὸ τὸ μῆθρ, ἐν Ἀκρίτῃ εἰς τὸν 10ον, ἐν Βάλω εἰς τὸν 5ον καὶ ἐν Ἀθίνας εἰς τὸν 1ον. Ἐς ἐλπίσμεν ὅτι ἡ ὄργη τοῦ Βορρᾶ δὲν θὰ παρκαθῆ καὶ ἐπιμείνει ὅτι αἱ προσηνεύσεις εἰς τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὴν δένδροκαμίσαν ζημίαι δὲν θὰ ἐπιταθῶσι. Πανταχῶθεν πληροφοροῦμεθα ὅτι πολλὰ ἐσπεριθεῖσθ' ὑπεβλήθησαν σπουδαίως. Τὰ δένδρα ταῦτα δὲν νὰ ἀρθῶσιν ἀκλόδουτα τούλάχιστον μέχρι τοῦ ἐρχομένου Ἀπριλίου· εἶνε μέγιστα πριτυότερον ἢ κλάδουσι αὐτῶν ν' ἀναβληθῆ ἐπὶ ἐν ἔλειος, δηλαδὴ μέχρι τοῦ Ἀπριλίου τοῦ 1894, ὅτε πλέον ὁ κηπουρὸς δύναται μετὰ βεβαιότητος ν' ἀραιώσῃ πάντα τὰ ἄριστικῶς ἀπανεκρωμένα μέρη. Ἢ ἐπίσπευσις τῆς ἀραιώσεως τῶν φαινομένων προσβεβλημένων μερῶν δένδρου παθόντος ἐκ παγετοῦ εἶνε ἐπίτοις ἐπιβλαβής, διότι, πλὴν ὅτι δύναται τις ν'

ἀποκόψῃ κλάδους, ὅστινες εἶνε πιθανόν ν' ἀναβῶσι κατὰ τὸ ὄρος, διευκολύνει πολλὰ καὶ τὴν κάτω τῆς τομῆς πρόδον τοῦ κακοῦ. Ἀγρίτατε λοιπὸν τὰ προβλήματα ἐκ τοῦ παγετοῦ δένδρα σας, καὶ ἰδίως τὰ ἐσπεριθεῖσθ', ἦσυχά μέχρι τοῦ Ἀπριλίου τοῦ 1894».

— Φαίνεται ὅτι ἐναγχοὺς εὐρέθη ἐν τοῖς μεταλλείοις τῆς Εὐέλπιδος Ἀκρας ἀδίμας ἑξαιρετικοῦ πάχους, ὅσπερ ἐγένετο κτῆμα ἰδοῦν κοσμηματοπώλου τῆς Σίμλας. Οὗτος ἐπώλησεν αἰθίς αὐτῶν Ἰνδῶ τινι ἀντὶ 10 ἑκατομμυρίων 800 χιλ. φράγκων. Ἐὰν τὸ γεγονός ἦ ἀληθές, ἀγνωστὸν πότερον τὸ μάλλον ἄξιον θαυμασμοῦ, ἢ ὠραιότητος τοῦ λίθου, ἢ ἡ περυσία τοῦ ἀγοραστοῦ!

— Τὸ κτῆμα τῶν ἐλληνικῶν ἀρχαιοτήτων τοῦ Λούβρου ἐκποιεῖσθ' ἄρτι διὰ πολλῶν ἐνδιαφερόντων ἀντικειμένων, ἰδίως δὲ διὰ μικροῦ ἔξοριζήλου ἀγκληματίου τοῦ Διός.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

REVUE DES ÉTUDES GRECQUES, publication trimestrielle de l'Association pour l'encouragement des études Grecques. Tome V. No 20. Octobre-Décembre 1892. Paris. Table des matières: Henri Lechat, Le sculpteur Endoios. Théodore Reinach, Le serment de Chersonèse.-Inscriptions d'Asie-Mineure. Ch. Jorot, Des noms de palmier Kôfî, Kôkas, etc. Émile Legrand, Canon à la louange du patriarche Euthyme II, par Marc Eugénicos. H. Dronot, Un portrait de Jean de Sainte-Maure. Bulletin archéologique. Correspondance Grecque. Actes de l'Association, ouvrages offerts.

ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ, περιοδικὸν σύγγραμμα τοῦ ἐν Ἀθήναις ἡμωνίμου Συλλόγου κατὰ μῆνα ἐκδιδόμενον. Διευθύνται Χαράλαμπος Ἀντωνίου ἐν Ἀθήναις, Χριστοφόρος Σαμαρταΐδης ἐν Κορινθιακῆνυπόλει. Τόμος ΙΕ'. Φυλλάδιον 4. Δεκέμβριος. Περιεχόμενα: Δ. Γ. Καμπούρογλου, Ἐπιστολαὶ ἀνέκδοτοι περὶ τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου τοῦ Καραῆ Γ. Καλοσγόρου, Σαοὺλ τραγωδία Βίκτωρος Ἀλγίρη. Ἰω. Λαμπροῦ, Καλόγχοι καὶ λογιώτατοι. Μήτσου Χατζεπούλου, Ρομαιοκρατικὰ ἀγγελοῦ καὶ μελιτάτη. Ἠλία Α. Τσιτσέλη, Ἔθιμα ἐν Κεφαλληνίᾳ. Ἄν. Χρηστίδου, Αἱ περὶ ἱατρῶν καὶ ἱατρικῆς δοξασίαι τοῦ Ἰπποκράτους. Α.Κ. Βαρδουλιώτου, Νεώταται ἀνασκαφαὶ ἐν Μυκίνας. Ἀχιλλέως Χρηστίδου, Ἠ ἐν Τουρκίᾳ ἀκίνητος ἰδιοκτησία. Γ. Κ. Καλαϊτάκη, Παντοτεινὸν κελαντήριον, βροντολόγιον καὶ σεισμολόγιον.

Ὡς καὶ ἀνωτέρω δεδῆλωται διευθυντὴς ἐνταῦθα ἐστὶν ὁ ἀγαπητὸς φίλος κ. Χριστοφόρος Σαμαρταΐδης, ὃς τινι καὶ ἀπευθυντέον διὰ πᾶν ἀρῶν τὴν κλιλλιστον τοῦτο περιοδικὸν σύγγραμμα.

Ἡ ἐπιμέλεια ΚΡΥΣΟΣΘΕΝΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ
Κωνσταντινουπόλεως-Πόλεως Τυποθεσιγραφεῖον ΝΕΟΛΟΓΟΥ.